

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta (HE 246/2020 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 27/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Anne Hartoneva, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Juho Martikainen, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- oikeusneuvos Juha Lavapuro, korkein hallinto-oikeus
- hallinto-oikeustuomari Liisa Selvenius-Hurme, Helsingin hallinto-oikeus
- johtaja Eeva Säisä, Helsingin vankila
- lakimies Anna-Liisa Sandvik, Rikosseuraamuslaitos
- rikosseuraamusesimies Erja Toivo, Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto
- apulaistietosuoja-valtuutettu Jari Råman, Tietosuoja-valtuutetun toimisto
- sosiaalityöntekijä Henna Carleson, Turun vankila
- kriminaaliasiamies Marjatta Kaurala, Kriminaalihuollon tukisäätiö
- puheenjohtaja Pekko Summanen, Rikosseuraamusalan henkilöstöyhdistys RikHe ry
- puheenjohtaja Antti Santamäki, Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y.
- professori Matti Tolvanen
- professori Tomi Voutilainen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- puolustusministeriö
- valtiovarainministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Syyttäjälaitos
- Oikeusrekisterikeskus
- Ulosottolaitos
- Maahanmuuttovirasto
- Poliisihallitus
- Tulli
- Kansaneläkelaitos
- Suomen Asianajajaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa. Samalla voimassa oleva laki kumottaisiin. Esityksen mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että sääntely olisi yhteensopivaa Euroopan unionin tietosuojasäädösten kanssa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslakia, tutkintavankeuslakia, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia, valvotusta koevapaudesta annettua lakia, yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annettua lakia ja rikoslakia. Lakeihin tehtäisiin lähinnä menettelysäännöksiä koskevia muutoksia. Tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää menettelytapoja seuraamusten täytäntöönpanossa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2021.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa (1. lakiehdotus). Samalla voimassa oleva laki (1069/2015) kumotaan. Esityksen taustalla on Rikosseuraamuslaitoksessa vuonna 2011 käynnistetty toiminnan kehittämis- ja tietojärjestelmähanke, jonka nimeksi tuli vuonna 2013 Roti. Roti-hankkeella luodaan Rikosseuraamuslaitokselle yksi yhteinen tietojärjestelmä, joka yhdistää nykyisen vankitietojärjestelmän ja yhdyskuntaseuraamusten Tyyne-tietojärjestelmän. Esityksen tavoitteena on muun muassa ottaa aikaisempaa yksityiskohtaisemmin huomioon muuttuneen yleisen tietosuojalainsäädännön vaatimukset.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslakia (767/2005), tutkintavankeuslakia (768/2005), yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia (400/2015), valvotusta koevapaudesta annettua lakia (629/2013), yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annettua lakia (801/2017) ja rikoslakia (39/1889). Esityksessä ehdotetaan mainittuihin lakeihin lähinnä

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

menettelysäännöksiä koskevia muutoksia. Tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää menettelytapoja seuraamusten täytäntöönpanossa. Tavoitteena on myös yhtenäistää eri seuraamuksia koskevaa sääntelyä, minkä on tarkoitus parantaa menettelytapojen yhtenäisyyttä kaikessa seuraamusten täytäntöönpanossa.

Esityksen sisältämät keskeiset asiakokonaisuudet ovat hallintolain (434/2003) ja seuraamusten täytäntöönpanoa koskevien lakien suhde, rangaistusajan suunnittelu, kurinpitomenettely ja velvollisuuksien rikkominen, päihteettömyyden valvonta, voimakeinojen käyttö, päätösvaltasäännökset ja muutoksenhakusäännökset. Yksittäisiin lakeihin liittyviä asiakokonaisuuksia ovat sakon maksaminen vankilassa, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloittaminen ja valvotun koevapauden valmistelu.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä esityksen tavoitteita yleisen tietosuojalainsäädännön vaatimusten huomioimisesta henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevan sääntelyn osalta. Niin ikään tavoitteena olevat menettelytapojen yksinkertaistaminen, selkeyttäminen ja seuraamusten täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn yhtenäistäminen ovat valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltuja ja kannatettavia.

Perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon (PeVL 27/2021 vp). Lausunnon mukaan 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä vain, jos perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliset huomiot sen 11 ja 18 §:stä sekä lakiehdotuksen täydentämisestä syrjintäkiellolla otetaan huomioon. Lakivaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn huomioimista jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin.

Esityksen mukaan lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2021. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tietojärjestelmähankkeen viivästymisen vuoksi voimaantulo tapahtuu kuitenkin myöhemmin.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia seuraavin huomioon ja muutosehdotuksin. Osa muutosehdotuksista liittyy perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn.

Henkilötietojen käsittely Rikosseuraamuslaitoksessa

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa (1. lakiehdotus). Esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 26) sääntelyyn on tarkoitus tehdä siinä määrin muutoksia, että selvyiden vuoksi on syytä antaa kokonaan uusi laki. Lain rekisterirakenne ehdotetaan muutettavaksi siten, että pääosa tiedoista on yhdessä rekisterissä, joka jakautuu toiminnallisesti määriteltyihin kokonaisuuksiin, tietojoukkoihin. Näiden tietojoukkojen sisältöihin tehdään Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa tarpeellisiksi havaitut lisäykset ja täsmennykset. Näitä ovat esimerkiksi, että tutkintavankeutta koskevien tietojen yhteyteen lisätään tutkintavankeuden vaihtoehtoina käyttöön otetut tutkinta-aresti ja tehostettu matkustuskielto. Uusiina tietojoukkoina rekisteriin voidaan tallentaa tiedot vankiloissa asioivista henkilöistä sekä valvontarangaistuksen ja valvotun koevapauden suorittajan kanssa samassa asunnossa asuvien

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

kirjallisesta suostumuksesta ja mielipiteen ilmaisusta siitä, että asunnossa suoritetaan rikosseuraamusta.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi Rikosseuraamuslaitoksen sosiaali- ja terveysviranomaisilta saamien tietojen käsittelyä. Kyseisten tietojen käsittelyoikeus rajataan sosiaalihuollon ammattihenkilöille sekä rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevan päätöksen esittelijälle ja päätöksentekijälle.

Esityksessä ehdotetaan tietojen luovuttamisen ja saamisen osalta nojautumista rikosasioiden tietosuojalain (1054/2018) mukaiseen, kyseisen lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten välisen tiedonsaannin turvaamiseen. Kyse on tiedonsaannista esimerkiksi rikosten ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen, syyteharkinnan, tuomioistuinkäsittelyn ja seuraamuksen täytäntöönpanon tehtävissä. Muilta osin ehdotettavassa laissa säädetään voimassa olevin tavoin yksityiskohtaisesti, mitä tietoja, mille taholle ja mihin käyttötarkoituksiin tietoja voidaan luovuttaa.

Esityksessä ehdotetaan tietojen säilyttämisaikojen lyhentämistä. Kyse on esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 27) tietojen tarpeellisuusvaatimuksen täyttämisestä. Rikosseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevat tiedot tulee esityksen mukaan poistaa viimeistään viiden vuoden kuluttua viimeisen seuraamuksen suorittamisen päättymisestä. Kuitenkin niin kutsuttua muodollista täytäntöönpanoa koskevien tietojen enimmäissäilytysaika on edelleen kymmenen vuotta. Ehdotettu laki sisältää edelleen erityiset säännökset tietojen tarpeellisuuden tarkastamisesta.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitettyä sääntelyä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa lähtökohtaisesti asianmukaisena ja perusteltuna.

Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Esityksen 1. lakiehdotuksen 1 ja 2 § sisältävät säännökset lain soveltamisalasta sekä suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta toteaa, että sääntely sisältää osin tarpeetonta päällekkäisyyttä yleisen tietosuojasetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain kanssa. Myös perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 27/2021 vp, s. 3) todennut, että sovellettavan lainsäädännön kokonaisuutta ei voi luonnehtia selkeäksi ja ymmärrettäväksi. Vaikka on selvää, että varsin merkittävä osa sääntelyn monimutkaisuudesta palautuu EU-oikeuden ja sen tietosuoja sääntelyn rajoitettuun ja eriytettyyn soveltamisalaan, on perustuslakivaliokunnan mielestä syytä selvittää keinoja sääntelyn soveltamisalasäännösten selkeyttämiseen. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös 2 §:n 1 momentin sisältämään viittaukseen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) ja pitänyt välttämättömänä, että sääntelyn sanamuoto yhtenäistetään yleislakien eli tietosuojalain 28 §:n ja rikosasioiden tietosuojalain 2 §:n kanssa.

Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostetuin tavoin 1. lakiehdotuksen 1 ja 2 §:n tarkistamista sääntelyn selkeyttämiseksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Tietojen poistamisajat

Esityksen 1. lakiehdotuksen 31 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta henkilörekistereistä. Pykälän 1 momentin mukaisesti lähtökohtana on, että henkilötieto poistetaan, kun se ei ole enää tarpeellinen rekisterin käyttötarkoituksen kannalta. Lisäksi ehdotus sisältää säännökset tietojen enimmäissäilytysajoista.

Esityksessä lyhennetään säilytysaikoja joiltakin osin nykyisestä. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e-alakohdan ja rikosasioiden tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaan henkilötiedot saa säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, vain niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Rikosasioiden tietosuojalain 6 §:n 1 momentin mukaan käsiteltävien henkilötietojen on oltava käsittelyn tarkoituksen kannalta asianmukaisia ja tarpeellisia, eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tarpeettomat henkilötiedot on poistettava ilman aiheutonta viivytystä. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei henkilötietojen säilytysajoista muualla toisin säädetä.

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausuntonsa PeVL 27/2021 vp. Tietojen enimmäissäilytysaikojen osalta perustuslakivaliokunta viittaa tulkintaansa, jossa se on pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 13/2017 vp, s. 6) ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 28/2016 vp, s. 7). Perustuslakivaliokunta toteaa yleisemminkin painottaneensa erityisesti arkaluonteisten tietojen säilytysajan rajaamista siihen, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on järjestelmään tallennettu (esim. PeVL 13/2017 vp, s. 6).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tavoitteena on ottaa aikaisempaa yksityiskohtaisemmin huomioon muuttuneen yleisen tietosuojalainsäädännön vaatimukset. Näistä keskeisin on tietojen tarpeellisuusvaatimusta täyttävä poistoaikojen lyhentäminen. Tämän tavoitteen perustana ovat tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön asettamat vaatimukset. Tietojen enimmäissäilytysaikoja koskevalla sääntelyllä on tärkeä merkitys perustuslain 10 §:ssä turvatun henkilötietojen ja yksityisyyden suojan kannalta. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen käsittelemissä tiedoissa on kyse erittäin arkaluonteisista tiedoista, myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Lisäksi rekistereihin tallennetaan tietoja ulkopuolisista henkilöistä, joita ei epäillä rikoksesta tai jotka eivät suorita rangaistusta taikka ole tutkintavankeudessa.

Edellä todetun mukaisesti säilytysaikoja lyhennetään joiltakin osin nykyisestä. Esimerkiksi vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon sekä tutkintavankeuden toimeenpanon tehtäviin liittyvät rikosseuraamusrekisterin sisältämät henkilötiedot poistetaan esityksen mukaan viiden vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen (31 §:n 1 mom. 2 kohta). Voimassa olevan lain 34 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa vastaava poistoaika on kymmenen vuotta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Poistoajan laskemista viiteen vuoteen perustellaan esityksessä (HE, s. 65) rikosasioiden tietosuojalain (1054/2018) säännöksellä (6 §:n 2 mom.), jonka mukaan henkilötietoja voidaan säilyttää vain niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Esityksen mukaan nyt puheena olevien, seuraamuksen suorittamisen perusjärjestelyihin liittyvien henkilötietojen tarpeellisuuden voidaan tulkita poistuneen, jos henkilö ei ole viiteen vuoteen suorittanut seuraamusta. Viittä vuotta vanhemmilla tiedoilla ei perustelujen mukaan voida katsoa olevan merkitystä, jos henkilö alkaa viiden vuoden tauon jälkeen suorittaa uutta rangaistusta. Tuossa tilanteessa hänen rangaistusaikansa suunnitellaan ja seuraamus pannaan täytäntöön käsillä olevan tilanteen mukaisesti.

Ehdotetun 31 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot poistetaan kahden vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muusta yhteydenpidosta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto kahden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä. Voimassa olevan lain 34 §:n 5 kohdan mukaan vastaava poistoaika on viisi vuotta. Muutosta perustellaan esityksessä sillä, että kahden vuotta vanhempia tietoja ei voitane pitää tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina. Tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevien henkilötietojen poistamisessa korostuu se, että he ovat ulkopuolisia henkilöitä, eivät seuraamuksen suorittajia.

Ehdotetun 31 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan poikkeuksellisia tilanteita sisältävän turvallisuustietorekisterin tietojen enimmäissäilytysaika on viisi vuotta viimeisestä merkinnästä. Voimassa olevan lain 34 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tämä aika on kymmenen vuotta. Myös tässä tietojen säilytysajan lyhentämisessä perusteluna on esityksen mukaan tietojen tarpeellisuusvaatimus. Jos henkilöstä ei ole viiteen vuoteen tehty merkintöjä turvallisuustietorekisteriin, rekisterissä olevat tiedot eivät henkilötietojen käsittelyn periaatteiden mukaisesti voi olla enää tarpeellisia. Turvallisuustietorekisterin tietojen säilytys- ja poistoaikaa määritettäessä otetaan erityisenä seikkana huomioon näiden tietojen mahdollinen epävarmuus.

Valiokunta on asian käsittelyssä säilytysaikojen osalta arvioinut muun muassa sitä, ovatko tapaajien ja muiden vankiin yhteyttä pitävien henkilöiden tietojen kahden vuoden ja turvallisuustietorekisterin viiden vuoden poistajat mahdollisesti liian lyhyitä. Valiokunta on myös arvioinut sitä, tulisiko kyseiset tiedot säilyttää rekisterissä vähintään vankilassaoloajan. Toisaalta valiokunta on arvioinut ehdotuksia siitä näkökulmasta, ovatko säilytysajat riittävän lyhyitä muun muassa tarpeellisuusvaatimuksen näkökulmasta. Edellä selostetun sekä saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esityksessä ehdotettuja säilytysaikoja kokonaisuutena arvioiden lähtökohtaisesti asianmukaisina. Valiokunta katsoo, että sääntelyn vaikutuksia on kuitenkin tältä osin syytä seurata.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 27/2021 vp, s. 5—6) kiinnittänyt huomiota 1. lakiehdotuksen 33 §:ään koskien tietojen pysyvää säilyttämistä. Säännöksen mukaan tietokannasta poistetuista rikosseuraamusrekisterin tiedoista muodostetaan pysyvästi säilytettävien tietojen hakemisto. Tieto poistetaan hakemistosta 50 vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskunta-seuraamuksen suorittamisen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Perustuslakivaliokunnan mukaan tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita. Lausunnon mukaan perustuslakivaliokunta on toisaalta pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä. Perustuslakivaliokunta on yleisemminkin painottanut erityisesti arkaluonteisten tietojen säilytysajan rajaamista siihen, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on järjestelmään tallennettu. Lausunnon mukaan lakivaliokunnan on syytä tarkastella säilytysaikoja.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että ehdotetun 33 §:n otsikko on harhaanjohtava, koska säännöksessä ei ole kyse tietojen pysyvistä vaan 50 vuoden ajan säilyttämisestä. Lakivaliokunta ehdottaa, että 33 §:n otsikko muutetaan jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin. Ehdotettu 34 § sen sijaan sisältää viittauksen arkistolainsäädännön soveltamiseen sisältäen myös arkistolainsäädännön säännökset tietojen pysyvistä säilyttämisestä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun 33 §:n 1 momentin nojalla muodostetun hakemiston tiedot on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä tutkimuskäyttöön. Koska kyse ei ole enää rikosseuraamusrekisteristä eikä sen käyttötarkoituksesta, 50 vuoden ajan säilytettävien tietojen käsittelyoikeus on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltua ja selkiinnyttävää rajata koskemaan julkisuuslain 27 §:n 1 momentin mukaista tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä, jonka mukaan arkistoon siirretystä salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten. Valiokunta ehdottaa tällaisen rajauksen tekemistä lakiehdotuksen 33 §:n 1 momenttiin yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostetuin tavoin.

Lakiehdotuksen 33 §:n 1 momentti koskee rikosseuraamusrekisterin tietoja kokonaisuudessaan. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että arkistoon siirrettävien tietojen joukosta on tarpeen rajata pois erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot. Näitä tietoja ovat valiokunnan jäljempänä ehdottamin tavoin 5 §:n 2 momentissa säännelty vangista, tutkintavangista, valvontarangaistusta suorittavasta, valvotussa koevapaudessa olevasta tai yhdistelmärangastuksen valvonta-aikaa suorittavasta henkilöstä otettu biometrinen kasvokuva ja sormenjälkitieto sekä valiokunnan ehdottamin tavoin 13 §:ssä säännellyt muut erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat uskonnollista tai filosofista vakaumusta, terveyttä sekä seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevat tiedot. Lakivaliokunta katsoo, että näiden tietojen luonteen vuoksi niitä ei ole asianmukaista säilyttää näin pitkää aikaa. Lakivaliokunta ehdottaa säännöksen tarkistamista myös tältä osin yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostetuin tavoin.

Syrjintäkielto

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 27/2021 vp, s. 4) edellyttänyt lakiehdotusta täydennettävän nimenomaisella ja asianmukaisesti laaditulla yleisellä syrjintäkiellolla. Tällaisen kiellon on vastattava perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkieltoa myös siten, että siinä lueteltujen kiellettyjen syrjintäperusteiden luetelo ei ole tyhjentävä. Tällainen täydennys on edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin syrjintäkiellon sisällyttämistä lakiehdotuksen 2 §:ään.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Muut ehdotetut muutokset

Ehdollisen vankeuden valvonnan alkamisen ajankohta

Hallituksen esityksen 4. lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentin mukaan ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, valvonta-aika alkaa sinä päivänä, jolloin on täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman mukainen ensimmäinen valvontatapaaminen.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen (PeVL 27/2021 vp, s. 8), että ehdotettu sääntely ei näytä sisältävän tarkempaa sääntelyä siitä, milloin täsmennetty rangaistusajan suunnitelma on laadittava. Perustuslakivaliokunnan mielestä ei ole perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisuuden ja sääntelyn tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden näkökulmasta täysin ongelmattonta, että valvonta-ajan alkamisen ajankohta voi tosiasiallisesti huomattavastikin vaihdella tuomittujen kesken. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyä on täsmennettävä.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta toteaa, että ehdollisen vankeuden valvonta-ajan alkamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi vastaamaan yhdyskuntapalvelun alkamisajankohtaa ja muiden yhdyskuntaseuraamusten alkamisaikaa, jotka jo voimassa olevien säännösten mukaisesti alkavat joko täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman mukaisesti ensimmäisestä tapaamisesta, valvontalaitteiden asentamisesta tai muusta ensimmäisestä tapaamisesta. Kuten hallituksen esityksessä on tuotu esiin (HE, s. 12), ehdollisen vankeuden valvonta-ajan alkaminen voimassa olevien säännösten mukaisesti heti tuomion lainvoimaisuudesta on johdanut siihen, että valvonnan tosiasiallinen kesto voi vaihdella huomattavasti tuomittujen välillä.

Voimassa olevissa säännöksissä ei ole minkään yhdyskuntaseuraamuksen osalta sääntelyä siitä, milloin täsmennetty rangaistusajan suunnitelma on laadittava.

Esityksen 4. lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentin mukaan yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, ja nuorisorangaistuksen täytäntöönpano on aloitettava ja seuraamus on pantava täytäntöön ilman aiheutonta viivytystä, kun rangaistusta koskeva tuomio on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Säännös velvoittaa Rikosseuraamuslaitosta ryhtymään täytäntöönpanon aloittamistoimiin viivytyksettä. Tämä tarkoittaa niin yhdyskuntaseuraamusten täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatimista kuin siihen liittyvää täytäntöönpanon aloittamisajan määrittämistä. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää tätä säännöstä lähtökohtaisesti riittävänä turvaamaan täytäntöönpanon alkamisen viivytyksettömyyden.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta ei pidä mahdollisena säätää yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloitustoimille kiinteitä määräaikoja, koska täytäntöönpanon aloittamisessa on voitava jossain määrin huomioida esimerkiksi tuomitun elämäntilanne ja tuomitun tavoittamisen viemä aika. Kiinteät määräajat olisivat myös ongelmallisia, jos tuomittua ei tavoiteta. Tällöin olisi epäselvää, mitä esimerkiksi täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatimisen viivästyisestä määräajan yli seuraisi. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, ettei tällaisia kiinteitä määräaikoja liity myöskään ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon, vaan vankeuslain säännökset perustuvat vastaavalla tavalla vaatimukseen täytäntöönpanon aloittamisesta ilman aiheutonta viivytystä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tiedossa ei myöskään ole, että täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatimisessa joutuisasti olisi ollut käytännössä mainittavia ongelmia. Jatkossa säännökset velvoittavat laatimaan täsmennetyn suunnitelman ilman aiheutonta viivästystä, eikä aloittamisajankohta voi siten huomattavasti vaihdella tuomittujen välillä, jos tuomittu tavoitetaan ongelmitta. On selvä, että viivästyksiä voi syntyä, jos tuomittu esimerkiksi välttelee täytäntöönpanoa. Tällaisiin tilanteisiin täsmällisemmätkään aikamääreet eivät auta.

Edellä todetun perusteella lakivaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tältä osin lähtökohtaisesti asianmukaisena. Saamaansa selvitystä arvioituaan sekä sen vuoksi, että perustuslakivaliokunta on edellyttänyt sääntelyn täsmenämistä siltä osin, milloin täsmennetty rangaistusajan suunnitelma on laadittava, lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa täytäntöönpanon viivytyksettömyyttä koskevan 14 §:n 2 momentin täydentämistä täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatimisella yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin todetuin tavoin.

Yhdyskuntaseuraamuksen täsmennetty rangaistusajan suunnitelma

Hallituksen esityksen 4. lakiehdotuksen 17 §:ssä säädetään täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisällöstä. Lakiehdotuksen 20 §:ssä säädetään asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkemmat säännökset täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisällöstä ja laatimismenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Hallituksen esityksen mukaan (HE, s. 90) nykyisessä laissa oleva yksityiskohtainen luettelo suunnitelman sisällöstä siirretään valtioneuvoston asetukseen. Laissa säädetään kuitenkin edelleen velvollisuudesta sisällyttää täsmennettyyn rangaistusajan suunnitelmaan täytäntöönpanon alkamis- ja päättymisajankohdat sekä nykyistä vastaavasti täytäntöönpanon yksityiskohtainen aikataulu.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksen perusteella jää epäselväksi, sisältykö 20 §:n nojalla asetuksella annettaviin täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisältöä koskeviin säännöksiin sellaisia seikkoja, joista tulee perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan säätää lailla (PeVL 27/2021 vp, s. 8). Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyä on syytä tarvittaessa tämentää.

Lakivaliokunta toteaa, että täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisällöstä säädetään lain tasolla ehdotetussa 17 §:ssä, jonka mukaan täsmennettyyn suunnitelmaan tulee sisältyä täytäntöönpanon aikaa koskevat 11 §:n mukaisesti selvitysvaiheessa laadittua rangaistusajan suunnitelmaa tarkemmat tiedot sekä seuraamuksen täytäntöönpanon alkamis- ja päättymisaika ja yksityiskohtainen aikataulu. Suunnitelmaan tulee siten sisältyä lain 11 §:ssä säädetyt tiedot. Lain 11 §:n mukaisesti suunnitelmaan tulee sisältyä tiedot: 1) tuomitun velvollisuuksista; 2) täytäntöönpanoon sisältyvästä työstä, palkattomasta työstä, kuntoutuksesta, koulutuksesta tai muusta toiminnasta sekä valvontatapaamisista; 3) valvontatavoista sekä muista valvontaan liittyvistä yksityiskohdista; 4) täytäntöönpanoon liitettävistä, tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävistä tukitoimenpiteistä. Valvontarangaistuksen osalta täsmennetyn suunnitelman sisällöstä säädetään lisäksi lain 46 §:ssä.

Täsmennetyn rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvistä tuomitun oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä seikoista säädetään siten lain tasolla.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan valtioneuvoston asetuksessa on tarkoitus vain täsmentää laissa säädettyjä velvollisuuksia ja ehdotetussa laissa täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisällöstä säädetään perustuslain 80 §:ssä edellytetyllä tavalla tuomitun oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Myös vankeuslain rangaistusajan suunnitelmaa koskevat säännökset on toteutettu vastaavalla tavalla.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että sääntely on tältä osin asianmukainen eikä sitä ole tarvetta täsmentää.

Muutoksenhaku sekä muita kysymyksiä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä kattavammin muutoksenhakukelpoisista päätöksistä ja päätöksistä, joihin ei saa hakea muutosta. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin, valvotusta koevapaudesta annettuun lakiin ja yhdistelmärankaistuksen täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotettavat säännökset muutoksenhakukelpoisista päätöksistä ja muutoksenhakukieltojen luettelo vastaavat pitkälti vankeuslain ja tutkintavankeuslain sääntelyä. Kussakin laissa säädetään, että luetteloihin kuulumattomiin päätöksiin voi hakea muutosta. Valiokunta pitää esityksessä ehdotettuja tarkistuksia sinänsä myönteisinä.

Perustuslakivaliokunta on nyt käsiteltävän esityksen osalta (PeVL 27/2021 vp, s. 7) viitannut lausuntoonsa PeVL 36/2020 vp, jossa se on pitänyt tärkeänä, että oikeusministeriössä selvitetään kokonaisuutena vankeuslain mukaisten turvallisuus- ja valvontatoimien laillisuusvalvonta sekä muutoksenhakusäännösten yhteensopivuus perustuslain 21 §:n oikeusturvasääntelyyn ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Perustuslakivaliokunta on korostanut edelleen tällaisen tarkastelun välttämättömyyttä.

Myös lakivaliokunta on aiemmassa yhteydessä (LaVM 1/2021 vp, s. 8) pitänyt erittäin tärkeänä, että muun muassa vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki samoin kuin edellä mainittuihin liittyvä muu merkityksellinen lainsäädäntö otetaan kokonaisvaltaisen uudistustyön kohteeksi, jossa tavoitteena on sääntelyn kokonaisvaltaisen uudelleentarkastelu siten, että sääntely vastaa perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten asettamia vaatimuksia.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 36/2020 vp todettua ei ole ollut mahdollista huomioida nyt käsiteltävässä esityksessä. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän arvioimaan vankeuslain ja tutkintavankeuslain muutostarpeita. Työryhmä on asetettu 8.9.2020 (VN/11810/2021). Työryhmän tehtävänantoon kuuluu muutoksenhakusääntelyn arviointi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Lakivaliokunta uudistaa aiemmin esittämänsä ja pitää edellä mainittua kokonaisvaltaista arviointia erittäin tärkeänä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin myös kysymyksiä, jotka eivät ole käsiteltävänä nyt arvioitavana olevan hallituksen esityksen yhteydessä, kuten Skype-tapaamisten soveltamisalan laajentaminen muihin henkilöihin kuin vangen läheisiin ja asianajajiin. Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan myös vangen yhteydenpitoa koskevat säännökset on tarkoitus arvioida kokonaisuudessaan edellä mainitussa vankeuslain uudistamista valmistelevassa työryhmässä. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että kokonaisuudistuksen yhteydessä kuul-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

laan laajasti eri toimijoita ja arvioidaan erilaisia esiin nousevia muutostarpeita kokonaisvaltaisesti.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Pykälä sisältää säännökset lain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa säädetään rangaistusten täytäntöönpanon, tutkintavankeuden toimeenpanon ja muiden Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelystä. Pykälän 2 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, jos: 1) käsittely on kokonaan tai osittain automaattista; tai 2) henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Edellä yleisperusteluissa todetuin tavoin lakivaliokunta kiinnittää huomiota soveltamisalasäännöksen selkeyteen sekä siihen, että ehdotettu pykälä sisältää tarpeetonta päällekkäisyyttä yleisen tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain kanssa. Ehdotettu pykälä sisältää tarpeellisuusvaatimuksen osalta päällekkäisyyttä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 (1) artiklan c-alakohdan ja rikosasioiden tietosuojalain 6 §:n kanssa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu erityislainsäädäntö ei sisällä tältä osin mitään mainittuja yleissäännöksiä täydentävää. Edellä todetun johdosta lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin maininta tarpeellisuudesta on tarpeeton. Laki-valiokunta ehdottaa 1 §:n 1 momentin tarkistamista siten, että kyseinen maininta poistetaan säännöksestä. Samalla lakivaliokunta ehdottaa momentin sanajärjestyksen muuttamista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaiset säännökset ovat yleislainsäädännössä, yleisen tietosuoja-asetuksen 2 (1) artiklassa ja rikosasioiden tietosuojalain 1 §:n 4 momentissa. Koska henkilötietojen käsittelyä koskevasta soveltamisalasta on säädetty yleislainsäädännössä eikä ehdotettu erityislainsäädäntö sisällä tältä osin mitään yleislainsäädäntöä täydentävää, lakivaliokunta ehdottaa, että ehdotetun lain 1 §:n 2 momentti poistetaan tarpeettomana.

2 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälä sisältää säännökset ehdotetun lain suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 1 momentin mukaan jollei tässä laissa toisin säädetä: 1) henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018), jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki; 2) henkilötietojen luovuttamiseen teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien välityksellä sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019); 3) muuhun kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan rikosasioiden tietosuojalakia.

Pykälän 2 momentin mukaan tapaajien, muiden vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävien henkilöiden ja asioijien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tämän lain lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja di-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

rektiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetus, sekä tietosuojalakia (1050/2018).

Lakivaliokunta kiinnittää edellä yleisperusteluissa todetuin tavoin huomiota lakiehdotuksen soveltamisalaa ja suhdetta muuhun lainsäädäntöön koskevaan sääntelyn selkeyttämisen tarpeellisuuteen. Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 27/2021 vp, s. 3) huomauttanut sääntelyn selkeyttämistarpeista. Lisäksi perustuslakivaliokunta on erityisesti viitannut 2 §:n 1 momentin 1 kohdan viittaukseen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja pitänyt välttämättömänä, että sääntelyn sanamuoto yhtenäistetään tältä osin yleislakien eli tietosuojalain 28 §:n ja rikosasioiden tietosuojalain 2 §:n kanssa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyssä sovelletaan myös yleislainsäädäntöä. Esimerkiksi julkisuuslain mukaiset julkisuusperiaatteen toteuttamista koskevat säännökset sekä julkisuuslain ja tiedonhallintalain menettelytapasäännökset koskevat myös Rikosseuraamuslaitoksen suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, ellei erityislainsäädännössä toisin säädetä. Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyssä sovelletaan myös tiedonhallintalain säännöksiä tietoturvaluustoimenpiteistä ja asianhallinnasta. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että ehdotettua säännöstä tulee muokata niin, että se on selkeämpi eikä virheellisesti rajoita henkilötietojen käsittelyä koskevan yleislainsäädännön soveltamista.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta ehdottaa ensinnäkin, että perustuslakivaliokunnan esittämän huomion johdosta viittaus julkisuuslakiin sisällytetään *1 momentin* alkuun omana virkkeenään siten, että se yhtenäistetään tältä osin tietosuojalain 28 §:n ja rikosasioiden tietosuojalain 2 §:n kanssa.

Ehdotetun 2 §:n 1 momentin selkeyttämiseksi lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että säännösehdoituksessa olevat rajaukset poistetaan ja soveltamisala säädetään ehdotettua laajemmin koskemaan henkilötietojen käsittelyä. Valiokunta ehdottaa, että tämä toteutetaan ehdotetun 2 §:n *1 momentin* kohtien yhdistämisellä niin, ettei henkilötietojen käsittelyn eri osa-alueita pyritä erottamaan toisistaan, vaan säädetään nimenomaan henkilötietojen käsittelystä, johon sovelletaan kutakin säännöksessä todettua lakia sen soveltamisalan mukaisesti. Lakivaliokunta toteaa selvyiden vuoksi, että kysymys siitä, sovelletaanko yleislainsäädäntöä vai erityislainsäädäntöä, ratkeaa erityislain kunkin sovellettavan sisällöllisen säännöksen perusteella.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 27/2021 vp, s. 4) edellyttänyt lakiehdotusta täydennettävän nimenomaisella ja asianmukaisesti laaditulla yleisellä syrjintäkiellolla todeten edellyttäneensä tällaista esimerkiksi henkilötietojen käsittelyä poliisitoimessa koskevan lain (616/2019) käsittelyn yhteydessä. Tällaisen kiellon on vastattava perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkieltoa myös siten, että siinä lueteltujen kiellettyjen syrjintäperusteiden luettelo ei ole tyhjentävä. Tällainen täydennys on edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta ehdottaa *uutta 3 momenttia*, joka sisällöllisesti vastaa henkilötietojen käsittelyä poliisitoimessa koskevan lain 2 §:n 4 momenttia. Valiokunnan ehdot-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

taman uuden 3 momentin mukaan henkilötietojen käsittely ei saa ilman hyväksyttävää perustetta perustua henkilöiden ikään, sukupuoleen, alkuperään, kansalaisuuteen, asuinpaikkaan, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Lakiehdotuksen 3 momentin mukaan rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä. Lakivaliokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä siten, että kyseinen 3 momentin säännös poistetaan ja sisällytetään itsenäiseksi rangaistussäännökseksi lakiehdotuksen loppuosaan. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä tältä osin uutta 38 §:ää.

2 luku. Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekisterit

Luku sisältää säännökset Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereistä. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin henkilörekisterin käsitteen korvaamista ehdotetussa laissa rekisterin käsitteellä. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa 2 luvun otsikon tarkistamista siten, että kyseessä on Rikosseuraamuslaitoksen rekisterit.

4 §. Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän henkilörekisterit. Pykälä sisältää säännökset Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän henkilörekistereistä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen rekisterit sisältävät muutakin kuin henkilötietoja. Henkilörekisterin käsite ei ole tästä syystä tarkoituksenmukainen Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevassa laissa. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa henkilörekisterin käsitteen korvaamista rekisterin käsitteellä, joka vastaa paremmin tietosisällön laajuutta. Lakivaliokunta ehdottaa, että edellä kuvatulla perusteella lakiehdotuksen 2 luvun otsikkoa, 4 §:n otsikkoa ja 1 momenttia, 14 §:n 1 momenttia, 6 luvun otsikkoa, 31 §:n otsikkoa ja 1 momenttia ja lakivaliokunnan uuden pykäläehdotuksen vuoksi 40 §:ksi muuttuvaa 39 §:ää muutetaan tältä osin.

5 §. Yksilöintitiedot. Pykälä sisältää säännökset yksilöintitiedoista. Pykälän 1 momentissa luetellaan tiedot, joita Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä säännöksessä tarkoitetuin tavoin tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan yksilöimiseen tarvittavina tietoina. Pykälän 2 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään rekisteröidystä vangista, tutkintavangista, valvontarangaistusta suorittavasta, valvotussa koevapaudessa olevasta tai yhdistelmärankaistuksen valvonta-aikaa suorittavasta henkilöstä voidaan ottaa valokuva ja tallentaa se hänen yksilöintitietoihinsa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 27/2021 vp, s. 5) viitannut yleisesti siihen, että lakiehdotuksen sääntelyä on syytä täsmentää yksilöimällä käsiteltäväksi tarkoitettut arkaluonteiset tiedot.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan yksilöimiseen tarvittavina tietoina mainitaan "mahdolliset henkilötuntomerkit". Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että ehdotetun 5 §:n 1 momentin 7 kohdan säännöstä tulee täsmentää, koska hallituksen esityksen mukainen mahdolliset henkilötuntomerkit -muotoilu ei ole tietosuojasääntelyltä edellytetyin tavoin riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan oikeusministeriö ja

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Rikosseuraamuslaitos ovat selvittäneet, mitä pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötuntemerkkitietoja Rikosseuraamuslaitoksen on tehtäviään hoitaessaan välttämättömästä käsitellä. Nämä henkilön yksilöimiseen tarvittavat välttämättömät tiedot ovat saadun selvityksen mukaan pituus, paino, silmien väri, hiusten oma väri, vartalon rakenne, mahdolliset arvet ja tatuoinnit sekä mahdolliset muut vastaavat tuntemerkkitiedot. Lakivaliokunta ehdottaa *1 momentin 7 kohdan* täsmentämistä siten, että 7 kohdassa luetellaan edellä tarkoitettut tiedot.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo myös, että sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden edellytyksen täyttämiseksi on tarpeellista täsmentää myös 5 §:n 2 momenttia siten, että yksilöintitietoihin kuuluva valokuva on nimenomaan kasvokuva. Säännöksessä tulee todeta täsmällisesti, että kyse on biometrisestä kasvokuvasta. Saadun selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että lisäksi on välttämättömästä, että tietojärjestelmään voidaan henkilöllisyyden toteuttamiseksi tallentaa tieto vangin, tutkintavangin, valvontarangaistusta suorittavan, valvotussa koevapaudessa olevan tai yhdistelmärankaistuksen valvonta-aikaa suorittavan henkilön sormenjäljistä. Hallituksen esityksessä sormenjälkitieto on todettu ainoastaan perustelutekstissä, mutta sääntelyn täsmällisyysvaatimuksen täyttämiseksi on asiasta säädettävä laissa. Lakivaliokunta ehdottaa *2 momentin* täsmentämistä edellä todetuin tavoin.

6 §. Henkilötietojen käsittely muodollisen täytäntöönpanon tehtävissä. Pykälä sisältää säännökset henkilötietojen käsittelystä muodollisen täytäntöönpanon tehtävissä. Pykälän 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, tutkintavankeuden ja tutkinta-arestin toimeenpanemiseksi sekä tehostetun matkustuskiellon tekniseksi valvomiseksi tarpeellisia tietoja, jotka on listattu kyseissä momentissa. Pykälän 2 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitos saa lisäksi käsitellä yhdyskuntaseuraamuksen ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, tutkintavankeuden ja tutkinta-arestin toimeenpanemiseksi sekä tehostetun matkustuskiellon teknisen valvonnan suorittamiseksi välttämättömiä muita tietoja.

Koska henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuudesta on edellä 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu tavoin säädetty yleisessä tietosuojasetuksessa ja rikosasioiden tietosuojalaissa, lakivaliokunta ehdottaa, että myös lakiehdotuksen 6 §:n *1 momentista* poistetaan tarpeellisuusmaininta tarpeettomana.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 27/2021 vp, s. 5) viitannut yleisesti siihen, että lakiehdotuksen sääntelyä on syytä täsmentää yksilöimällä käsiteltäväksi tarkoitettut arkaluonteiset tiedot. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää liian yleispiirteisenä ehdotetun 6 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitos saa rikosseuraamusten täytäntöönpanemiseksi sekä tutkintavankeuden ja sen vaihtoehtojen toimeenpanemiseksi käsitellä välttämättömiä muita tietoja.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan oikeusministeriö on selvittänyt asiaa Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanoyksiköltä, jonka mukaan käytännön täytäntöönpanotyössä on todettu laissa yksityiskohtaisesti lueteltujen tarpeellisten tietojen luettelon olevan riittävä. Muodollisen täytäntöönpanon toteutuksessa kuitenkin korostuu viivytyksettömyys. Jos lainmukaisen täytäntöönpanon järjestämiseksi tarvitaan tietoa, josta ei ole laissa yksityiskohtaisesti säädetty, muodollisen täytäntöönpanon toimet tulee kuitenkin voida toteuttaa. Tämän perus-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

teella voimassa olevassa laissa olevaa ja lakiehdotuksen 6 §:n 2 momenttiin ehdotettua säännöstä näiden välttämättömien muiden tietojen käsittelemiseksi on pidetty tarpeellisenä. Saadun selvityksen mukaan säännöstä on kuitenkin mahdollista täsmentää niin, että 1 momentin säännöstä täsmennetään ja yleispiirteisen säännöksen sisältävä 2 momentti poistetaan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan se tietojen käsittely, jota ehdotetun 2 momentin on arvioitu koskevan, tulee säännellyksi 1 momenttiin tehtävillä seuraavilla lisäyksillä: 1 kohtaan lisätään rikosten ja tuomioiden lisäksi tiedot seuraamuksista ja 3 kohtaan lisätään yksilöityjen vapaudenmenetyksen muotojen lisäksi muu vapaudenmenetys. Ehdotetulla 1 kohdan lisäyksellä täsmennetään sitä, että muodollisen täytäntöönpanon tehtävissä saadaan tiedot rangaistusaikalaskelmaan vaikuttavista päätöksistä, jotka eivät ole tuomioita. Kyse on esimerkiksi sakon muuntorangaistuspäätöksestä sekä valvottua koevapautta, yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaa ja yhdyskuntaseuraamuksia koskevista päätöksistä, jotka vaikuttavat rangaistusaikaan. Ehdotetussa 3 kohdan lisäyksessä täsmennetään sitä, että rangaistusaikaan voivat vaikuttaa myös muut kuin ehdotuksessa jo olevat vapaudenmenetysajat. Kyse on erityisesti kiinniottamisen ja pidätyksen alkamisesta ja päättymisestä. Näillä lisäyksillä arvioidaan voitavan varmistaa muodollisen täytäntöönpanon tehtävissä tarvittava tietojen käsittely, jolloin 6 §:n 2 momentti voidaan poistaa. Lakivaliokunta ehdottaa *1 momentin 1 ja 3 kohdan* täsmentämistä edellä selostetuin tavoin sekä *2 momentin* poistamista.

Lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälän *otsikkoa* tarkistetaan niin, että henkilötietojen käsittelyn sijasta käytetään ilmaisua ”Tietojen käsittely”.

7 §. Henkilötietojen käsittely yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tehtävissä. Pykälä sisältää säännökset henkilötietojen käsittelystä yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon tehtävissä. Pykälän 5 momentin mukaan rikoksesta epäillyn ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tietoihin saataisiin sisällyttää 1—3 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelemisen vuoksi välttämättömät tiedot rikoksesta epäillyn tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan lähiomaisen tai muun henkilön nimestä, yhteystiedoista ja asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta sekä muista välttämättömistä seikoista.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että 5 momentin säännöstä lähiomaisen tai muun henkilön tietojen käsittelemisestä on syytä täsmentää yksilöimällä ehdotettua tarkemmin, mitä lähiomaista tai muuta henkilöä koskevia tietoja voidaan käsitellä. Säännöksestä tulisi selvitä, että kyse voi olla esimerkiksi valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvällä kotikäynnillä välttämättä tarvittavasta lähiomaisen tilaa koskevasta tiedosta (ks. PeVL 27/2021 vp, s. 5). Myös lakivaliokunta katsoo, että ehdotettua 5 momenttia on syytä täsmentää rikoksesta epäillyn tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan henkilön lähiomaista tai muuta henkilöä koskevien tietojen osalta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan näissä tilanteissa on kyse erityisesti henkilön tilaa tai olosuhdetta koskevista tiedoista, jotka voivat koskea muun muassa erityisiä valvonnallisia tarpeita tai lähiomaisen ikää, jos nämä tiedot ovat välttämättömiä esimerkiksi suoritettaessa valvontarangaistukseen kuuluva valvontakäynti tuomitun ja hänen perheenjäsenensä asunnossa. Kyse on tiedoista, jotka ovat merkityksellisiä seuraamuksen täytäntöönpanoa valmisteltaessa ja sitä täytäntöönpanossa.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta ehdottaa, että *5 momenttia* täydennetään lisäämällä siinä tarkoitettuihin tietoihin seuraamuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen kannalta tärkeä henkilön tilaa tai olosuhdetta koskeva tieto.

Lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälän *otsikkoa* tarkistetaan niin, että henkilötietojen käsittelyn sijasta käytetään ilmaisua ”Tietojen käsittely”.

8 §. Henkilötietojen käsittely vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä. Pykälä sisältää säännökset henkilötietojen käsittelystä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä.

Pykälän 2 momentti sisältää tietojen käsittelyä koskevan tarpeellisuusvaatimuksen. Edellä 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostettuun liittyen lakivaliokunta ehdottaa päällekkäisen sääntelyn välttämiseen liittyvistä syistä, että *2 momenttia* tarkistetaan poistamalla siitä nimenomaiset viittaukset tarpeellisuusvaatimukseen.

Lakivaliokunta on edellä myös perustuslakivaliokunnan huomioihin perustuen ehdottanut yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien, rikoksesta epäillyn tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan lähiomaista tai muuta henkilöä koskevien tietojen täsmentämistä. Saadun selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että vastaava täsmennys tulee tehdä myös vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtäviä koskevaan henkilötietojen käsittelyä sääntelevään lakiehdotuksen 8 §:n 3 momenttiin. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanossa henkilön tilaa tai olosuhdetta koskeva tieto voisi liittyä muun muassa erityisiin valvonnallisiin tarpeisiin tapaamisia vankilassa järjestettäessä. Edellä selostetun valossa lakivaliokunta ehdottaa, että *3 momenttia* täydennetään lisäämällä siinä tarkoitettuihin tietoihin vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen taikka tutkintavankeuden toimeenpanon kannalta tärkeä henkilön tilaa tai olosuhdetta koskeva tieto.

Lakiehdotuksen 8 §:n 4 momenttia vastaava säännös on ollut kevätistuntokaudella 2021 eduskunnan käsiteltävänä (HE 6/2020 vp, LaVM 1/2021 vp, EV 18/2021 vp). Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen säännösehdotus vastaa hallituksen esityksessä HE 6/2020 vp ollutta muotoilua. Eduskunta muutti säännöksen sisältöä, joten toukokuussa 2021 voimaan tulleessa laissa 292/2021 säännös jossakin määrin poikkeaa hallituksen esityksessä ehdotetusta. Lakivaliokunta ehdottaa, että säännökset sovitetaan yhteen siten, että nyt käsiteltävänä olevan esityksen pohjaksi otetaan toukokuussa 2021 voimaan tullut säännös. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa *4 momentin* täydentämistä lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan tietoihin voi sisältyä myös vankeuslain 16 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun valvontaan liittyviä tallenteita, jos ne ovat välttämättömiä laitosjärjestyksen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälän *otsikkoa* tarkistetaan niin, että henkilötietojen käsittelyn sijasta käytetään ilmaisua ”Tietojen käsittely”.

9 §. Sosiaalihuollon tietojen käsittely. Pykälä sisältää säännökset sosiaalihuollon tietojen käsittelystä. Pykälän 1 momentti sisältää tietojen käsittelyä koskevan tarpeellisuusvaatimuksen. Lakivaliokunta on edellä muun muassa 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu tavoin pitänyt nimenomaista tarpeellisuusvaatimuksen mainitsemista tarpeettomana. Perustuslakivaliokunta on

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

lausunnossaan (PeVL 27/2021 vp, s. 4) kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaalihuollon tiedot ovat valtiosääntöisesti arkaluonteisia. Ehdotettua säännöstä voidaan sinällään pitää tarkkarajaisena. Edellä todetun valossa lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin tarpeellisuusvaatimus muutetaan välttämättömyysvaatimukseksi. Valiokunta toteaa lisäksi, että myös sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 17 ja 18 §:ssä ilman asiakkaan suostumusta, lain säännöksen nojalla tapahtuvalle tietojen luovuttamiselle on asetettu välttämättömyyskynnys.

11 §. Turvallisuuksirekisterin käyttötarkoitus ja tietosisältö. Pykälä sisältää säännökset turvallisuuksirekisterin käyttötarkoituksesta ja tietosisällöstä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 27/2021 vp, s. 4–5) mukaan ehdotetun 11 §:n 3 momentin 1 kohdassa säännelty maksukortin valvontaa koskevat maksuliikennetiedot ilmaisevat tietoja henkilön yksityiselämästä, mahdollisesti myös arkaluonteista tietoa. Kyse on luonnollisen henkilön yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluvista arkaluonteisista tiedoista. Lausunnon mukaan perustuslakivaliokunta on pitänyt pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kohdalla säätämisyjärjestyskysymyksenä välttämättömyyden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta. Ehdotetun 11 §:n osalta on perustuslakivaliokunnan mukaan mahdollisuus käsitellä maksukortin käytön valvontaan liittyviä tietoja nimenomaisesti sidottava säännöspohjaisesti välttämättömyysedellytykseen säännöshedotuksen perusteluissakin tarkoitettuihin tavoin. Tällainen täydennys on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että vankeuslain muutoksen (290/2021) myötä vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä säädetään maksukortin käytön valvonnasta alla olevin tavoin. Tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a § sisältää asiallisesti vastaavat säännökset.

Vangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöä voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi, siten että valvonta kohdistetaan yksinomaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään.

Jos 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on Rikosseuraamuslaitoksen muun toiminnan yhteydessä ilmenneestä syystä taikka muulta viranomaiselta tulleen tiedon johdosta välttämättömä, maksukortin käyttöä voidaan tapauskohtaisen päätöksen perusteella valvoa, siten että valvonta kohdistetaan vangin maksukortin tilitietoihin. Edellytyksenä on lisäksi, että valvonta on välttämättömä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

Ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin 1 kohdan osalta täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukseen liittyen lakivaliokunta toteaa, että säännöksessä viitataan maksukortin käytön valvontaa koske-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

viin vankeuslain 9 luvun 3 a §:ään ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ään, joissa nimenomaisesti säädetään, että valvonta voi kohdistua ainoastaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään. Valiokunnan näkemyksen mukaan näiden säännösten voidaan katsoa tekevän maksukortin käytön valvontaa koskevien tietojen käsittelystä täsmällistä ja tarkkarajaista. Valiokunta kuitenkin ehdottaa kyseisten vankeuslain ja tutkintavankeuslain pykälien mainitsemista nimenomaisesti *3 momentin 1 kohdassa* kuten voimassa olevassa laissa.

Täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta koskeviin huomioihin liittyen lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että 11 §:n 3 momentin 1 kohtaa täsmennetään siten, että kyse on maksutapahtumien lukumäärää ja rahamäärää koskevista tiedoista. Vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaan maksukortin valvontatoimet eivät voi koskea muita asioita. Ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin 1 kohdan välttämättömyysedellytyksen osalta lakivaliokunta toteaa, että jo maksukortin käytön valvontaan ryhtyminen edellyttää välttämättömyysvaatimuksen täyttymistä. Valiokunnan käsityksen mukaan välttämättömyysedellytys on kuitenkin perusteltua lisätä myös ehdotettuun 11 §:ään. Lisäksi perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömyysedellytyksen lisäämistä säätämisyjärjestyskysymyksenä. Koska kaikki turvallisuustietorekisterin tiedot ovat arkaluonteisia, lakivaliokunta ehdottaa välttämättömyysedellytyksen lisäämistä ehdotetun 11 §:n *3 momentin johdantokappaleeseen*.

Nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 11 §:ää vastaavat säännökset olivat kevätistuntokaudella 2021 eduskunnan käsiteltävinä (HE 6/2020 vp, LaVM 1/2021 vp, EV 18/2021 vp). Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä nämä säännösehdotukset vastaavat hallituksen esityksessä HE 6/2020 vp olleita muotoiluja. Eduskunta muutti säännösten sisältöä, joten laissa 292/2021 säännökset joissakin määrin poikkeavat hallituksen esityksessä ehdotetusta. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa säännösten yhteensovittamista siten, että nyt käsiteltävinä olevat säännökset vastaavat lain 292/2021 säännöksiä. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa ensinnäkin, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Turvallisuustietorekisteri". Toiseksi valiokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentissa* oleva sana "olettaa" muutetaan muotoon "epäillä". Kolmanneksi valiokunta ehdottaa, että *3 momentin johdantokappaleesta* poistetaan sanat "tämän pykälän", *3 momentin 4 kohtaan* lisätään viittaus myös vankeuslain 16 luvun 1 a §:ään ja *3 momentin 6 kohta* muutetaan muotoon "muulta viranomaiselta tai yksityiseltä saatuja vihjetietoja". Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän *4 momentissa* oleva sana "tämän" muutetaan sanaksi "henkilön".

3 luku. Henkilötietojen käsittelyn periaatteet

13 §. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely. Pykälässä säädetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä. Sen mukaan Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rikosasioiden tietosuojalain 11 §:ssä tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että 13 §:ssä tulee tarkkarajaisemmin määrittellä, mitä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus käsitellä. Saadun selvityksen mukaan oikeusministeriö on yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa selvittänyt, mitä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja on välttämätöntä käsitellä Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kannalta. Valiokunnan saaman selvityksen

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

mukaan kyse on edellä valiokunnan muutettavaksi ehdottamassa 5 §:n 2 momentissa tarkoitetuista biometrisestä kasvokuvasta ja sormenjäljistä sekä uskonnollista tai filosofista vakaumusta, terveyttä sekä seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevista tiedoista.

Erityisiin henkilötietoryhmiin katsotaan kuuluviksi rikosasioiden tietosuojalain 11 §:n 1 momentin mukaiset tiedot, mukaan lukien luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitettut biometriset tiedot. Valiokunnan edellä muutettavaksi ehdottaman 5 §:n mukaisesti käsiteltäviä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja olisivat biometrinen kasvokuva ja sormenjäljet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan biometrisellä kasvokuvalla tarkoitetaan sitä, että kasvokuva on käsitelty luonnollisen henkilön fyysisiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin liittyvällä teknisellä käsittelyllä siten, että kyseinen luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa yksiselitteisesti. Muita erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia, rikosseuraamusrekisteriin tallennettuja tietoja olisi välttämätöntä käsitellä esimerkiksi seuraavista syistä: uskonnollista tai filosofista vakaumusta koskeva tieto voi olla välttämätön esimerkiksi siksi, että henkilölle voidaan järjestää mahdollisuus harjoittaa uskontoaan. Tässä tarkoitettu terveyttä koskeva tieto ei ole potilasrekisterin tietoa vaan muu henkilön terveyttä koskeva tieto, joka on välttämätön seuraamusta täyttämään pantaessa. Kyse on esimerkiksi tiedosta, että henkilöllä on tietyn sairauskohtauksen riski tai näkövamma, joka vaikuttaa hänen toimintoihinsa vankilassa. Kyse voi olla myös tiedosta, että henkilö käy viikoittain tiettyssä terveydenhuollon toimenpiteessä. Seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevia tietoja voi olla välttämätöntä käsitellä suunniteltaessa ja toteutettaessa seksuaalirikollisten toimintaohjelmiin osallistumista.

Edellä todetun valossa lakivaliokunta ehdottaa, että 13 §:ää täsmennetään siten, että säännöksessä nimenomaisesti mainitaan valiokunnan muutettavaksi ehdottamassa 5 §:n 2 momentissa tarkoitettut biometrinen kasvokuva sekä sormenjäljet, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, terveys sekä seksuaalinen käyttäytyminen ja seksuaalinen suuntautuminen. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että sääntelyn täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen mukaisesti säännöksessä todetaan myös se, että kyse on nimenomaan rikosseuraamusrekisterin ja turvallisuustietorekisterin sisältämistä tiedoista.

14 §. Tietojen käsittelyyn oikeutetut. Pykälä sisältää säännökset tietojen käsittelyyn oikeutetuista. Pykälän 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereissä olevien tietojen käsittelyyn ovat oikeutettuja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet siltä osin kuin se on tarpeen heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi. Edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa 1 momentin tarkistamista siten, että henkilörekisterin käsite korvataan rekisterin käsitteellä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja sosiaalihuollon tietoja saavat käsitellä vain sosiaalihuollon ammattihenkilöt sekä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet, jotka tarvitsevat näitä tietoja esitellessään taikka tehdessään rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia tai yhdyskuntaseuramusta suorittavaa koskevan päätöksen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaalihuollon tietojen käsittelyä koskeva säännös on valmisteltu yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Säännös on sosiaalihuollon tietojen arkaluonteisuuden ja alan henkilötietojen käsittelyn lainsäädän-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

nön huomioon ottava. Saadun selvityksen mukaan valmisteluvaiheissa Rikosseuraamuslaitos on todennut, että laitoksessa on riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä säännöksen mukaisen tietojenkäsittelyn toteuttamiseksi. Osa tästä henkilöstöstä ei ole rekisteröittänyt hankkimaansa ammattipätevyyttä Valvirassa. Sosiaalihuollon tietojen käsittelemiseksi pätevyys tulee rekisteröittää.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta on huolissaan sosiaalihuollon tietojen käsittelyyn oikeutettujen virkamiesten riittävyydestä ja nykyisin näitä tehtäviä tekevien virkamiesten tehtävänkuvien kapeutumisesta, jos ehdotetun 14 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen säännös tulee täysimääräisesti voimaan Rikosseuraamuslaitoksen uuden tietojärjestelmän käyttöönoton ja ehdotetun lain voimaantulon yhteydessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaalihuollon tietoja käsittelee nykyisin noin 300 henkilöä, joista noin 220 henkilöllä on sosiaalialan tutkinto. Muilla noin 80 henkilöllä on erilaisia koulutustaustoja, useilla korkeakoulututkinto. Saadun selvityksen mukaan esimerkiksi avoimet ammattikorkeakoulut järjestävät opintopolkuja, jotka mahdollistavat joustavalla tavalla sosiaalialan ammattipätevyyden hankkimisen jo olemassa olevia opintoja täydentäen. Valiokunnan saaman arvion mukaan tulevaisuudessa sosiaalihuollon tietojen käsittelyn tarve seuraamusten täytäntöönpanotyössä lisääntyy, koska tavoitteena on integroida täytäntöönpanotyö yhä vahvemmin yhteiskunnan normaalipalveluihin. Rikosseuraamuslaitos on ilmoittanut ottavansa tämän huomioon henkilöstöä rekrytoidessaan.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta ehdottaa valiokunnan uuden pykäläehdotuksen myötä 40 §:ään siirtyvän siirtymäsäännöksen yhteyteen jäljempänä 40 §:n yksityiskohtaisissa perusteissa selostetuin tavoin sosiaalihuollon tietojen käsittelyä koskevaa siirtymäsäännöstä. Sen mukaan tämän lain 14 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä tietojen käsittelyyn oikeutettujen rajoitusta sovelletaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta.

15 §. Rikosseuraamusrekisterin tietojen käsittely muuhun kuin niiden keräämis- ja tallentamistarkoitukseen. Pykälä sisältää säännökset rikosseuraamusrekisterin tietojen käsittelystä muuhun kuin niiden keräämis- ja tallentamistarkoitukseen.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan (PeVL 27/2021 vp, s. 4), että ehdotetun 13 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä. Kuitenkin ehdotetun 15 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rikosseuraamusrekisterin sisältämiä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämis- ja tallentamistarkoitukseen, jos se on tarpeen laillisuusvalvonta-tehtävässä taikka seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvän valvonnan tai toiminnan yleiseksi kehittämiseksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä säännöksen suhdetta 13 §:ssä säädettyyn välttämättömyysvaatimukseen on syytä selvittää.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää perusteltuna sitä, että myös ehdotetun 15 §:n 1 momentin mukaiselle henkilötietojen käsittelylle säädetään välttämättömyysvaatimus. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetussa 15 §:ssä tarkoitetut tiedot eivät ole erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, mutta perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön valossa 15 §:ssä tarkoitettu käsittely on perusteltua sitoa muutoinkin tietojen välttämättömyyteen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Ehdotetussa pykälässä ei ole yksilöity tarkemmin käsiteltäviä henkilötietoja. Edellä todetun valossa lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momenttiin* sisällytetään tietojen käsittelylle välttämättömyysvaatimus.

4 luku. Oikeus tietojen saamiseen

16 §. Oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta. Pykälä sisältää säännökset oikeudesta saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta. Pykälän 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu rekisteri on muutettu ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmästä ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmäksi. Lakivaliokunta ehdottaa tätä koskevan teknisen tarkistuksen tekemistä *1 momentin 6 kohtaan*.

18 §. Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta. Pykälä sisältää säännökset oikeudesta saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta. Pykälän mukaan Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä maksukortin vankeuslain ja tutkintavankeuslain mukaista maksutapahtumien valvontaa varten.

Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 27/2021 vp, s. 6) lakiehdotuksen käsitteleminen tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä edellyttää 18 §:n täsmentämistä niin, että säännöksestä selviää, mitä maksukortin käytön hallinnoinnilla tarkoitetaan. Perustuslakivaliokunta viittaa siihen, että se on jo aiemmin vastaavaa säännöstä arvioidessaan esittänyt vastaavan huomion (PeVL 36/2020 vp, s. 5).

Lakivaliokunta toteaa, että perustuslakivaliokunnan edellyttämä täsmennys on toteutettu henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muutoksessa 292/2021. Oikeusministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 18 § ja voimassa olevan lain 29 a § sovitetaan sekä tältä että muilta osin yhteen. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että 18 §:n *1 momentti* muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksupalvelun tarjoajalta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöön liittyviä vankeuslain 9 luvun 3 ja 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 ja 4 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten sekä maksukortin vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaista maksutapahtumien valvontaa varten.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 18 §:ään lain 292/2021 mukaisesti *uutta 2 momenttia* seuraavasti:

Mitä edellä 1 momentissa on tiedonsaantioikeuden osalta säädetty, sovelletaan myös Suomeen maksupalveluja tarjoaviin ulkomaisiin maksupalvelun tarjoajiin.

5 luku. Henkilötietojen luovuttaminen

19 §. Henkilötietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälä sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Sen mukaan Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa 5 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, Tullille, Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimelle, Oikeusrekisterikeskukselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle mainitun lain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

Koska ehdotetun 19 §:n perusteella luovutettaviin tietoihin sisältyy arkaluonteisia tietoja, lakivaliokunta ehdottaa välttämättömyysedellytyksen lisäämistä *19 §:ään*. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että yhteensovitusyistä lain 292/2021 muotoilun mukaisesti säännökseen lisätään pyynnöstä tapahtuva tietojen luovuttaminen. Valiokunta ehdottaa myös pykälän *otsikon* tarkistamista lain 292/2021 mukaisesti muotoon "Tietojen luovuttaminen", ei "Henkilötietojen luovuttaminen".

20 §. Henkilötietojen luovuttaminen poliisille. Pykälä sisältää säännökset henkilötietojen luovuttamisesta poliisille. Lakivaliokunta ehdottaa, että yhteensovitusyistä pykälän *1 ja 2 momentin* johdantokappaleisiin lisätään pyynnöstä tapahtuva tietojen luovuttaminen vastaavin tavoin kuin asiallisesti vastaavassa säännöksessä laissa 292/2021. Valiokunta ehdottaa myös pykälän *otsikon* tarkistamista siten, että kyseessä on "Tietojen luovuttaminen", ei "Henkilötietojen luovuttaminen".

Hallituksen esityksessä olevan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa viitataan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja siinä todetaan lain numero 621/1999. Lakivaliokunta ehdottaa edellä 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin mainittua 2 §:ää tarkistettavaksi muun muassa siten, ettei 2 §:ssä enää viitata nimenomaisesti kyseiseen lakiin, vaan siihen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki todetaan näin ollen ensimmäistä kertaa lakiehdotuksen 20 §:ssä. Lakivaliokunta ehdottaa teknisenä tarkistuksena, että 20 §:n 1 momenttiin lisätään kyseisen lain numero.

21 §. Henkilötietojen luovuttaminen Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskuksille.

Pykälä sisältää säännökset henkilötietojen luovuttamisesta Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskuksille. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että lakisääteisiä tehtäviä hoitaessaan myös maahanmuuttoon liittyviä käytännön tehtäviä hoitavan säilöönottoyksikön voi olla välttämätöntä saada ehdotetussa 21 §:ssä säädettyjä tietoja, kuten tiedon henkilön rikoksista, rangaistuksen täytäntöönpanon alkamisesta ja päättymisestä, koulutuksesta, työkokemuksesta ja vapautumisen valmistelusta. Kyse voi olla henkilön asian hoitamisen tai yksikön järjestyksen säilyttämisen kannalta välttämättömistä tiedoista. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa 21 §:n 2 momentin täydentämistä siten, että Rikosseuraamuslaitos voi luovuttaa momentissa tarkoitettuja tietoja vastaanottokeskusten lisäksi säilöönottoyksiköille.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että yhteensovitusyistä lain 292/2021 muotoilun mukaisesti pykälän 1 ja 2 momentin johdantokappaleisiin lisätään pyynnöstä tapahtuva tietojen luovuttaminen. Valiokunta ehdottaa myös pykälän *otsikon* tarkistamista lain 292/2021 mukaisesti muotoon "Tietojen luovuttaminen", ei "Henkilötietojen luovuttaminen", sekä siten, että otsikossa mainitaan myös tietojen luovuttaminen säilöönottoyksiköille.

22 §. Henkilötietojen luovuttaminen Oikeusrekisterikeskukselle. Lakivaliokunta ehdottaa pykälän *otsikon* tarkistamista muotoon "Tietojen luovuttaminen Oikeusrekisterikeskukselle". Kyse on lain 292/2021 mukaisen muotoilun käytöstä myös ehdotetussa laissa.

23 §. Henkilötietojen luovuttaminen ulosottoviranomaisille. Pykälä sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta ulosottoviranomaisille. Säännöksessä tarkoitettu tavoin ulosottoviranomaisille voidaan luovuttaa muun muassa tiedot vankilaan toimitetuista varoista.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta toteaa, että Rikosseuraamuslaitoksessa käyttöön otetulle maksukorttitilille tulevat varat ovat ehdotettuun 23 §:n 2 kohtaan sisältyviä varoja, joista Rikosseuraamuslaitos voi luovuttaa tiedon ulosottoviranomaiselle. Selkeyden vuoksi lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa pykälän 2 kohdan tarkistamista siten, että näihin ulosottoviranomaisille luovutettavissa oleviin tietoihin kuuluvat myös vankilan vangille antaman maksukortin tilille saapuneet varat.

Lisäksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen", ei "Henkilötietojen luovuttaminen". Kyse on lain 292/2021 mukaisen muotoilun käytöstä myös ehdotetussa laissa. Valiokunta ehdottaa myös, että tietojen luovuttamisen säännöstä täsmennetään lisäämällä pykälän *johdantokappaleeseen* pyynnöstä-ilmaisu.

24 §. Henkilötietojen luovuttaminen haastemiehelle. Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen haastemiehelle". Kyse on lain 292/2021 mukaisen muotoilun käytöstä myös ehdotetussa laissa.

25 §. Henkilötietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle. Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle". Kyse on lain 292/2021 mukaisen muotoilun käytöstä myös ehdotetussa laissa. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän *johdantokappaleeseen* lisätään pyynnöstä-ilmaisu.

26 §. Henkilötietojen luovuttaminen sotilasviranomaisille. Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen sotilasviranomaisille".

27 §. Henkilötietojen luovuttaminen Kansaneläkelaitokselle. Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen Kansaneläkelaitokselle".

30 §. Henkilötietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä. Pykälä sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta turvallisuustietorekisteristä. Ehdotettua 30 §:ää vastaavat säännökset ovat olleet kevätistuntokaudella 2021 eduskunnan käsiteltävinä (HE 6/2020 vp, LaVM 1/2021 vp, EV 18/2021 vp). Lakivaliokunta ehdottaa, että muutokset sovitetaan yhteen siten, että nyt käsiteltävinä olevat säännökset vastaavat lain 292/2021 säännöksiä. Edellä todetun vuoksi valio-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

kunta ehdottaa, että *1 momenttiin* lisätään sana "pyynnöstä" ja pykälän *otsikko* muutetaan muotoon "Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä".

6 luku. Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereiden tietojen poistaminen ja arkistointi

Luku sisältää säännökset Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereiden tietojen poistamisesta ja arkistoinnista. Lakivaliokunta ehdottaa 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä 6 luvun *otsikon* tarkistamista siten, että otsikossa käytetään muotoilua "Rikosseuraamuslaitoksen rekisterit".

31 §. Tietojen tarkistaminen ja poistaminen henkilörekistereistä. Pykälä sisältää säännökset tietojen tarkistamisesta ja poistamisesta henkilörekistereistä. Valiokunta on edellä yleisperusteluissa todetuin tavoin arvioinut ehdotettuja säilytysaikoja ja pitänyt niitä lähtökohtaisesti asianmukaisina.

Edellä 4 §:n perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän *otsikon* tarkistamista siten, että henkilörekistereiden sijasta käytetään muotoilua rekistereistä. Valiokunta ehdottaa myös pykälän *1 momentin* tarkistamista vastaavalla tavalla.

Lakivaliokunta on edellä 5 §:n osalta ehdottanut yksilöintitietoja koskevan 5 §:n 2 momenttiin sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi lisättäväksi täsmennykset siitä, että yksilöintitietoihin kuuluva valokuva on nimenomaan biometrinen kasvokuva ja että tietojärjestelmään voidaan henkilöllisyyden toteamiseksi tallentaa tieto vangin, tutkintavangin, valvontarangaistusta suorittavan, valvotussa koevapaudessa olevan tai yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaa suorittavan henkilön sormenjäljistä. Valiokunta ehdottaa, että nämä täsmennykset otetaan huomioon myös tietojen tarkistamista ja poistamista rekistereistä koskevan 31 §:n 2 momentissa.

Säätäessään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muutosta 292/2021 eduskunta lisäsi tietojen tarkistamista ja poistamista rekistereistä koskevaan pykälään uuden 7 momentin, jossa on kyse vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä käsiteltävien ja turvallisuustietorekisterin tietojen tarkistamisesta ja poistamisesta. Lakivaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen ja lain 292/2021 säännösten yhteensovittamista myös tältä osin. Valiokunta ehdottaa säännöksen lisäämistä lakiehdotuksen 31 §:n uudeksi 3 momentiksi. Valiokunnan ehdottaman *uuden 3 momentin* mukaan teknisen valvonnan tallenteet on hävitettävä viimeistään kuukauden kuluttua tallentamisen päättymisestä, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä 8 tai 11 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksen sisältämä 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 4 momentti 5 momentiksi ja 5 momentti 6 momentiksi.

33 §. Tietojen pysyvä säilyttäminen. Pykälä sisältää säännökset tietojen pysyvästä säilyttämisestä. Edellä yleisperusteluissa selostetuista syistä valiokunta ehdottaa tietojen käsittelyoikeuden rajaamista koskemaan julkisuuslain 27 §:n 1 momentin mukaista tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä, jonka mukaan arkistoon siirretystä salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Valiokunta ehdottaa 1 momentin tarkistamista yleisperusteluissa selostetuista syistä myös siten, että arkistoon siirrettävien tietojen joukosta rajataan pois erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot. Näitä tietoja ovat valiokunnan ehdottamin tavoin 5 §:n 2 momentissa säännelty vangista, tutkintavangista, valvontarangaistusta suorittavasta, valvotussa koevapaudessa olevasta tai yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaa suorittavasta henkilöstä otettu biometrinen kasvokuva ja sormenjälkitieto sekä valiokunnan ehdottamin tavoin 13 §:ssä säänneltyt muut erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat uskonnollista tai filosofista vakaumusta, terveyttä sekä seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevat tiedot. Koska valiokunnan edellä ehdottamin tavoin muutettavassa 13 §:ssä viitataan myös 5 §:n 2 momenttiin, riittää, että rajaaminen toteutetaan viittaamalla vain 13 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Valiokunnan ehdottamassa muodossa pykälän *1 momentti* kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti: Rikosseuraamusrekisteristä poistetuista tiedoista muodostetaan tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten säilytettävien tietojen hakemisto. Hakemistoon ei siirretä 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Tieto poistetaan hakemistosta 50 vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen.

Jotta pykälän otsikko vastaisi sen sisältöä, valiokunta ehdottaa lisäksi pykälän *otsikon* muuttamista muotoon "Tietojen säilyttäminen tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten".

Lisäksi lakivaliokunta pitää ehdotetun 33 §:n 2 momentin säännöstä siitä, että sosiaalihuollon tietojen pysyvään säilyttämiseen sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon kyseisiä säännöksiä, yksinomaan informatiivisena. Valiokunta ehdottaa, että *2 momentti* poistetaan.

8 luku. Voimaantulo

Ehdotetun 8 luvun otsikko on "Voimaantulo". Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä lukuun myös uutta säännöstä, joka ei liity voimaantuloon. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 8 luvun *otsikko* muutetaan muotoon "Erinäiset säännökset".

38 §. Rangaistussäännös. (Uusi) Edellä 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä. Lakivaliokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä siten, että kyseinen 3 momentin säännös poistetaan lakiehdotuksesta ja sisällytetään itsenäiseksi rangaistussäännökseksi lakiehdotuksen loppuosaan. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa *uutta* 38 §:ää, jonka otsikko on "Rangaistussäännös" ja jonka sisältö vastaa 2 §:n 3 momenttia.

39 §. Voimaantulo. Lakivaliokunnan edellä ehdottaman uuden 38 §:n myötä *pykälien numerointi* muuttuu siten, että voimaantulosta säädetään 39 §:ssä.

40 §. Tietojen poistamista koskeva siirtymäsäännös. Pykälä sisältää tietojen poistamista koskevan siirtymäsäännöksen. Lakivaliokunnan edellä ehdottaman uuden 38 §:n myötä *pykälien numerointi* muuttuu siten, että siirtymäsäännöksestä säädetään 40 §:ssä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Edellä 14 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälään *uutta 1 momenttia*, joka sisältää sosiaalihuollon tietojen käsittelyä koskevan siirtymäsäännöksen. Sen mukaan tämän lain 14 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä tietojen käsittelyyn oikeutettujen rajoitusta sovelletaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta. Lain 14 §:n 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen rekistereissä olevien tietojen käsittelyyn ovat oikeutettuja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet siltä osin kuin se on tarpeen heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi. Saadun selvityksen mukaan on kuitenkin tarpeen täsmentää sosiaalihuollon tietojen käsittelyyn oikeutettujen piiriä siirtymävaiheen ajaksi, koska kyse on erityisen arkaluonteisista tiedoista. Siksi valiokunta ehdottaa lisäksi, että siirtymäsäännöksessä säädetään, että siirtymäajan kuluessa näiden tietojen käsittelyyn oikeutettuja ovat voimassa olevan lain 13 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti vain sosiaalityön tehtäviin osallistuvat henkilöt.

Valiokunnan ehdottaman uuden 1 momentin myötä hallituksen esityksen sisältämän pykälän säännös *siirtyy 2 momentiksi*. Valiokunta ehdottaa 2 momentiksi siirtyvän säännöksen tarkistamista myös edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä siten, että henkilörekinisterin käsite korvataan rekisterin käsitteellä.

Lakivaliokunnan ehdottaman uuden 1 momentin säännöksen myötä valiokunta ehdottaa, että myös pykälän *otsikko* muutetaan yleisempään muotoon "Siirtymäsäännökset".

2. Laki vankeuslain muuttamisesta

2 luku. Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen. Pykälä sisältää säännökset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtymisestä. Säännöksessä viitataan oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettuun lakiin (372/2010). Mainittu laki on korvattu oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetulla lailla (955/2020). Valiokunta katsoo, että mainittu muutos tulee huomioida siltä osin kuin säännöksessä viitataan aiempaan lakiin. Vastava huomio koskee 1 a §:ää ja 4. lakiehdotuksen 14 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava Rikosseuraamuslaitokselle ratkaisustaan, jolla se on tuominnut ehdottoman vankeusrangaistuksen. Momentin toisen ja kolmannen virkkeen mukaan ratkaisua koskevat tiedot talletetaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Merkinnän tekemisestä säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010).

Valiokunta kiinnittää huomiota, että myös vankeuslain 2 luvun 1 a §:ssä viitataan oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään sen osalta, mitä tietoja sinne tallennetaan vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokirjaa varten ja asianomistajan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 19 §:ssä tarkoitetusta pyynnöstä ilmoittamista varten. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että tietojen tallentamista koskeva sääntely on perusteltua toteuttaa vain yhdessä pykälässä eli jäljempänä selostetuin tavoin 2 luvun 1 a §:ssä. Edellä selostetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa 1 §:n *1 momentin* tarkistamista siten, että siitä poistetaan momentin toinen ja kol-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

mas virke. Valiokunnan muutosehdotuksen myötä 1 §:ssä olevan virheellisen lakiviittauksen korjaamisen tarve poistuu.

1 a §. Täytäntöönpanokirja ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus. (Uusi) Pykälässä säädetään täytäntöönpanokirjasta ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälä sisältää myös säännökset tuomioistuimen tietojen tallentamisvelvollisuuksista. Pykälää ei hallituksen esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Edellä 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin valiokunta katsoo, että on perusteltua ja riittävää, että tuomioistuimen tallennusvelvollisuutta koskeva sääntely sisältyy nyt käsiteltävään 1 a §:ään, eikä tallentamisesta ole tarpeen säätää 2 luvun 1 §:ssä. Lakivaliokunta ehdottaa tämän vuoksi 1 a §:n 2 momenttiin viittausta tämän luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ratkaisuun. Lakivaliokunta ehdottaa lisäksi lainsäädäntöteknisenä tarkistuksena, että 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä *1 a §:ssä* olevat viittaukset oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettuun lakiin (372/2010) muutetaan viittauksiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annettuun lakiin (955/2020).

Voimassa olevassa säännöksessä käytetään käsitteitä "tallettaa" ja "merkitä". Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kielitoimiston sanakirjan mukaan sanalla "tallentaa" tarkoitetaan äänen, kuvan ja tietojen talteen ottamista teknisin keinoin niin, että tulos on toistettavissa alkuperäisen kaltaisena. Sanalla "tallettaa" puolestaan tarkoitetaan antaa säilytettäväksi, talteen, panna säilöön. Saamansa selvityksen mukaan lakivaliokunta pitää perusteltuna, että säännösten käsitteet yhtenäistetään ja niissä puhutaan tietojen tallentamisesta. Lakivaliokunta ehdottaa myös edellä selostettujen tarkistusten tekemistä 1 a §:ään. Lakivaliokunta ehdottaa vastaavia tarkistuksia jäljempänä myös 4. lakiehdotuksen 14 §:n osalta.

Lakivaliokunnan ehdottama 1 a §:n muutos edellyttää myös 2. lakiehdotuksen *johtolauseen* tarkistamista.

10 §. Päätösvalta. Lakivaliokunta ehdottaa yhteensovitusyistä, että pykälän 2 momenttiin lisätään lakia 290/2021 vastaavasti tuomitun lisäksi sana "vangin". Myös 2. lakiehdotuksen *johtolauseetta* tulee tältä osin tarkistaa.

4 luku. Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

9 §. Sijoittaminen avolaitokseen. Esityksessä muutetaan pykälän 1 momenttia. 2. lakiehdotuksen johtolauseessa viitataan kuitenkin pykälän osalta virheellisesti 2 momenttiin. Lakivaliokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotuksen *johtolauseetta* tarkistetaan tältä osin.

15 luku. Vankilan järjestys ja kurinpito

4 §. Vangille määrättävät kurinpitorangaistukset. Pykälä sisältää säännökset vangille määrättävistä kurinpitorangaistuksista. Esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 32 ja 78) pykälää muutetaan siten, että kurinpitorangaistuksena nykyisin käytettävä muistutus korvataan yhdyskunta-seuraamusten täytäntöönpanossa käytetyllä huomautuksella. Huomautus on lievin kurinpitoran-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

gaistus, ja se voidaan antaa lievimmistä rikkomuksista, kuten muistutus nykyisin. Tarkoitus ei ole muuttaa niitä perusteita, joilla kurinpitorangaistukseksi määrätään nykyisin muistutus.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voimassa olevissa säännöksissä eroa huomautuksen ja varoituksen antamisen välillä on täsmennetty esimerkiksi siten, että jos velvollisuuksien rikkomisen todetaan olevan vähäistä eikä se ole toistuvaa, tuomitulle voidaan antaa varoituksen sijasta huomautus. Esitystä valmisteltaessa on katsottu, että ero huomautuksen ja varoituksen välillä on riittävän selvä ilman mainitunlaista täsmennystä.

Saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että huomautuksen ja varoituksen soveltamisalaa täsmennetään. Säännöksistä on perusteltua käydä ilmi, että huomautus voidaan määrätä vähäisemmistä rikkomuksista kuin varoitus. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin 1 kohta* poistetaan. Tämän johdosta 1 momentin muiden kohtien numerointi muuttuu. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 2 momentti*, jonka mukaan varoituksen sijasta vangille voidaan antaa huomautus, jos järjestyksrikkomus on vähäinen eikä se ole toistuva. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksessä oleva *2 momentti siirtyy 3 momentiksi*.

Valiokunta ehdottaa vastaavaa täsmennystä myös 3. lakiehdotuksen 10 luvun 4 §:ään, 4. lakiehdotuksen 24 a §:ään, 5. lakiehdotuksen 25 a §:ään ja 6. lakiehdotuksen 17 a §:ään jäljempänä se-
lostetuin tavoin.

17 luku. Muun henkilön tarkastaminen

7 §. Menettely ja päätösten kirjaaminen. Pykälä sisältää säännöksiä menettelystä ja päätösten kirjaamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan tapaajan henkilöntarkastus, alueelta poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito on kirjattava.

Vankeuslain 17 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 4 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitokselle toimivalta ottaa vankilassa käyvältä henkilöltä pois tiettyjä aineita ja esineitä. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että laeissa ei ole säännöksiä tällaisen pois ottamisen kirjaamisesta eikä asetuksenantovaltuutta säätää kirjausten sisällöstä, kuten muiden vastaavien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 7 §:n *3 momentin* kirjaamisvelvollisuutta täydennetään lisäämällä siihen maininta esineiden ja aineiden pois ottamisesta.

9 §. Tarkemmat säännökset. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuudet. Sen mukaan tarkemmat säännökset tapaajan henkilöntarkastuksen, alueelta poistamisen, kiinniottamisen ja säilöissäpidon kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin vankeuslain 17 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 4 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitokselle toimivalta ottaa vankilassa käyvältä henkilöltä pois tiettyjä aineita ja esineitä. Laeissa ei ole säännöksiä tällaisen pois ottamisen kirjaamisesta eikä asetuksenantovaltuutta säätää kirjausten sisällöstä, kuten muiden vastaavien toimenpiteiden osalta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 9 §:n asetuksenantovaltuutta koskevaa säännöstä täydennetään lisäämällä siihen maininta esineiden ja aineiden pois ottamisen kirjaamisesta.

20 luku. Muutoksenhaku

1 §. Muutoksenhakukelpoiset päätökset. Pykälässä säädetään muutoksenhakukelpoisista päätöksistä. Esityksessä pykälän 1 momentin 14 kohtaa täydennetään uudella kurinpitorangaistuksella huomautuksella. Valiokunta toteaa, että vangin voidaan kuitenkin katsoa syyllistyneen rikkomukseen myös antamatta huomautusta. Tällaisilla syyksi lukevilla päätöksilläkin voi olla vangin kannalta merkitystä. Valiokunta katsoo, että sääntely jättää tulkinnanvaraiseksi, koskeeko muutoksenhakuoikeus kaikkia kurinpitoasiassa tehtäviä päätöksiä.

Edellä selostetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa *1 momentin 14 kohtaa* selvennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että muutoksenhakuoikeus koskee myös sellaisia päätöksiä, joissa kurinpitorangaistusta ei määrätä.

Lakivaliokunta ehdottaa asiallisesti vastaavia tarkistuksia tehtäväksi myös 3. lakiehdotuksen 15 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohtaan, 4. lakiehdotuksen 86 §:n 4 kohtaan, 5. lakiehdotuksen 40 §:n 1 momentin 6 kohtaan sekä 6. lakiehdotuksen 35 §:n 1 momentin 3 kohtaan.

3. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta

5 luku. Tutkintavangin omaisuus ja tulot

8 §. Päätösvalta. Pykälä sisältää päätösvaltaa koskevat säännökset. Pykälään on lailla 291/2021 lisätty 3 momentti päätösvalta maksukortin käytön valvonnassa tämän esityksen antamisen jälkeen. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 3 momentti*, jonka mukaan edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Lakivaliokunnan ehdotus tulee huomioida myös 3. lakiehdotuksen *johtolauseessa*.

10 luku. Vankilan järjestys ja kurinpito

4 §. Tutkintavangille määrättävät kurinpitorangaistukset. Edellä 2. lakiehdotuksen 15 luvun 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta katsoo, että säännöksistä on perusteltua käydä ilmi, että huomautus voidaan määrätä vähäisemmistä rikkomuksista kuin varoitus.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin 1 kohta* poistetaan. Tämän johdosta 1 momentin muiden kohtien numerointi muuttuu. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 2 momentti*, jonka mukaan varoituksen sijasta tutkintavangille voidaan antaa huomautus, jos järjestysrikkomus on vähäinen eikä se ole toistuva. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksessä oleva *2 momentti siirtyy 3 momentiksi*.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

11 luku. Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

2 a §. Miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen. (Uusi) Pykälä sisältää säännökset miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Sen mukaan tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vankeuslain 16 luvun 2 a, 8 a, 9 ja 10 §:n säännöksiä miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta.

Miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumista koskevat säännökset on tutkintavankeuslaissa toteutettu edellä todetuin tavoin viittaamalla vankeuslakiin. Esityksessä tutkintavankeuslakiin on ehdotettu säännöstä miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisen kirjaamisesta (11 luvun 9 §:n 4 momentti) ja asetuksenantovaltuutta (11 luvun 11 §). Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että näiden säännösten sijasta on perustellumpaa tältäkin osin lisätä 11 luvun 2 a §:ään viittaus vankeuslain 16 luvun 11 §:ään. Lakivaliokunta ehdottaa edellä mainitun viittauksen lisäämistä *2 a §:ään*.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä, että 11 luvun 9 ja 11 §:stä poistetaan viittaukset miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseen.

Valiokunnan ehdottama muutos edellyttää tarkistusta 3. lakiehdotuksen *johtolauseeseen*.

9 §. Menettely ja päätösten kirjaaminen. Edellä 2 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa, että 9 §:n *4 momentista* poistetaan viittaus miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseen.

11 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Edellä 2 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa, että 11 §:n *1 momentista* poistetaan viittaus miehitämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseen.

12 luku. Muun henkilön tarkastaminen

7 §. Menettely ja päätösten kirjaaminen. Pykälä sisältää säännöksiä menettelystä ja päätösten kirjaamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan tapaajan henkilöntarkastus, alueelta poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito on kirjattava.

Edellä 2. lakiehdotuksen 17 luvun 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin vankeuslain 17 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 4 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitokselle toimivalta ottaa vankilassa käyvältä henkilöltä pois tiettyjä aineita ja esineitä. Laeissa ei ole säännöksiä tällaisen pois ottamisen kirjaamisesta eikä asetuksenantovaltuutta säätää kirjausten sisällöstä, kuten muiden vastaavien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 7 §:n *3 momentin* kirjaamisvelvollisuutta täydennetään lisäämällä siihen maininta esineiden ja aineiden pois ottamisesta.

9 §. Tarkemmat säännökset. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Sen mukaan tarkemmat säännökset tapaajan henkilöntarkastuksen, alueelta poistamisen, kiinniottamisen ja säilöissäpidon kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Edellä 2. lakiehdotuksen 17 luvun 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin vankeuslain 17 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 4 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitokselle toimivalta ottaa vankilassa käyvältä henkilöltä pois tiettyjä aineita ja esineitä. Laeissa ei ole säännöksiä tällaisen pois ottamisen kirjaamisesta eikä asetuksenantovaltuutta säätää kirjausten sisällöstä, kuten muiden vastaavien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 9 §:n asetuksenantovaltuutta koskevaa säännöstä täydennetään lisäämällä siihen maininta esineiden ja aineiden pois ottamisen kirjaamisesta.

15 luku. Muutoksenhaku

1 §. Muutoksenhakukelpoiset päätökset. Pykälässä säädetään muutoksenhakukelpoisista päätöksistä. Edellä 2. lakiehdotuksen 20 luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa *1 momentin 6 kohtaa* selvennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että muutoksenhakuoikeus koskee myös sellaisia päätöksiä, joissa kurinpitorangeistusta ei määrätä.

4. Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

14 §. Täytäntöönpanoon ryhtyminen. Pykälä sisältää säännökset täytäntöönpanoon ryhtymisestä. Lakivaliokunta ehdottaa edellä 2. lakiehdotuksen 2 luvun 1 ja 1 a §:ssä selostetuista syistä, että 14 §:n *1 momentissa* olevat viittaukset oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettuun lakiin (372/2010) muutetaan viittauksiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annettuun lakiin (955/2020). Lisäksi valiokunta ehdottaa, että tallettamisen ja merkitsemisen sijasta *1 momentissa* käytetään sanaa tallentaminen.

Edellä yleisperusteluissa selostetuin tavoin perustuslakivaliokunta on 15 §:n 2 momenttiin viitaten edellyttänyt sääntelyn täsmentämistä siltä osin, milloin täsmennetty rangaistusajan suunnitelma on laadittava. Yleisperusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa täytäntöönpanon viivytyksettömyyttä koskevan 14 §:n *2 momentin* täydentämistä täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatimisella.

24 a §. Velvollisuuksien rikkominen. Pykälän 1 momentin mukaan tuomitulle voidaan antaa huomautus tai varoitus, jos hän rikkoo 21, 22, 38, 49, 72 tai 73 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Edellä 2. lakiehdotuksen 15 luvun 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta katsoo, että säännöksistä on perusteltua käydä ilmi, että huomautus voidaan määrätä vähäisemmistä rikkomuksista kuin varoitus.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin* ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana huomautus ja momenttiin lisätään toinen virke, jonka mukaan varoituksen sijasta tuomitulle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

26 §. Velvollisuuksien rikkomisen käsittely. Pykälä sisältää säännökset velvollisuuksien rikkomisen käsittelystä. Pykälän 2 momentin mukaan, jos tuomitun epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on toimitettava 25 §:ssä tarkoitettu selvitys syyttäjälle. Jos syyttäjä katsoo tuomitun rikkoneen vel-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

vollisuuksiaan törkeästi, hänen on viipymättä saatettava asia tuomioistuimen ratkaistavaksi. Rikosseuraamuslaitoksen on kiellettävä täytäntöönpanon aloittaminen tai keskeytettävä täytäntöönpano, jos kyse on yhdyskuntapalvelusta, valvontarangaistuksesta, 21 vuotta täyttäneelle määrätystä ehdollisen vankeuden valvonnasta tai nuorisorangaistuksesta.

Valiokunta kiinnittää osin säädösteknisistä syistä huomiota siihen, että 2 momentin virke törkeän velvollisuuksien rikkomisen saattamisesta kärkeäoikeuden käsiteltäväksi poikkeaa muista laissa olevista säännöksistä, joissa säädetään syyttäjän velvollisuuksista. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta ehdottaa, että lain 26 §:n 2 momentista poistetaan virke syyttäjän velvollisuuksista, jolloin säännös koskee vain Rikosseuraamuslaitoksen velvollisuuksia. Syyttäjän velvollisuudet määräytyvät siten yksinomaan 39, 54, 62, 66 ja 75 §:n nojalla. Näin on yksiselitteistä, miten törkeän velvollisuuksien rikkomisen käsittely eri yhdyskuntaseuraamusten osalta tapahtuu.

30 §. Päätösvalta. Pykälä sisältää säännökset päätösvalasta. Pykälän 2 momentti sisältää luettelon asioista, joista yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan esitykseen liittyvän asetusvalmistelun yhteydessä säännösehdoituksissa on havaittu seuraavanlainen puute. Esityksessä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 18 §:n säännökset velvollisuuksien rikkomisen aikaisesta täytäntöönpanon aloittamisen kieltämisestä ja täytäntöönpanon keskeyttämisestä siirretään kokonaisuudessaan 25 §:n 2 momenttiin ja 26 §:n 2 momenttiin.

Voimassa olevassa ja ehdotetussa 30 §:n 1 momentissa säädetään yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan päätösvalasta silloin, kun kyse on törkeän velvollisuuksien rikkomisen aiheuttamista toimenpiteistä. Säännös on kattanut ja kattaa edelleen ehdotetussa 26 §:n 2 momentissa tarkoitusta täytäntöönpanon lykkäämisestä ja keskeyttämisestä päättämisen.

Sen sijaan voimassa olevassa 30 §:n 2 momentissa on säännös nykyisessä 18 §:n 4 momentissa tarkoitettuun täytäntöönpanon keskeyttämiseen. Ehdotetussa laissa tämä säännös siirretään 25 §:n 2 momenttiin, mutta esityksessä ei ole huomioitu tarvetta säätää päätösvalasta asiassa nykyistä 30 §:n 2 momenttia vastaavasti.

Edellä selostetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään *uusi 7 kohta*, jossa viitataan 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun täytäntöönpanon aloittamisen kieltämiseen tai täytäntöönpanon keskeyttämiseen. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksessä oleva *7 kohta siirtyy 8 kohdaksi*.

Ehdotetun pykälän 5 momentin 4 kohdassa on huomautuksen antamista koskevan päätösvalan osalta viitattu lain 24 §:n 1 momenttiin, jossa ei säädetä huomautuksen antamisesta. Valiokunta ehdottaa teknisenä tarkistuksena, että *5 momentin 4 kohdassa* viitataan 24 a §:n 1 momenttiin.

66 §. Velvollisuuksien törkeän rikkomisen seuraamus. Nyt käsiteltävän 4. lakiehdotuksen johtolauseessa viitataan virheellisesti 66 §:n 2 momentin muuttamiseen, vaikka kyseessä on pykälän muuttaminen. Lisäksi johtolauseessa viitataan virheellisesti siihen, että 66 §:ää on muutettu lailla 273/2019. Kyseessä on 62 §:n muuttaminen. Lakivaliokunta ehdottaa 4. lakiehdotuksen johtolauseeseen tarkistamista edellä todetun huomioimiseksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

68 §. Suoritetun nuorisorangaistuksen osan huomioon ottaminen. (Uusi) Pykälä sisältää säännökset suoritetun nuorisorangaistuksen osan huomioon ottamisesta. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan, että yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 16 §:ssä säädetystä mahdollisuudesta aloittaa täytäntöönpano ennen tuomion lainvoimaisuutta luovutaan. Koska nykyinen säännös kumotaan, on perusteltua täsmentää lain 68 §:ssä olevia viittaussäännöksiä. Siinä viitataan edelleen 16 §:ssä tarkoitettuun lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanoon. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että *68 §:ää* muutetaan poistamalla siitä viittaus lain 16 §:ään.

84 §. Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen. (Uusi) Pykälä sisältää säännökset täytäntöönpannun rangaistuksen vähentämisestä. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Edellä 68 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin esityksessä ehdotetaan, että yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 16 §:ssä säädetystä mahdollisuudesta aloittaa täytäntöönpano ennen tuomion lainvoimaisuutta luovutaan. Koska nykyinen säännös kumotaan, on perusteltua täsmentää lain 84 §:ssä olevia viittaussäännöksiä. Niissä viitataan edelleen 16 §:ssä tarkoitettuun lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanoon.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että *84 §:ää* muutetaan poistamalla siitä viittaukset nykyisessä 16 §:ssä tarkoitettuihin tilanteisiin.

86 §. Muutoksenhakukelpoiset päätökset. Pykälässä säädetään muutoksenhakukelpoisista päätöksistä. Edellä 2. lakiehdotuksen 20 luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän *4 kohtaa* selvennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että muutoksenhakuoikeus koskee myös sellaisia päätöksiä, joissa huomautusta tai varoitusta ei määrätä.

Edellä 4. lakiehdotuksen 30 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetuin tavoin muutosehdotusten vuoksi säännösehdoituksista ei käy selvästi ilmi, miten päätösvallasta ja muutoksenhakuoikeudesta säädetään yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 25 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa velvollisuuksien rikkomisen aikaisissa täytäntöönpanon aloittamisen kieltämisessä ja täytäntöönpanon keskeyttämisessä. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta ehdottaa, että säännöksiä täydennetään myös tältä osin vastaamaan asiallisesti nykyistä. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän lisätään *uusi 5 kohta*, jossa viitataan 25 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin täytäntöönpanon aloittamisen kieltämistä tai täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeviin päätöksiin. Valiokunnan ehdotuksen myötä esityksessä tarkoitettujen pykälän 5—8 kohtien numerointi muuttuu. Valiokunnan ehdottaman uuden 5 kohdan myötä 9 kohdaksi siirtyvässä 8 kohdassa tulee lisäksi viitata 1—8 kohtiin.

87 §. Oikaisuvaatimuksen päätösvalta ja käsittely. Valiokunnan ehdottaman uuden 86 §:n 5 kohdan myötä 87 §:n viittaukset 86 §:n kohtiin tulee korjata vastaamaan valiokunnan muutosehdotusta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

91 §. Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon. Valiokunnan ehdottaman uuden 86 §:n 5 kohdan myötä 91 §:n viittaukset 86 §:n kohtiin tulee korjata vastaamaan valiokunnan muutosehdotusta.

5. Laki valvotusta koevapaudesta annetun lain muuttamisesta

25 a §. Velvollisuuksien rikkominen. Pykälän 1 momentin mukaan valvottuun koevapauteen sijoitetulle voidaan antaa huomautus tai varoitus, jos hän rikkoo 17 tai 18 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Edellä 2. lakiehdotuksen 15 luvun 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta katsoo, että säännöksistä on perusteltua käydä ilmi, että huomautus voidaan määrätä vähäisemmistä rikkomuksista kuin varoitus.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana "huomautus" ja momenttiin lisätään toinen virke, jonka mukaan varoituksen sijasta koevapauteen sijoitetulle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

40 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Pykälässä säädetään muutoksenhakukelpoisista päätöksistä. Edellä 2. lakiehdotuksen 20 luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 6 kohtaa selvennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että muutoksenhakuoikeus koskee myös sellaisia päätöksiä, joissa huomautusta, varoitusta tai koevapauden peruuttamista ei määrätä.

41 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälässä säädetään asetuksenantovaltuuksista. Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan hankkeeseen liittyvän asetusvalmistelun yhteydessä on havaittu, että lakiehdotuksen asetuksenantovaltuudet eivät ole kaikilta osin tarpeellisia. Valvotusta koevapaudesta annetun lain 41 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään asetuksenantovaltuuksista valvottuun koevapauteen liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällöstä. Asetuksenantovaltuus ei ole näistä asioista tarpeen, koska tarvittavat asetustasoiset säännökset voidaan antaa muiden asetuksenantovaltuuksien nojalla.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 3 kohta poistetaan. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksen mukaisen 1 momentin 4—9 kohtien numerointi muuttuu.

6. Laki yhdistelmärangeistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

17 a §. Velvollisuuksien rikkominen. Pykälän 1 momentin mukaan valvottavalle voidaan antaa huomautus tai varoitus, jos hän rikkoo 12 tai 13 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Edellä 2. lakiehdotuksen 15 luvun 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta katsoo, että säännöksistä on perusteltua käydä ilmi, että huomautus voidaan määrätä vähäisemmistä rikkomuksista kuin varoitus.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana "huomautus" ja momenttiin lisätään toinen virke, jonka mukaan varoituk-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

sen sijasta valvottavalle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

35 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Pykälässä säädetään muutoksenhakukelpoisista päätöksistä. Edellä 2. lakiehdotuksen 20 luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän *1 momentin 3 kohtaa* selvennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että muutoksenhakuoikeus koskee myös sellaisia päätöksiä, joissa huomautusta tai varoitusta ei määrätä.

38 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälässä säädetään asetuksenantovaltuuksista. Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan hankkeeseen liittyvän asetusvalmistelun yhteydessä on havaittu, että lakiehdotuksen asetuksenantovaltuudet eivät ole kaikilta osin tarpeellisia. Yhdistelmärangaistuksesta annetun lain 38 §:n 1 momentin 1 ja 7 kohdassa säädetään asetuksenantovaltuuksista valvonta-aikaan liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällöstä ja säilöönottopäätöksen muodosta ja sisällöstä. Asetuksenantovaltuus ei ole näistä asioista tarpeen, koska tarvittavat asetustasoiset säännökset päätöksentekoon ja tosiasialliseen hallintotoimintaan liittyvistä kirjauksista voidaan antaa muiden asetuksenantovaltuuksien nojalla.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin 1 ja 7 kohdat* poistetaan. Valiokunnan ehdotuksen myötä 1 momentin muiden kohtien numerointi muuttuu.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 246/2020 vp sisältyvät 7.—10. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 246/2020 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanon, tutkintavankeuden toimeenpanon ja muiden Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelystä.

~~Tätä lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, jos:~~

~~1) käsittely on kokonaan tai osittain automaattista; tai~~

~~2) henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.~~

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään. Muilta osin, jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018), jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki, sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019).

Tapaajien, muiden vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävien henkilöiden ja asioijien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tämän lain lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetus, sekä tietosuojalakia (1050/2018).

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Henkilötietojen käsittely ei saa ilman hyväksyttävää perustetta perustua henkilöiden ikään, sukupuoleen, alkuperään, kansalaisuuteen, asuinpaikkaan, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn. (Uusi 3 mom)

~~Rangaistus-tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä.~~

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rikoksesta epäillyllä* henkilöä, josta laaditaan yhdyskuntaseuraamukseen tuomitsemista varten seuraamusselvitys tai rangaistusajan suunnitelma taikka jolle valmistellaan muu tuomiota edeltävä toimenpide tai lausunto;

2) *tuomitulla* henkilöä, jonka tuomioistuin on tuominnut vankeusrangaistukseen, yhdistelmä-rangaistukseen, sakon muuntorangaistukseen tai yhdyskuntaseuraamukseen;

3) *vangilla* henkilöä, joka suorittaa vankeusrangaistusta, yhdistelmä-rangaistusta, sakon muun-torangaistusta tai sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) 77 §:n 4 momentissa tarkoitettua arestia vankilassa taikka on valvotusta koevapaudesta an-netun lain (629/2013) 26 §:ssä tarkoitettua tavalla toimitettu vankilaan taikka yhdistelmä-rangai-stuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 24 §:n nojalla säilöön otettu;

4) *tutkintavangilla* henkilöä, joka on vangittu tai määrätty pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 12 a §:ssä tarkoitettuun tutkinta-arestiin taikka mainitun lain 5 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun te-hostettuun matkustuskieltoon;

5) *yhdyskuntaseuraamusta suorittavalla* ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan tuomit-tua, nuorisorangaistusta, yhdyskuntapalvelua tai valvontarangaistusta suorittavaa, valvontaan asetettua ehdonalaisessa vapaudessa olevaa, valvotussa koevapaudessa olevaa tai yhdistelmä-ran-gaistuksen valvonta-aikaa suorittavaa;

6) *tapaajalla* henkilöä, joka käy luvallisesti tapaamassa vankia tai tutkintavankia;

7) *muulla vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävällä* henkilöä, joka on vankeuslaissa (767/2005) tai tutkintavankeuslaissa (768/2005) tarkoitetuilla muilla tavoilla kuin tapaamisilla yhtey-dessä vankiin tai tutkintavankiin;

8) *asioijalla* henkilöä, joka käy luvallisesti vankilassa hoitamassa vankilan tai vankien toimin-tojen kannalta tarpeellista asiaa;

9) *ulkopuolisella* henkilöä, joka ei ole vanki eikä tutkintavanki ja jonka henkilötietoja rekiste-röidään 11 §:ssä tarkoitettuun turvallisuustietorekisteriin.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen ~~henkilö~~rekisterit

4 §

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän ~~henkilö~~rekisterit

Tässä laissa tarkoitettujen tietojen käsittelemiseksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö pitää Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmää ja siihen kuuluvia ~~henkilö~~rekistereitä.

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä on Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikkö.

Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamusrekisteriin sisältyvät seuraavat tiedot:

- 1) muodolliseen täytäntöönpanoon liittyvät henkilötiedot;
- 2) yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvät henkilötiedot;
- 3) vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon, tutkintavankeuden ja tutkinta-arestin toimeenpanoon sekä tehostetun matkustuskiellon tekniseen valvontaan liittyvät henkilötiedot.

Rikosseuraamusrekisteriin sisältyvät myös tapaajien, muiden vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävien henkilöiden sekä asioijien henkilötietoja sisältävät tiedot.

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään kuuluu myös vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä henkilötietoja sisältävä 11 §:ssä tarkoitettu turvallisuustietorekisteri sekä vankeuslain 19 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen asianomistajien tietoja sisältävä tämän lain 12 §:ssä tarkoitettu asianomistajarekisteri.

5 §

Yksilöintitiedot

Tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan yksilöimiseen tarvittavina tietoina Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä seuraavia, rikosseuraamusrekisteriin ja turvallisuustietorekisteriin tallennettavia tietoja:

- 1) nimi;
- 2) henkilötunnus, Maahanmuuttoviraston antama asiakasnumero tai muu henkilön yksilöintiin tarvittava tunnus;
- 3) sukupuoli;
- 4) äidinkieli;
- 5) kansalaisuus;
- 6) koti- ja asuinpaikka sekä osoite;
- 7) **pituus, paino, silmien väri, hiusten oma väri, vartalon rakenne, mahdolliset arvet ja tatuoinnit sekä mahdolliset muut vastaavat tuntomerkkitiedot.**

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään rekisteröidystä vangista, tutkintavangista, valvontarangaistusta suorittavasta, valvotussa koevapaudessa olevasta tai yhdistelmärankaistuksen valvonta-aikaa suorittavasta henkilöstä voidaan ottaa **biometrinen kasvokuva ja sormenjäljet** ja tallentaa se hänen yksilöintitietoihinsa.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja yksilöintitietoja voidaan tallentaa 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun rikosseuraamusrekisteriin myös rikoksesta epäillyistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja yksilöintitietoja voidaan tallentaa 11 §:ssä tarkoitettuun turvallisuustietorekisteriin myös ulkopuolisesta henkilöstä, jos mainitun pykälän 4 momentissa säädettyt henkilötietojen käsittelyedellytykset täyttyvät.

Rekisteröidyn yksilöimiseen tarvittavina tietoina ja hakutunnuksena tallennetaan tapaajasta, muusta vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävästä henkilöstä sekä asioijasta rekisteröidyn nimi ja henkilötunnus tai muu yksilöintiin tarvittava tunnus.

6 §

Tietojen käsittely muodollisen täytäntöönpanon tehtävissä

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, tutkintavankeuden ja tutkinta-arestin toimeenpanemiseksi sekä tehostetun matkustuskiellon tekniseksi valvomiseksi tarpeellisia tietoja:

- 1) rikoksista, ja-tuomioista ja seuraamuksista;
- 2) rangaistusaikalaskelmista;
- 3) rangaistuksen täytäntöönpanon, tutkintavankeuden tai tutkinta-arestin toimeenpanon taikka tehostetun matkustuskiellon teknisen valvonnan taikka muun vapaudenmenetyksen alkamisesta ja päättymisestä;
- 4) täytäntöönpanon lykkäämisestä ja keskeytyksestä;
- 5) etsintäkuulutuksista.

~~Lisäksi Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä yhdyskuntaseuraamuksen ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, tutkintavankeuden ja tutkinta-arestin toimeenpanemiseksi sekä tehostetun matkustuskiellon teknisen valvonnan suorittamiseksi välttämättömiä muita tietoja.~~

7 §

Tietojen käsittely yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tehtävissä

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä yhdyskuntaseuraamukseen tuomitsemista varten laadittavaan seuraamusselvitykseen, rangaistusajan suunnitelmaan ja niiden valmisteluun tarvittavaan kartoitukseen sekä muihin valmisteleviin toimenpiteisiin ja lausuntoihin liittyviä tietoja:

- 1) rikoksesta epäillyn aikaisemmasta rikollisuudesta;
- 2) rikoksesta epäillyn päihteiden käytöstä ja muista henkilökohtaisista ja sosiaalisista olosuhteista;
- 3) rikoksesta epäillyn valvonnan ja rikoksettoman elämän tukemisen tarpeesta;
- 4) selvityksen, suunnitelman ja niiden valmistelun kannalta välttämättömistä muista kuin 1–3 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä yhdyskuntaseuraamusten, valvotun koevapauden ja yhdistelmä-rangaistuksen valvonta-ajan täytäntöönpanoa varten tietoja:

- 1) tuomitun velvollisuuksista;
- 2) valvontatavoista, valvontatapaamisista ja muista valvonnan yksityiskohdista;
- 3) toimintavelvollisuudesta;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

4) täytäntöönpanoon liitettävistä, tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävästä tukitoimenpiteistä;

5) seuraamuksen suorittamiseen sisältyvien velvollisuuksien rikkomisesta ja rikkomisen seuraamuksesta;

6) seuraamuksen täytäntöönpanon kannalta välttämättömistä muista kuin 1–5 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä tietoja valvontarangaistuksen, valvottuun koevapauteen sijoitetun tai yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaa suorittavan käyttämän lääkityksen vaikuttavista aineista, jotka näkyvät päihdetestissä positiivisena tuloksena.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarvittavia tietoja myös henkilökuntaan kohdistuvista uhkailmoituksista ja muista poikkeuksellisten tilanteiden ilmoituksista.

Rikoksesta epäillyn ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tietoihin saadaan sisällyttää 1–3 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelemisen vuoksi välttämättömät tiedot rikoksesta epäillyn tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan lähiomaisen tai muun henkilön nimestä, yhteystiedoista, ja asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta ja seuraamuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen kannalta tärkeästä henkilön tilaa taikka olosuhdetta koskevasta tiedosta sekä muista välttämättömistä seikoista.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 45 §:n 2 momentissa ja 52 §:n 1 momentissa sekä valvotusta koevapaudesta annetun lain 3 §:n 2 momentissa ja 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja, tuomitun kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvan täysi-ikäisen kirjallista suostumusta ja alle 18-vuotiaan mielipiteen selvittämistä koskevia seuraavia tietoja:

1) kirjallisen suostumuksen antajan nimi, kotiosoite sekä suostumuksen tai sen peruutuksen ajankohta ja sisältö;

2) mielipiteen ilmaisijan nimi, syntymävuosi, kotiosoite, mielipiteen ilmaisun ajankohta ja sisältö sekä ilmaisutilanteessa läsnä olleen lastensuojelun viranhaltijan nimi ja näkemys mielipiteen ilmaisusta.

8 §

Tietojen käsittely vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä laitospäästymisen ylläpitämistä sekä vankien ja tutkintavankien valvontaa ja toimintaan osallistumista varten tietoja:

1) sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä;

2) valvonnan järjestämisestä ja turvallisuuden ylläpitämisestä;

3) osallistumisvelvollisuuden täyttämisestä ja muuhun toimintaan osallistumisesta, maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä niiden maksamiseen liittyvistä tileistä sekä palkasta tehtävistä pidätyksistä;

4) koulutuksesta, työkokemuksesta ja sosiaalisesta tilanteesta;

5) arvioidusta työ- ja toimintakyvystä sekä tehdyistä arvioinneista ja suunnitelmista;

6) yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä kirjeenvaihdosta, puheluisista ja sähköisestä viestinnästä vankeuslain ja tutkintavankeuslain nojalla tallennetut jäljennökset;

7) järjestysrikkomuksesta ja sen seuraamuksesta;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

8) karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta;

9) tutkinta-arestin toimeenpanemisen tai tehostetun matkustuskiellon teknisen valvonnan mukaisista rajoituksista ja niiden noudattamisesta.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä myös rekisterin käyttötarkoituksen **kannalta mukaisia** tietoja vankeja tai tutkintavankeja koskevista, vankeuslain tai tutkintavankeuslain nojalla tehdyistä päätöksistä, jotka koskevat sijoittamista vankilaan ja vankilassa, siirtämistä vankilasta toiseen, toimintaan osallistumista, vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen epäämistä, kirjeenvaihtoa, puheluja, tapaamisia ja muita yhteyksiä vankilan ulkopuolelle, poistumislupaa, kurinpitoa, tarkastamista sekä turvaamistoimenpiteitä ja voimakeinojen käyttöä. Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rekisterin käyttötarkoituksen **kannalta mukaisia** tietoja myös henkilökuntaan kohdistuvista uhkailmoituksista ja muista poikkeuksellisten tilanteiden ilmoituksista.

Vangin tai tutkintavangin tietoihin saadaan sisällyttää 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelemisen sekä laitosturvallisuuden ja turvallisuuden ylläpitämisen vuoksi välttämättömät tiedot muun vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävän henkilön, vangin tai tutkintavangin lähiomaisen taikka muun henkilön nimestä, **yhteystiedoista**, ja asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta **ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen taikka tutkintavankeuden toimeenpanon kannalta tärkeästä henkilön tilaa tai olosuhdetta koskevasta tiedosta** sekä muista välttämättömistä seikoista.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä myös sellaisia tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida olevan laitosturvallisuuden ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen kannalta merkityksellisiä. **Tietoihin voi sisältyä myös vankeuslain 16 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun valvontaan liittyviä tallenteita, jos ne ovat välttämättömiä laitosturvallisuuden ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi.** Tietoja tallennettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen luotettavuudesta ja oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

9 §

Sosiaalihuollon tietojen käsittely

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä seuraamusselvityksen laatimisessa sekä rangaistusajan suunnitelman laatimisessa, täsmentämisessä, muuttamisessa ja toteuttamisessa **välttämättömiä**, 7 ja 8 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin liittyviä sosiaalihuollon tietoja, jotka koskevat rikoksesta epäillyn, tuomitun, vangin, tutkintavangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista sosiaalihuollon tarvetta ja hänen saamiaan sosiaalipalveluita, tukitoimia ja muita sosiaalietuuksia (*sosiaalihuollon tiedot*). Sosiaalihuollon tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta ja muusta käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007) sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetussa laissa (254/2015).

Sosiaalihuollon tiedot voivat sisältyä sosiaaliviranomaiselta tämän lain 16 §:n 2 momentin nojalla saatuihin seuraaviin asiakirjoihin:

1) sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain 15 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin, 16 §:ssä tarkoitettuun asiakassuunnitelmaan ja 17 §:ssä tarkoitettuun asiakaskertomukseen;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

2) lastensuojelulain (417/2007) 30 §:ssä tarkoitettuun asiakassuunnitelmaan ja 30 a §:ssä tarkoitettuun hoito- ja kasvatussuunnitelmaan sekä lastensuojelulain nojalla tehtyihin päätöksiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja Rikosseuraamuslaitos voi saada 16 §:n 2 momentin nojalla sosiaaliviranomaisen lisäksi muilta sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetuilta tiedonantovelvollisilta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen Rikosseuraamuslaitoksen työssä kertyvät sosiaalihuollon tiedot voivat koskea:

- 1) käytettyjä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja;
- 2) työkokemusta;
- 3) työ- ja toimintakykyä;
- 4) päihteiden käyttöä ja päihdehuollon palveluiden käyttöä;
- 5) lähisuhdeväkivaltaa;
- 6) edunvalvonta-asioita;
- 7) elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävien tukitoimien yhteensovittamisessa tarvittavia seikkoja.

Edellä 1–4 momentissa tarkoitettuihin tietoihin saadaan sisällyttää 7 ja 8 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelemisen vuoksi välttämättömät tiedot myös rikoksesta epäillyn, vangin, tutkintavangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan lähiomaisen tai muun henkilön nimestä, yhteystiedoista ja asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta sekä muista välttämättömistä seikoista.

10 §

Vankien ja tutkintavankien tapaaajia, heihin muutoin yhteyttä pitäviä sekä vankilassa asioivia koskevat tiedot

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä laitospöytäkirjojen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tapaa- jista seuraavia tietoja:

- 1) nimi ja henkilötunnus tai muu henkilön yksilöintiin tarvittava tunnus;
- 2) ketä tapaaaja saapuu tapaamaan;
- 3) tapaamisajankohta;
- 4) vankeuslain 13 luvun 10 §:ssä tai tutkintavankeuslain 9 luvun 8 §:ssä tarkoitettu tapaamis- kielto sekä sen sisältö ja peruste sekä voimassaoloaika;
- 5) sähköisesti toteutettavan tapaamisen edellyttämä tapaaajan yhteystieto;
- 6) tapaamisen liittyvät erityiset järjestelyt ja määräykset;
- 7) tapaamisessa havaittu laitospöytäkirjasta tai turvallisuutta vaarantava seikka.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä laitospöytäkirjojen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi vankiin tai tutkintavankiin muilla tavoin kuin tapaamisin yhteyttä pitävästä henkilöstä seuraavia tietoja:

- 1) nimi ja henkilötunnus tai muu henkilön yksilöintiin tarvittava tunnus;
- 2) keneen henkilö on yhteydessä;
- 3) yhteydenpidon tapa ja ajankohta;
- 4) yhteydenpidossa havaittu laitospöytäkirjasta tai turvallisuutta vaarantava seikka.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä laitospöytäkirjojen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi asioijis- ta seuraavia tietoja:

- 1) nimi ja henkilötunnus tai muu henkilön yksilöintiin tarvittava tunnus;
- 2) asioinnin syy ja toteutustapa;
- 3) vankilaan saapumis- ja lähtöaika;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

4) asiointiin liittyvät mahdolliset erityiset järjestelyt ja määräykset.

11 §

Turvallisuustietorekisteri käyttötarkoitus ja tietosisältö

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja vangeista ja tutkintavangeista, joiden voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää 5 §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöintitietojen lisäksi tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettuun epäilyyn sekä 2 momentissa tarkoitettuun tapahtumaan liittyviä välttämättömiä:

- 1) vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä sekä tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ssä säädettyyn maksukortin käytön valvontaan liittyviä maksutapahtumien lukumäärää ja rahamäärää koskevia tietoja;
- 2) vankeuslain 12 ja 13 luvussa sekä tutkintavankeuslain 8 ja 9 luvussa säädettyihin kirjeenvaihtoon sekä tapaamisiin, puheluihin, internetin käyttöön ja muihin teleyhteyksiin liittyviä tietoja;
- 3) vankeuslain 16 ja 17 luvussa sekä tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvussa tarkoitettuihin tarkastuksiin liittyviä tietoja;
- 4) vankeuslain 16 luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitetussa valvonnassa saatuja tietoja;
- 5) Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja;
- 6) Rikosseuraamuslaitoksen muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä ulkopuolista henkilöä koskevaa, rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitettua tietoa, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Peruste henkilön rekisteröimiselle turvallisuustietorekisteriin tulee kirjata.

Tietoja tallennettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

12 §

Asianomistajarekisteri

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rikoksen asianomistajalle vankeuslain 19 luvun 4 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tekemiseksi seuraavia tietoja:

- 1) asianomistajan nimi ja henkilötunnus tai muu hänen yksilöintiinsä tarvittava tunnus;
- 2) ensisijainen yhteydenottotapa ja yhteystiedot, joihin asianomistaja on pyytänyt toimittamaan kyseisen ilmoituksen;
- 3) päätös tai muu peruste, jonka nojalla ilmoitus tehdään;
- 4) vanki, jota ilmoitus koskee.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Vanki, josta tehdään vankeuslain 19 luvun 4 §:ssä tarkoitettu ilmoitus, ei ole asianomistajarekisterin rekisteröidyn asemassa.

3 luku

Henkilötietojen käsittelyn periaatteet

13 §

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rikosasioiden tietosuojalain 11 §:ssä tarkoitettuja rikosseuraamusrekisterin ja turvallisuustietorekisterin sisältämiä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja biometristä kasvokuvaa ja sormenjälkiä, uskonnollista tai filosofista vakaumusta, terveyttä sekä seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevia tietoja vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

14 §

Tietojen käsittelyyn oikeutetut

Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereissä olevien tietojen käsittelyyn ovat oikeutettuja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet siltä osin kuin se on tarpeen heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään:

1) 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja sosiaalihuollon tietoja saavat käsitellä vain sosiaalihuollon ammattihenkilöt sekä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet, jotka tarvitsevat näitä tietoja esitellessään taikka tehdessään rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevan päätöksen;

2) 7 §:n 6 momentissa tarkoitettuja kirjallista suostumusta ja alle 18-vuotiaan mielipiteen selvittämistä koskevia tietoja saavat käsitellä kyseisen seuraamuksen suorittamisen valmistelun, edellytysten selvittämisen ja täytäntöönpanon vastuuhenkilöiksi nimetyt Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet;

3) 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tietoja saavat käsitellä vain Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön erikseen nimeämät Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet.

Edellä 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen käsittelyssä noudatetaan lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa säädetään käsittelyn valvonnasta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

15 §

Rikosseuraamusrekisterin tietojen käsittely muuhun kuin niiden keräämis- ja tallentamistarkoitukseen

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä rikosseuraamusrekisterin sisältämiä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämis- ja tallentamistarkoitukseen, jos se on välttämätöntä lailisuusvalvontatehtävässä taikka seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvän valvonnan tai toiminnan yleiseksi kehittämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa myös käyttää, jos se välttämätöntä rikosseuraamusalan koulutuksen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Tällöin tiedoista poistetaan henkilön yksilöinnin mahdollistavat tiedot.

4 luku

Oikeus tietojen saamiseen

16 §

Oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toiselta viranomaiselta rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen rangaistuksen täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevan tehtävän taikka muun Rikosseuraamuslaitokselle kuuluvan tehtävän hoitamista varten, seuraavasti:

1) oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä sekä diaari- ja asianhallintajärjestelmästä tieto henkilön oikeusasian vaiheesta ja ratkaisusta seuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvän toimen suorittamista tai rekisteriin merkinnän tekemistä varten;

2) väestötietojärjestelmästä tieto henkilön nimestä, henkilötunnuksesta, kansalaisuudesta, kotikunnasta, osoitteesta, sukulaisuussuhteista, yhdessä toisen henkilön kanssa asumisesta, kuolemasta, edunvalvonnasta sekä hänen alaikäisistä lapsistaan ja heidän huollostaan, asumisestaan ja tapaamisoikeudestaan;

3) poliisin henkilörekistereistä tieto yhdyskuntaseuraamuksen tuomitsemisen edellytyksistä tuomioistuimelle annettavaa lausuntoa, yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa, tuomittuja koskevien etsintäkuulutusten ja lähestymiskieltojen seuraamista, ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittujen, tutkintavankien ja vankien sijoittamista sekä kansainvälistä täytäntöönpanon siirtoa, tutkintavankeusaikaisen tai vankeusaikaisen rikollisuuden estämistä sekä seuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvien lupa-asioiden käsittelyä ja lupaehtojen noudattamisen valvontaa varten;

4) Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisteristä tieto henkilöä koskevasta sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisesta täytäntöön panematta olevasta saatavasta riippumatta saatavaa koskevan ratkaisun antamisajankohdasta rangaistusajan suunnitelman laatimista varten;

5) ulosoton tietojärjestelmästä tieto henkilön täytäntöönpanoasian vaiheesta;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

6) poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Maahanmuuttovirastolta tieto rikoksesta epäillyn, yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tai valvottuun koevapauteen sijoitetun ulkomaalaisasioiden **asian-käsittelyjärjestelmään** rekisteröidyn ulkomaalaisen maassa oleskelua ja maasta poistamista koskevasta asiasta, maasta poistamista koskevan päätöksen toimeenpanosta sekä maahantulokiellosta ja sen pituudesta;

7) työ- ja elinkeinoviranomaisilta tieto henkilön saamista työvoimapalveluista, työllistymistä edistävästä toiminnasta sekä työ- ja toimintakyvystä;

8) asevelvollisrekisteristä tieto asevelvollisuuden täyttämisestä.

Rikosseuraamuslaitoksella on salassapitosäännösten estämättä tietopyynnön yksilöityään ja perusteltuaan oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot kunnan sosiaali- ja terveysviranomaisilta sekä muilta sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetuilta tiedonantovelvollisilta:

1) rikoksesta epäillyn sosiaali-, terveydenhuolto- ja kuntoutuspalveluiden käytöstä, työkokemuksesta, toimintakyvystä, päihdeongelmasta ja muista yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon toimintapaikkaan sijoittamiseen liittyvistä seikoista tuomioistuimelle annettavan lausunnon laatimiseksi ja seuraamuksen täytäntöönpanon suunnittelemiseksi;

2) alle 21-vuotiaana tehdystä rikoksesta epäillyn elinolosuhteista, pähteiden käytöstä, päihdekuntoutuksesta, mielenterveydestä, mielenterveyspalveluiden käytöstä, lastensuojelutoimenpiteistä ja muista vastaavanlaisista seikoista seuraamusselvityksen laatimiseksi ja seuraamuksen täytäntöönpanon suunnittelemiseksi;

3) vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan sosiaali-, terveydenhuolto- ja kuntoutuspalveluiden käytöstä, työkokemuksesta, toimintakyvystä, päihdeongelmasta ja päihdehuollon palveluiden käytöstä, lähisuhdeväkivallasta ja edunvalvonta-asioista näiden seikkojen huomioon ottamiseksi vankeusrangaistuksen tai yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanossa, elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävien tukitoimien yhteensovittamisessa sekä vapautumisen valmistelussa.

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot maksutta, jollei laissa toisin säädetä.

17 §

Oikeus saada tietoja tuomioistuimelta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tuomioistuimelta vakavaan väkivaltarikokseen tai seksuaalirikokseen syyllistyneen vangin oikeudenkäyntiasiakirjoista tiedot, jotka ovat tarpeen vankeuslaissa tarkoitetun rangaistusajan suunnitelman laatimisessa arvioitaessa vangin tarvetta osallistua vankeilassa järjestettävään rikosten uusimisen ehkäisemiseen tähtäävään toimintaohjelmaan, valittaessa vankeja tällaiseen ohjelmaan tai täytäntöönpanossa sitä.

Tuomioistuimen on ennen luovuttamista poistettava tai korvattava muilla tunnisteilla 1 momentissa tarkoitetuista asiakirjoista sellaiset tiedot, joiden avulla asianosainen tai muu asiaan osallinen voidaan tunnistaa. Rikoksesta tuomitun tunnistetietoja ja tietoja muun asianosaisen iästä, sukupuolesta ja sukulaisuussuhteesta rikoksesta tuomittuun ei kuitenkaan saa poistaa.

Tämän pykälän nojalla saatuja asiakirjoja saavat käsitellä vain ne Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet, jotka välttämättä tarvitsevat niitä 1 momentissa mainitun tehtävänsä suorittamiseksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

si. Asiakirjat on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen 1 momentissa säädettyjä tarkoituksia varten.

18 §

Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ~~saada~~ maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksupalvelun tarjoajalta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöön liittyviä vankeuslain 9 luvun 3 ja 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 ja 4 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten sekä maksukortin vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaista maksutapahtumien valvontaa varten.

Mitä edellä 1 momentissa on tiedonsaantioikeuden osalta säädetty, sovelletaan myös Suomeen maksupalveluja tarjoaviin ulkomaisiin maksupalvelun tarjoajiin. (Uusi 2 mom.)

5 luku

Henkilötietojen luovuttaminen

19 §

Tietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle

Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa 5 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, Tullille, Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimelle, Oikeusrekisterikeskukselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle siltä osin kuin se on välttämätöntä mainitun lain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

20 §

Tietojen luovuttaminen poliisille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat rikosseuraamusrekisterin tiedot, jos tiedot ovat tarpeen henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot;
- 2) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

3) tiedot yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) tiedot vangin ja tutkintavangin karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen maassa oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, kansalaisuutta, maahantulokieltoon määräämistä tai maahantulokiellon peruuttamista koskevan asian käsittelemiseksi:

1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

2) tiedot yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

3) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Maahanmuuttovirastolle, ~~ja~~ vastaanottokeskuksille ja säilöönottoyksiköille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa Maahanmuuttovirastolle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen maassa oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, kansalaisuutta, maahantulokieltoon määräämistä tai maahantulokiellon peruuttamista koskevan asian käsittelemiseksi:

1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

2) tiedot yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

3) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa vastaanottokeskukselle **ja säilöönottoyksikölle** vankia ja tutkintavankia koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen vastaanottopalveluiden järjestämiseksi:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

2) tiedot osallistumisvelvollisuuden täyttämisestä ja muuhun toimintaan osallistumisesta, maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä siitä tehtävistä pidätyksistä, koulutuksesta ja työkokemuksesta sekä vapautumisen valmistelusta.

22 §

Tietojen luovuttaminen Oikeusrekisterikeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Oikeusrekisterikeskukselle tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa henkilöä koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen varallisuuteen kohdistuvien toimenpiteiden suorittamiseksi:

1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

2) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vangille ja tutkintavangille maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä siitä tehtävistä pidätyksistä.

23 §

Tietojen luovuttaminen ulosottoviranomaisille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa ulosottoviranomaiselle tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa henkilöä koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen ulosottoa varten tai rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi:

1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

2) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, osallistumisvelvollisuuden täyttämisestä siviililyöluvalla ja siviililyöpaikasta sekä vangille ja tutkintavangille maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä siitä tehtävistä pidätyksistä, vankilassa mukana olevista tai sinne toimitetuista varoista ja arvokkaasta omaisuudesta **sekä vankilan vangille antaman maksukortin tilille saapuneista varoista.**

24 §

Tietojen luovuttaminen haastemiehelle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa haastemiehelle tuomittua, vankia ja tutkintavankia koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen haasteen tiedoksi antamiseksi:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- 1) tiedot rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 2) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa.

25 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa Rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat rikosseuraamusrekisterin tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi tai maasta poistamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää Rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot;
- 2) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

26 §

Tietojen luovuttaminen sotilasviranomaisille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa sotilasviranomaisille tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen asevelvollisrekisterin ylläpitämiseksi sekä pääesikunnalle sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmän ylläpitämiseksi, jos tiedot ovat tarpeen turvallisuustietorekisterin ylläpitämiseksi:

- 1) tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 2) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa.

27 §

Tietojen luovuttaminen Kansaneläkelaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Kansaneläkelaitokselle tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat rikosseu-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

raamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyjen etuuskien hoitamista tai kuntoutuspalveluiden hakemista varten:

- 1) tiedot rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 2) tiedot valvotun koevapauden tai ehdonalaisen vapauden valvonnan täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä;
- 3) tiedot vangin ja tutkintavangin sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vangille ja tutkintavangille maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä siitä tehtävistä pidätyksistä.

28 §

Tietojen luovuttaminen työ- ja elinkeinoviranomaisille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoviranomaisille tuomittua, vankia, tutkintavankia ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen työvoimapalveluiden järjestämistä varten:

- 1) tiedot rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 2) tiedot rangaistusajan suunnitelman työllistymistä edistävästä sisällöstä ja toteutuneesta toiminnasta sekä työ- ja toimintakyvystä.

29 §

Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanotietojen luovuttaminen yksityiselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanotehtävää hoitavalle yksityiselle yhteisölle, säätiölle ja luonnolliselle henkilölle tietoja, jotka ovat välttämättömiä täytäntöönpanotehtävän suorittamiseksi.

30 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä **pyynnöstä** ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

6 luku

Rikosseuraamuslaitoksen ~~henkilö~~rekistereiden tietojen poistaminen ja arkistointi

31 §

Tietojen tarkistaminen ja poistaminen ~~henkilö~~rekistereistä

Henkilöä koskeva tieto poistetaan Rikosseuraamuslaitoksen ~~henkilö~~rekisteristä, kun se ei ole enää tarpeellinen rekisterin käyttötarkoituksen kannalta. Tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään seuraavasti:

- 1) 6 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 10 vuoden kuluttua henkilön viimeisestä rikosseuraamusrekisteriin merkitystä vireillä olleesta täytäntöönpanoasiasta;
- 2) 7 §:ssä ja 8 §:n 1–3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 5 vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen;
- 3) 8 §:n 4 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 2 kuukauden kuluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin;
- 4) 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 2 vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muun yhteydenpidon ajankohdasta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto 2 vuoden kuluttua kiellon päättymisestä;
- 5) 10 §:n 3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 1 vuoden kuluttua asiointiajankohdasta;
- 6) 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tiedot 5 vuoden kuluttua viimeisestä merkinnästä;
- 7) 12 §:ssä tarkoitetun asianomistajarekisterin tiedot puolen vuoden kuluttua siitä, kun kyseinen vanki on vapautunut vankeudesta, johon liittyi kyseinen ilmoittamisvelvollisuus.

Tietoihin 5 §:n 2 momentin nojalla **kuuluvat biometrinen kasvokuva ja sormenjälkitieto** on poistettava rekisteristä kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun rangaistus on suoritettu tai tutkintavankeus taikka muu Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön ottamisen peruste on päätynyt.

Teknisen valvonnan tallenteet on hävitettävä viimeistään kuukauden kuluttua tallentamisen päättymisestä, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä 8 tai 11 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen. (Uusi 3 mom)

Rekisterinpitäjän tai sen määräämän Rikosseuraamuslaitoksen yksikön on tarkistettava rekisterin sisältämien tietojen tarpeellisuus seuraavasti:

- 1) 10 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat tiedot joka toinen vuosi ja asioijia koskevat tiedot kerran vuodessa;
- 2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tiedot vähintään joka kolmas vuosi;
- 3) turvallisuustietorekisterin sisältämät tiedot vähintään kerran vuodessa.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettujen sosiaalihuollon tietojen tarkistamiseen ja poistamiseen rekisteristä sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan tietojärjestelmästä viimeistään vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

32 §

Virheelliseksi todetun tiedon säilyttäminen

Sen estämättä, mitä rikosasioiden tietosuojalaissa, tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa säädetään rekisterissä olevan virheellisen tiedon korjaamisesta, virheelliseksi todettu tieto saadaan säilyttää korjatun tiedon yhteydessä, jos se on tarpeen rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista tietoa saadaan käyttää vain mainitussa tarkoituksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu virheelliseksi todettu tieto on poistettava heti, kun tiedon säilyttäminen oikeuksien turvaamiseksi ei ole enää tarpeen, viimeistään kuitenkin viiden vuoden kuluessa tiedon poistamiselle säädetyn määräajan päättymisestä.

33 §

Tietojen pysyvä säilyttäminen tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten

~~Tietokannasta poistetuista Rikosseuraamusrekisteristä poistetuista~~ tiedoista muodostetaan ~~pysyvästi~~ tutkimusta tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten säilytettävien tietojen hakemisto. Hakemistoon ei siirretä 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Tieto poistetaan hakemistosta 50 vuoden kuluessa siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen.

~~Edellä 9 §:ssä tarkoitettujen sosiaalihuollon tietojen pysyvään säilyttämiseen sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia.~~

34 §

Tietojen arkistointi

Arkistotoimen tehtävistä ja arkistoon siirrettävistä asiakirjoista säädetään erikseen.

7 luku

Rekisteröidyn oikeudet

35 §

Rajoitukset rekisterinpitäjän velvollisuuteen toimittaa tietoja rekisteröidylle

Rekisterinpitäjän velvollisuudesta ilmoittaa rekisteröidylle tietojen käsittelystä säädetään rikosasioiden tietosuojalaissa, tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa. Tiedonantovelvollisuudesta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on välttämätöntä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

36 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä rikosasioiden tietosuojalaissa, tietosuoja-asetuksessa sekä tietosuojalaissa säädetään, rekisteröidyn tarkastusoikeutta voidaan rajoittaa, jos tarkastusoikeuden toteuttamisesta voi todennäköisin syin seurata vakava uhka Rikosseuraamuslaitoksen yksikön järjestykselle ja turvallisuudelle taikka Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöön kuuluvan tai jonkun muun turvallisuudelle. Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rikosseuraamusrekisterin sisältämiin 7 §:n 6 momentissa tarkoitettuihin kirjallista suostumusta ja mielipiteen selvittämistä koskeviin tietoihin eikä 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tietoihin.

Vangilla ei ole oikeutta tarkastaa, onko hänestä tietoa 12 §:ssä tarkoitetussa asianomistajarekisterissä.

37 §

Tarkastusoikeuden toteuttaminen

Rekisteröidyn on tarkastettava tietonsa henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän osoittamassa Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä. Tarkastuspyyntöä esittäessään rekisteröidyn on todistettava henkilöllisyytensä. Edellä tarkoitettu Rikosseuraamuslaitoksen yksikkö antaa rekisteröidylle tilaisuuden tarkastaa ne tiedot, joiden tarkastamiseen tällä on oikeus, siten kuin rekisterinpitäjä siitä määrää.

8 luku

Erinäiset säännökset

38 §(Uusi)

Rangaistussäännös

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä.

39 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettu laki (1069/2015), jäljempänä *vanha laki*.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

40 §

Tietojen poistamista koskeva Siirtymäsäännökset

Tämän lain 14 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä tietojen käsittelyyn oikeutettujen rajoitusta sovelletaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta. Siirtymäajan kuluessa näiden tietojen käsittelyyn oikeutettuja ovat vain sosiaalityön tehtäviin osallistuvat henkilöt. (Uusi 1 mom)

Tämän lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tietojen poistamiseen ~~henkilö~~rekistereistä sovelletaan yhden vuoden ajan tämän lain voimaan tulosta vanhan lain 34 §:n 1 momenttia.

2.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 7 §, 2 luvun 8 §, 3 luvun 7 a §:n 3 momentti, 12 luvun 10 §, 14 luvun 8 §:n 2 momentti sekä 15 luvun 14 ja 15 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 7 a §:n 3 momentti, 12 luvun 10 § sekä 15 luvun 14 ja 15 § laissa 393/2015,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 2 momentti ja 9 §:n 1 momentti, 2 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a, 7 ja 10 §, 3 luvun 7 §:n 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti, 4 luvun 2 §:n 3 momentti, 5–7 §, 9 §:n 1 momentti ja 11 §, 5 luvun 4 § ja 9 §:n 2 momentti, 6 luvun 1 ja 2 § sekä 6 §:n otsikko ja 4 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 luvun 10 §:n 3 momentti ja 14 §, 9 luvun 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 8 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §:n 2 momentti, 14 luvun 2 §, 11 §:n 1 momentti ja 12 §, 15 luvun 4 ja 9–13 § ja 16 §:n 4 momentti sekä 18 §, 16 luvun 7 ja 9 § sekä 10 §:n 1 ja 2 momentti, 17 luvun 6 §:n 3 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentti ja 9 §, 18 luvun 6 §:n 3 ja 4 momentti, 7 § ja 9 §:n 1 momentti, 19 luvun 11 §:n 2 momentti sekä 20 luvun 1 §:n 1 momentin 2, 8 ja 14 kohta ja 2 §:n 4–6 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 9 §:n 1 momentti, 3 luvun 8 §:n 2 momentti, 4 luvun 7 § ja 9 §:n 1 momentti, 6 luvun 6 §:n otsikko ja 4 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 15 luvun 4 §, 16 luvun 10 §:n 2 momentti, 18 luvun 9 §:n 1 momentti ja 20 luvun 1 §:n 1 momentin 2, 8 ja 14 kohta ja 2 §:n 4–6 kohta laissa 393/2015, 2 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti laissa 33/2015, 2 luvun 1 a § laissa 14/2016, 2 luvun 10 § ~~ja 4 luvun 11 §~~ laeissa 33/2015, ~~ja~~ 383/2017 ja 290/2021, 4 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 1070/2015, 4 luvun 5 § osaksi laissa 809/2011, 4 luvun 6 § osaksi laissa 403/2015, 4 luvun 11 § laeissa 33/2015 ja 383/2017, 5 luvun 9 §:n 2 momentti laissa 1640/2015, 6 luvun 2 § ja 15 luvun 10 § osaksi laeissa 735/2011 ja 393/2015, 8 luvun 14 § laeissa 393/2015, 383/2017 ja 804/2017, 9 luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §:n 2 momentti ja 19 luvun 11 §:n 2

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

momentti laissa 383/2017, 14 luvun 11 §:n 1 momentti laissa 804/2017, 14 luvun 12 § laissa 735/2011, 15 luvun 18 § osaksi laissa 735/2011, 16 luvun 7 § osaksi laissa 393/2015, 16 luvun 9 § osaksi laeissa 735/2011, 809/2011 ja 507/2019 sekä 16 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 507/2019, sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti, 16 lukuun uusi 9 a ja 11 §, 18 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 735/2011, uusi 5 momentti, lukuun uusi 6 a ja 6 b § sekä 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

1 §

Soveltamisala

Vankien kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

5 §

Vankien kohtelu

Vankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Vankilan johtajalle kuuluvaa päätösvaltaa saa, jollei asia siedä viivytystä, virka-ajan ulkopuolella käyttää myös rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies asiassa, joka koskee:

- 1) ulkoilun epäämistä;
- 2) tilapäiseen tutkimukseen tai hoitoon vankilan ulkopuolelle lähettämistä;
- 3) tärkeästä tai erittäin tärkeästä syystä myönnettävää poistumislupaa;
- 4) poistumisluvan peruuttamista;
- 5) vangen siirtämistä avolaitoksesta suljettuun vankilaan 6 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla;
- 6) erityistarkastusta;
- 7) vangen henkilönkatsastusta;
- 8) säilössäpitoa;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- 9) 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;
 - 10) 19 luvun 1, 2, 4, 5 tai 8 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta;
 - 11) vangin päästämistä ehdonalaiseen vapauteen tai sakon muuntorangaistukseen tuomitun vapauttamista.
-

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen

Tuomioistuimen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava Rikosseuraamuslaitokselle ratkaisustaan, jolla se on tuominnut ehdottoman vankeusrangaistuksen. ~~Ratkaisua koskevat tiedot talletetaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Merkinnän tekemisestä säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010).~~ Rangaistus on pantava täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä, kun vankeusrangaistusta koskeva tuomio on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Rikosseuraamuslaitoksen on määrättävä tuomitulle ilmoittautumisajankohta ja vankila, johon hänen on ilmoittauduttava.

1 a § (Uusi)

Täytäntöönpanokirja ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuloste oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä toimii tuomion täytäntöönpanokirjana. Suomeen muusta maasta täytäntöön pantavaksi siirretyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokirjana on oikeusministeriön tai Rikosseuraamuslaitoksen päätös.

Tuomioistuimen on tallennettava täytäntöönpanokirjaa varten tarpeelliset tiedot tämän luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua ratkaisustaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Jos tuomioistuin asiaa ratkaistessaan määrää tuomitun vangittavaksi tai pidettäväksi vangittuna, tuomioistuin voi tietojärjestelmään tallentamisen sijasta merkitä tiedot vankipassiin. Tällainen vankipassi toimii väliaikaisena täytäntöönpanokirjana.

Tuomioistuimen on ilmoitettava esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 19 §:ssä tarkoitettua asianomistajan pyynnöstä Rikosseuraamuslaitokselle tallentamalla sitä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi Rikosseuraamuslaitokselle.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua tietojen tallentamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020).

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

7 §

Sakon maksaminen vankilassa

Kun sakon muuntorangaistukseen tuomittu saapuu vankilaan suorittamaan muuntorangaistusta, hänelle varataan viisi seuraavaa arkipäivää aikaa sakon maksamiseen.

Jos vankilassa olevalle vangille tulee suoritettavaksi muuntorangaistus tai vankilaan tulevalle vangilla on suoritettavana muun rangaistuksen lisäksi muuntorangaistus, hänelle varataan viisi muuntorangaistuksen tiedoksiantoa tai vankilaan saapumista seuraavaa arkipäivää aikaa sakon maksamiseen ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista. Maksuaikaa ei kuitenkaan varata niin pitkäksi ajaksi, että muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa ei voitaisi aloittaa ennen vangin vapautumista vankilasta.

Muuntorangaistus raukeaa, jos muuntorangaistukseen tuomittu maksaa 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa ajassa sakkojen rahamäärän kokonaisuudessaan. Jos täytäntöön pantavana on useita muuntorangaistuksia, tuomitulla on oikeus maksaa sakkonsa yhdenkin muuntorangaistuksen osalta, jolloin tämä muuntorangaistus raukeaa.

Tutkintavankeuslain (768/2005) mukaiseen tutkintavankiin sovelletaan tämän pykälän säännöksiä sakon maksamisesta.

10 §

Päätösvalta

Arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies päättää 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä ja 6 §:ssä tarkoitettua lykkäyksen peruuttamisesta. Terveydellisistä syistä anotusta lykkäyksestä on pyydetty Vankiterveydenhuollon yksikön lausunto.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun **tai vangin** etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

3 luku

Rangaistusajan laskeminen

7 §

Rangaistusajaksi lukeminen

Jos vangin syyttä rangaistuksen alkaminen on muusta kuin 2 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua syystä viivästynyt tai sen täytäntöönpano on keskeytynyt, tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

8 §

Päätösvalta

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies päättää ehdonalaisesta vapauttamisesta ja yhdyskunta-seuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 70 §:ssä tarkoitetusta valvontaan asettamisesta, jos tuomittu on suorittanut rangaistuksesta rikoslain 2 c luvun 5 §:n mukaisen määräosan ennen vankilaan saapumistaan.

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

2 §

Vankilaan ottaminen

Tieto vangin ottamisesta vankilaan on merkittävä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/) tarkoitettuun rikosseuraamusrekisteriin.

5 §

Tulotarkastus

Vankilaan saapunut vanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntomerkkien ottamisen sekä vangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen. Suljetussa vankilassa tulotarkastus käsittää vaatteiden vaihdon. Omaisuusluettelon laatimisesta säädetään 9 luvun 2 §:ssä. Turvatarkastuksen tekemisestä säädetään 16 luvun 3 §:ssä ja henkilötarkastuksen tekemisestä 4 §:ssä.

Rikosseuraamuslaitos saa ottaa vangista pakkokeinolaissa (806/2011) tarkoitetut henkilötuntomerkit.

6 §

Rangaistusajan suunnitelma

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamista, vapauttamista ja ehdonalaista vapautta varten (*rangaistusajan suunnitelma*). Rangaistusajan suunnitelma sisältää tiedot:

- 1) vangin sijoittamisesta;
- 2) toiminnasta ja tuomitun elämänhallintaa edistävästä tukitoimenpiteistä rangaistusaikana;
- 3) yhteydenpidosta vankilan ulkopuolelle;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

4) vapauttamisesta ja vapautumisvaiheen tukitoimenpiteistä.

Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rikoksen laatu ja rangaistuksen pituus, vangin työ- ja toimintakyky, rikosten uusimiseen vaikuttavat seikat sekä vangin henkilöstä, aiemmasta rikollisuudesta ja olosuhteista saadut tiedot.

Valvottuun koevapauteen sijoitetun valvottua koevapautta koskevasta rangaistusajan suunnitelmasta säädetään valvotusta koevapaudesta annetussa laissa (629/2013). Ehdonalaiseen vapautteen päästetyn valvontaa koskevasta rangaistusajan suunnitelmasta säädetään yhdyskuntaseuramusten täytäntöönpanosta annetussa laissa.

7 §

Rangaistusajan suunnitelman laatimismenettely

Rikosseuraamuslaitos laatii vankeuteen tuomitulle rangaistusajan suunnitelman. Olosuhteiden muuttumisen tai muun siihen rinnastettavan hyväksyttävän syyn vuoksi Rikosseuraamuslaitos voi muuttaa rangaistusajan suunnitelmaa.

Rangaistuksen suorittamisen aikana suunnitelmaa täsmennetään tiedoilla sen toteuttamisesta ja suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisin väliajoin siinä vankilassa, johon vanki sijoitetaan.

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan yhteistyössä vankeuteen tuomitun kanssa. Rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä tuomitun suostumuksella hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. Rangaistusajan suunnitelman toteutumista seurataan yhdessä vangin kanssa.

9 §

Sijoittaminen avolaitokseen

Tuomittu voidaan suoraan vapaudesta sijoittaa avolaitokseen, jos hänen suoritettavanaan on yhdessä tai erikseen sakon muuntorangaistus ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Tuomittu voidaan määrätä ilmoittautumaan suljettuun vankilaan ennen avolaitokseen toimittamista. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksenä on, että vanki sitoutuu päihitteettömyyteen ja 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

11 §

Päätösvalta

Rangaistusajan suunnitelmasta, vangin sijoittamisesta vankilaan ja vankilaan ilmoittautumisajankohdasta päättää arviointikeskuksen johtaja, työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies, rikosseuraamusalueen työjärjestyksessä määrätty yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan sijaisena toimiva virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Vangin matkakustannusten korvaamisesta päättää työjärjestyksessä määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää niistä avolaitoksista ja avolaitososastoista, joissa vankeja valvotaan teknisesti 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla välineillä.

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

4 §

Sopimusosasto

Vangille on varattava mahdollisuus asua osastolla, jolla vangit sitoutuvat osaston vangeille järjestettävään toimintaan sekä 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan (*sopimusosasto*).

9 §

Päätösvalta

Osastolle sijoittamisesta päättää toiminnoista vastaava taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka vankilan työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vankiterveydenhuollon yksikön sairaalaan ottamisesta ja sieltä poistamisesta päättää sairaalan toiminnasta vastaava ylilääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri.

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §

Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta 4 luvun 8 §:ää noudattaen siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos:

- 1) avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vanki soveltuu avolaitoksessa järjestettävään tai muuhun avolaitoksen hyväksymään toimintaan;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

3) voidaan pitää todennäköisenä, että vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä, ei syyllisty rikokseen eikä poistu avolaitoksesta luvatta; ja

4) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita sekä sitoutuu 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

2 §

Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan

Vanki voidaan siirtää avolaitoksesta suljettuun vankilaan, jos:

1) vanki syyllistyy tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen, jota ei rikoslain 2 luvun 13 §:n mukaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä taikka vanki syyllistyy tai hänen epäillään syyllistyneen tämän lain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun järjestysrikkomukseen;

2) vanki kieltäytyy osallistumasta rangaistusajan suunnitelman mukaiseen toimintaan taikka ei muutoin sovellu avolaitoksessa järjestettävään tai avolaitoksen hyväksymään toimintaan;

3) vanki kieltäytyy 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettua päihitteettömyyden valvonnasta taikka antaa päihitteettömyyden valvonnassa positiivisen näytteen saapuessaan avolaitokseen 4 luvun 9 §:ssä tarkoitettua sijoituksen perusteella tai palatessaan 8 luvun 6 §:ssä tai 9 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 14 luvussa tarkoitetuissa tapauksissa vankilan ulkopuolelta;

4) vanki vangitaan muun rikoksen johdosta tai hänen todetaan ennen avolaitokseen tuloaan syyllistyneen rikokseen, jonka johdosta 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettut edellytykset eivät enää täyty;

5) siirtäminen on perusteltua vangin tai muun henkilön turvallisuuden takaamiseksi tai rikollisen toiminnan estämiseksi;

6) täytäntöönpantavaksi tulee uusi vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus ja 1 §:ssä tarkoitettut edellytykset eivät tämän johdosta enää täyty; tai

7) vanki itse sitä pyytää.

Vanki voidaan välittömästi siirtää suljettuun vankilaan siksi ajaksi, jonka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rikoksen esitutkintaan saattaminen tai järjestysrikkomuksen selvittäminen, mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettua päihdevalvonnan näytteen tuloksen tutkiminen tai varmistaminen taikka päihtyneen vangin terveydentilan seuranta vaatii. Vanki voidaan siirtää suljettuun vankilaan myös mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitettujen edellytysten selvittämiseksi tai suorittamaan 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta.

Vanki, joka ilman pätevää syytä jättää saapumatta avolaitokseen määräaikana, on toimitettava arviointikeskukseen tai arviointikeskuksen osoittamaan vankilaan.

6 §

Päätösvalta

Vangin 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua välittömästi siirtämisestä toiseen vankilaan ja 3 a §:ssä tarkoitettua lyhytaikaisesta siirtämisestä toiseen vankilaan päättää vastaanottavan vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies sijoitusvankilan johtajaa kuultuaan.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

7 luku

Perushuolto ja asuminen

7 §

Päätösvalta

Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta 2 §:n 2 momentin perusteella päättää aluejohtaja. Vangin omien vaatteiden haltuun antamisen epäämisestä mainitun pykälän 3 momentin perusteella päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta mainitun pykälän 4 momentin perusteella päättää vankilan johtaja. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia vangin omia vaatteita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

8 luku

Toimintaan osallistuminen

10 §

Luvan edellytykset

Luvan tai sijoittamisen ehtona on lisäksi, että:

- 1) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita ja sitoutuu tämän lain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan; ja
- 2) vanki sitoutuu noudattamaan muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja vankilan ulkopuolella liikumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja.

14 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja, toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 4 §:n mukaisesta sijoittamisesta, 6 ja 9 §:n mukaisesta vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta, 7 §:n mukaisesta luvasta omaan työhön sekä 11 §:ssä tarkoitetun luvan tai sijoituksen peruuttamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää kuitenkin elinkautista vankeusrangaistusta ja rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettua yhdistelmärangaistusta suorittavan vangin si-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

viilityöluvasta, opintoluvasta, sijoituksesta ulkopuoliseen laitokseen ja luvasta valvottuun ulkopuoliseen toimintaan.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätöksellä 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan siirtää 1 momentissa tarkoitetulle virkamiehelle.

Edellä 13 §:ssä tarkoitetusta osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää toiminnoista vastaava virkamies, ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

9 §

Päätösvalta

Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Käyttörahan, toimintarahan, palkan ja työmatkakustannusten maksamisesta, toimintarahan suorittamatta jättämisestä ja toimintarahan ja palkan muuttamisesta päättää vankilan johtaja, toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

11 luku

Vapaa-aika

8 §

Päätösvalta

Luvan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan ja 7 §:ssä tarkoitettuun kokoon-tumiseen myöntää vankilan johtaja taikka toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

11 §

Päätösvalta

Kirjeen, muun postilähetysten tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 b §:n nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetysten tai viestin 5 §:ssä tarkoitettua pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

14 luku

Poistumislupa

2 §

Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella

Rangaistusajan pituuden perusteella voidaan hakemuksesta myöntää poistumislupa, jos:

- 1) luvan myöntäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vangin rangaistusaikaisesta käyttäytymisestä sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudestaan saatujen tietojen mukaan luvan ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä; ja
- 3) vanki sitoutuu 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan ja muuhun luvan ehtojen noudattamisen kannalta tarpeelliseen valvontaan.

11 §

Päätösvalta

Poistumisluvasta, sen peruuttamisesta, 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua aikaistamisesta ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumislupamatkan kustannusten maksamisesta päättää vankilan johtaja taikka turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset matka-ajasta, poistumislupamatkojen korvaamisesta, poistumislupamenettelystä ja poistumisluvan ehdoista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset poistumislupien määrän ja keston laskemisesta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikkö.

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

4 §

Vangille määrättävät kurinpitorangaistukset

Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistuksena:

~~1) huomautus;~~

1) varoitus;

2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön tai omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetys*); tai

3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään kymmenen vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*).

Varoituksen sijasta vangille voidaan antaa huomautus, jos järjestysrikkomus on vähäinen eikä se ole toistuva. (Uusi 2 mom.)

Oikeuksien menetys ei saa estää vangin mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle.

9 §

Järjestysrikkomuksen selvittäminen

Järjestysrikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestysrikkomuksen tapahduttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Vankia, muita asiaan osallisia ja tarpeen mukaan myös muita henkilöitä on kuultava. Tutkinta on suoritettava siten, ettei ketään aiheettomasti saateta epäilyksen alaiseksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisen yhteydessä vangin esittämä perusteltu väite henkilökunnan syyllistymisestä tai osallisuudesta rikokseen on siirrettävä poliisiviranomaisen tutkittavaksi.

Järjestysrikkomuksen selvittäminen voidaan lopettaa saattamatta rikkomusta 10 §:ssä tarkoitettuun kurinpitoasian käsittelyyn, jos:

1) rikkomus on vähäinen;

2) on selvinnyt, ettei rikkomusta ole tapahtunut; tai

3) vankia ei ole syytä epäillä rikkomuksesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Vangille voidaan antaa huomautus järjestysrikkomusta selvitetessä, jos asian käsittely päätetään 4 momentin 1 kohdan nojalla.

10 §

Kurinpitoasian käsittely

Vangin kurinpitoasia on käsiteltävä viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä. Asia käsitellään suullisessa menettelyssä. Vankia, todistajaa ja muuta henkilöä voidaan kuulla käyttäen videoyhteyttä tai muuta vastaavaa yhteydenpitotapaa, jos se on tarkoituksenmukaista pitkän välimatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Vangille on varattava tilaisuus valmistella puolustustaan ja esittää oma selvityksensä ja näyttöä sen tueksi. Tulkkauksesta säädetään 4 luvun 4 §:n 2 momentissa.

Järjestysrikkomus käsitellään siinä vankilassa, johon vanki on sijoitettu tai jossa vanki syyllistyi järjestysrikkomukseen. Vangin kuljetuksen aikana tekemä järjestysrikkomus käsitellään kuitenkin siinä vankilassa, johon vanki saapuu. Jos vanki siirretään järjestysrikkomuksen vuoksi avolaitoksesta suljettuun vankilaan, järjestysrikkomus voidaan käsitellä ja kurinpitorangaistus määrätä myös siinä vankilassa, johon vanki siirretään.

11 §

Vangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Järjestysrikkomusta selvitetessä ja päätöstä kurinpitoasiassa odotettaessa vanki voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa kestää kauempaa kuin on välttämätöntä eikä yli seitsemää vuorokautta. Erillään pitämisestä tulee mahdollisimman pian ilmoittaa terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Aika, jonka vanki on ollut erillään muista vangeista, on otettava huomioon vähennyksenä kurinpitorangaistusta määrättäessä.

12 §

Kirjaaminen

Järjestysrikkomuksen selvittäminen ja kurinpitoasian käsittely on kirjattava.

13 §

Kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano ja raukeaminen

Vangille määrätty kurinpitorangaistus on pantava täytäntöön viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä.

Jos vankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitorangaistus, kurinpitorangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

16 §

Päätösvalta

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä, kurinpitoasian käsittelyn lopettamisesta selvittämisen aikana 9 §:n 4 momentin nojalla ja huomautuksen antamisesta 9 §:n 5 momentin nojalla päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Vangin 11 §:ssä tarkoitetusta erillään pitämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

18 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset järjestysrikkomuksen selvittämisestä sekä järjestysrikkomuksen selvittämisen ja kurinpitoasian käsittelyn kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanosta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

7 §

Päihteettömyyden valvonta

Vanki voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte:

1) jos on syytä epäillä, että vanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen taikka rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitetun dopingaineen vaikutuksen alainen; tai

2) valvomattoman tapaamisen, lapsen tapaamisen, sopimusosastolle sijoittamisen, poistumisluvan, opintoluvan, siviilityöluvan, ulkopuolista valvottua toimintaa koskevan luvan, avolaitokseen sijoittamisen, ulkopuoliseen laitokseen sijoituksen tai valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytysten selvittämiseksi taikka päihteettömyysvelvollisuuden valvomiseksi.

Vangilta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitetusta kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei vanki sitä vaadi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Henkilöntarkastus suoritetaan todistajan läsnä ollessa. Jos henkilöntarkastus tai päihteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, henkilöntarkastuksen ja päihteettömyyden valvonnan suorittajan sekä henkilöntarkastuksen todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa. Vangin ollessa vankilan ulkopuolella Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen välittömässä valvonnassa henkilöntarkastus saadaan kuitenkin suorittaa ilman todistajan läsnäoloa, jos asia ei siedä viivytystä.

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momenttia.

Vangille on ilmoitettava henkilöntarkastuksen, erityistarkastuksen, henkilönkatsastuksen ja päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen, henkilöntarkastus, päihteettömyyden valvonta, erityistarkastus ja henkilönkatsastus on kirjattava.

9 a §

Päihteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia; sekä
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei vanki ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetty laatuvaatimukset.

10 §

Päätösvalta

Vangin turvatarkastuksesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Miehitettömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta, vangin henkilöntarkastuksesta ja muusta päihteettömyyden valvonnasta kuin 7 §:ssä tarkoitettua verinäytteen ottamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva vir-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

kamies. Vankilan johtaja, turvallisuudesta vastaava virkamies tai ohjauksen ja valvonnan esimestehtävissä toimiva virkamies päättää 7 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Yksittäistapauksessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

11 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisen, henkilöntarkastuksen, päihitteettömyyden valvonnan, erityistarkastuksen ja henkilönkatsastuksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset päihitteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

17 luku

Muun henkilön tarkastaminen

6 §

Kiinniottaminen ja säilöissäpito

Henkilölle on ilmoitettava kiinniottamisen ja säilössä pitämisen peruste.

7 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Turvataarkastus ja henkilöntarkastus tulee suorittaa hienotunteisesti. Tarkastuksesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastuksen peruste on ilmoitettava tarkastettavalle. Henkilöntarkastuksessa on oltava läsnä todistaja. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, se on suoritettava erillisessä tilassa ja henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Tapaajan henkilöntarkastus, **esineiden ja aineiden pois ottaminen**, alueelta poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito on kirjattava.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

8 §

Päätösvalta

Turvataarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tapaaajan henkilöntarkastuksen, **esineiden ja aineiden pois ottamisen**, alueelta poistamisen, kiinniottamisen ja säilöissäpidon kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

6 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

6 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

6 b §

Ampuma-aseen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi käyttää ampuma-asetta vain, jos kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

7 §

Menettelysäännökset

Vangille on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Sitominen, tarkkailun täytäntöönpano, eristämistarkkailun täytäntöönpano, erillään pitämisen täytäntöönpano ja voimankäyttövälineen käyttö on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntöönpanosta ja olosuhteista sekä voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja sitomisen ja voimankäyttövälineen käytön kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

11 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja, työjärjestyksessä määrätty turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta.

20 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Vanki tai tuomittu saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

2) 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäämistä terveydellisistä syistä, 4 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäämistä muista kuin terveydellisistä syistä ja 6 §:ssä tarkoitettua lykkäyksen peruuttamista;

8) 8 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osallistumisvelvollisuudesta vapauttamista, 6 §:ssä tarkoitettua lupaa siviilityöhön, 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua lupaa osallistua toimintaan vankilan ulkopuolella, 11 §:ssä tarkoitettua päätöstä peruuttaa 6 §:ssä tai 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu lupa tai sijoitus tai 13 §:ssä tarkoitettua osallistumisvelvollisuudesta vapauttamista määrääjäksi;

14) 15 luvun 4 §:ssä tarkoitettua huomautusta, varoitusta, oikeuksien **menetystä, tai** yksinäisyysrangaistusta **tai kurinpitörangaistuksen määräämättä jättämistä**, taikka 11 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

2 §

Muutoksenhakukielto

Vanki tai tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 4) 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vangin siirtämistä suljetusta laitoksesta avolaitokseen, 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua välitöntä siirtämistä avolaitoksesta suljettuun vankilaan, 3 §:ssä tarkoitettua vangin siirtämistä suljetusta laitoksesta toiseen suljettuun laitokseen tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, 3 a §:ssä tarkoitettua vangin siirtämisestä lyhyeksi ajaksi toiseen vankilaan tai 5 §:ssä tarkoitettua vangin päästämistä muun viranomaisen kuin tuomioistuimen kuultavaksi;
- 5) 7 luvun 2 §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitettua omien vaatteiden käytön rajoittamista;
- 6) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettua toimintaan sijoittamista, 7 §:ssä tarkoitettua lupaa omaan työhön tai 9 §:n 3 momentissa tarkoitettua lupaa osallistua valvottuun ulkopuoliseen toimintaan taikka 11 §:ssä tarkoitettua päätöstä peruuttaa 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu lupa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 6 §, 8 luvun 8 §, 10 luvun 14 ja 15 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 8 § laissa 394/2015 ja 10 luvun 14 ja 15 § osaksi laissa 394/2015,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 2 momentti, 2 luvun 2 §:n 5 momentti ja 4 §, 3 luvun 3 ja 9 §, 4 luvun 4 §, 5 luvun 8 §, 8 luvun 9 §, 10 luvun 4 ja 9–13 §, 16 §:n 4 momentti ja 18 §, 11 luvun 2 a, 7, 9 ja 10 §, 12 luvun 6 §:n 3 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentti ja 9 §, 13 luvun 6 §:n 3 ja 4 momentti, 7 § ja 9 §:n 1 momentti sekä 15 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 2 §:n 5 momentti laissa 15/2016, 3 luvun 9 § laeissa 736/2011, 394/2015 ja 384/2017, 4 luvun 4 § laissa 384/2017, 5 luvun 8 § laeissa 394/2015, ja 384/2017 ja 291/2021, 8 luvun 9 §, 11 luvun 10 §, 13 luvun 9 §:n 1 momentti ja 15 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 394/2015, 10 luvun 4 § ja 11 luvun 7 § osaksi laissa 394/2015, 10 luvun 18 §

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

osaksi laissa 736/2011, 11 luvun 2 a § laissa 508/2019 ja 11 luvun 9 § osaksi laeissa 736/2011 ja 808/2011, sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 394/2015, uusi 5 momentti, 3 lukuun uusi 3 a ja 3 b §, 11 lukuun uusi 9 a ja 11 §, 13 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 736/2011, uusi 5 momentti ja lukuun uusi 6 a ja 6 b § sekä 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet

1 §

Soveltamisala

Tutkintavankien kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

5 §

Tutkintavangin kohtelu

Tutkintavankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

2 luku

Saapuminen vankilaan

2 §

Vankilaan ottaminen

Tieto tutkintavangin ottamisesta vankilaan on merkittävä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/) tarkoitettuun rikosseuraamusrekisteriin.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

4 §

Tulotarkastus

Vankilaan saapunut tutkintavanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntemerkkien ottamisen sekä tutkintavangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen sekä tarvittaessa vaatteiden vaihdon. Omaisuusluettelon laatimisesta säädetään 5 luvun 2 §:ssä. Turvatarkastuksen tekemisestä säädetään 11 luvun 3 ja henkilötarkastuksen tekemisestä 4 §:ssä.

Rikosseuraamuslaitos saa ottaa tutkintavangista pakkokeinolaissa tarkoitetut henkilötuntemerkit.

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

3 §

Vaatetus

Tutkintavangit saavat käyttää omia vaatteitaan.

Oman vaateen haltuun antaminen edellyttää, että vaate on hyvässä kunnossa ja että se pystytään luotettavasti tarkastamaan sitä vahingoittamatta. Oman vaateen haltuun antaminen voidaan evätä, jos vaatteesta aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle tai jos vaateen käyttäminen voi vaikeuttaa vangin tunnistamista. Tutkintavangin haltuun annettavien vaatteiden määrää voidaan rajoittaa asuintilojen tarkastettavuuteen, paloturvallisuuteen ja säilytystilojen vähäisyyteen liittyvistä syistä.

Tutkintavangin omien vaatteiden käyttöä voidaan rajoittaa myös, jos se on tarpeen työturvallisuuden takia. Tutkintavangille, joka työssä ei saa käyttää omia vaatteitaan tai joka työn luonteen vuoksi tarvitsee suojavaatetusta, on annettava soveltuva vaatetus.

Tutkintavangille, jolla ei ole asianmukaista omaa vaatetusta, on annettava soveltuva vaatetus vankilassa käytettäväksi sekä tuomioistuimessa käyntiä ja muuta vankilasta poistumista varten.

3 a §

Vaatteiden huolto

Tutkintavanki vastaa käytössään olevien omien vaatteidensa huollosta. Tutkintavangin on pidettävä vankilan antama vaatetus asianmukaisessa kunnossa.

Vankilan on järjestettävä tutkintavangille tilaisuus hänen omien vaatteidensa pesuun taikka niiden pesettämiseen vankilassa tai vangin kustannuksella vankilan välityksellä vankilan ulkopuolella.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

3 b §

Puhtaanapito

Tutkintavangin on vapaa-aikanaan huolehdittava asuinhuoneensa ja oleskelutilojen siivouksesta ja puhtaanapidosta sekä taloustöistä.

9 §

Päätösvalta

Tutkintavangin ulkoilun epäämisestä päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Tutkintavangin omien vaatteiden haltuun antamisen epäämisestä 3 §:n 2 momentin perusteella päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta 3 §:n 3 momentin perusteella päättää vankilan johtaja. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia vangin omia vaatteita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua. Perusruokavaliosta poikkeamisesta päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

Tutkintavangin sopimusosastolle sijoittamisesta ja erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin siirtämisestä päättää arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty johtajan sijaisena toimiva virkamies. Jos tutkintavanki siirretään toiselle rikosseuraamusalueelle, siirron edellytyksenä on vastaanottavan rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen johtajan tai työjärjestyksessä määrätyn arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimivan virkamiehen suostumus. Tutkintavangin 6 a §:ssä tarkoitetusta lyhytaikaisesta siirtämisestä toiseen vankilaan päättää vastaanottavan vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies sijoitusvankilan johtajaa kuultuaan.

Vankilan johtaja taikka turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies päättää 8 §:ssä tarkoitetusta tutkintavangin päästämisestä vankilan ulkopuolelle. Jos vankilan ulkopuolella olo kestää pitempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies.

4 luku

Toiminta

4 §

Päätösvalta

Tutkintavangin osallistumisesta toimintaan ja 2 §:ssä tarkoitetusta omasta työstä päättää vankilan johtaja, toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

8 §

Päätösvalta

Ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tekee päätöksen siitä, että omaisuutta ei anneta tutkintavangin haltuun. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa tutkintavangin haltuun sellaisia esineitä ja aineita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden käytön rajoittamisesta ja 4 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Käyttörahan ja toimintarahan maksamisesta päättää vankilan johtaja tai toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. (Uusi 3 mom.)

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

9 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta 1 §:n 2 momentin nojalla sekä tällaisen lähetysten avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta mainitun pykälän 3 momentin tai 4 §:n 2 momentin nojalla päättää työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Kirjeen, muun postilähetyksen ja viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetysten tai viestin 5 §:ssä tarkoitettua pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Sähköpostin tai internetin käyttöä koskevasta luvasta ja luvan peruttamisesta päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta taikka toiminnoista vastaava virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

4 §

Tutkintavangille määrättävät kurinpitorangaistukset

Tutkintavangille voidaan määrätä kurinpitorangaistuksena:

~~1) huomautus;~~

1) varoitus;

2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön tai omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetys*); tai

3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään kymmenen vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*).

Varoituksen sijasta tutkintavangille voidaan antaa huomautus, jos järjestysrikkomus on vähäinen eikä se ole toistuva. (Uusi 2 mom.)

Oikeuksien menetys ei saa estää tutkintavangin mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle.

9 §

Järjestysrikkomuksen selvittäminen

Järjestysrikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestysrikkomuksen tapahduttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Tutkintavankia, muita asiaan osallisia ja tarpeen mukaan myös muita henkilöitä on kuultava. Tutkinta on suoritettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäilyksen alaiseksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisen yhteydessä tutkintavangin esittämä perusteltu väite henkilökunnan syylistymisestä tai osallisuudesta rikokseen on siirrettävä poliisiviranomaisen tutkittavaksi.

Järjestysrikkomuksen selvittäminen voidaan lopettaa saattamatta rikkomusta 10 §:ssä tarkoitettuun kurinpitoasian käsittelyyn, jos:

1) rikkomus on vähäinen;

2) on selvinnyt, ettei rikkomusta ole tapahtunut; tai

3) tutkintavankia ei ole syytä epäillä rikkomuksesta.

Tutkintavangille voidaan antaa huomautus järjestysrikkomusta selvitettäessä, jos asian käsittely päätetään 4 momentin 1 kohdan nojalla.

10 §

Kurinpitoasian käsittely

Tutkintavangin kurinpitoasia on käsiteltävä viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä. Asia käsitellään suullisessa menettelyssä. Tutkintavankia, todistajaa ja muuta henkilöä voidaan

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

kuulla käyttäen videoyhteyttä tai muuta vastaavaa yhteydenpitotapaa, jos se on tarkoituksenmukaista pitkän välimatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Tutkintavangille on varattava tilaisuus valmistella puolustustaan ja esittää oma selvityksensä ja näyttöä sen tueksi. Tulkkauksesta säädetään 2 luvun 3 §:n 2 momentissa.

Järjestysrikkomus käsitellään siinä vankilassa, johon tutkintavanki on sijoitettu tai jossa tutkintavanki syyllistyi järjestysrikkomukseen. Vangin kuljetuksen aikana tekemä järjestysrikkomus käsitellään kuitenkin siinä vankilassa, johon tutkintavanki saapuu. Jos tutkintavanki siirretään järjestysrikkomuksen vuoksi avolaitoksesta suljettuun vankilaan, järjestysrikkomus voidaan käsitellä ja kurinpitorangaistus määrätä myös arviointikeskuksessa tai siinä vankilassa, johon vanki siirretään.

11 §

Tutkintavangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Järjestysrikkomusta selvitettäessä ja päätöstä kurinpitoasiassa odotettaessa tutkintavanki voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa kestää kauempaa kuin on välttämätöntä eikä yli seitsemää vuorokautta. Erillään pitämisestä tulee mahdollisimman pian ilmoittaa terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Aika, jonka tutkintavanki on ollut erillään muista vangeista, on otettava huomioon vähennyksenä kurinpitorangaistusta määrättäessä.

12 §

Kirjaaminen

Järjestysrikkomuksen selvittäminen ja kurinpitoasian käsittely on kirjattava.

13 §

Kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano ja raukeaminen

Tutkintavangille määrätty kurinpitorangaistus on pantava täytäntöön viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä.

Jos tutkintavankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitorangaistus, kurinpitorangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

16 §

Päätösvalta

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä, kurinpitoasian käsittelyn lopettamisesta selvittämisen aikana 9 §:n 4 momentin ja huomautuksen antamisesta 9 §:n 5 momentin nojalla päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Tutkintavangin 11 §:ssä tarkoitettua erillään pitämisestä päättää

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

— — — — —

18 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset järjestysrikkomuksen selvittämisestä sekä järjestysrikkomuksen selvittämisen ja kurinpitoasian käsittelyn kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanosta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

2 a § (Uusi)

Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vankeuslain 16 luvun 2 a, 8 a sekä 9 - 11 §:n säännöksiä miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta.

7 §

Päihteettömyyden valvonta

Tutkintavanki voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte:

1) jos on syytä epäillä, että vanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen taikka rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitetun dopingaineen vaikutuksen alainen; tai

2) valvomattoman tapaamisen, lapsen tapaamisen tai sopimusosastolle sijoittamisen edellytysten selvittämiseksi taikka päihteettömyysvelvollisuuden valvomiseksi.

Tutkintavangilta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitusta kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei vanki sitä vaadi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Henkilöntarkastus suoritetaan todistajan läsnä ollessa. Jos henkilöntarkastus tai päihteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, henkilöntarkastuksen ja päihteettömyyden valvonnan suorittajan sekä henkilöntarkastuksen todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa. Tutkintavangin ollessa vankilan ulkopuolella Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen välittömässä valvonnassa henkilöntarkastus saadaan kuitenkin suorittaa ilman todistajan läsnäoloa, jos asia ei siedä viivytystä.

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momenttia.

Tutkintavangille on ilmoitettava henkilöntarkastuksen, erityistarkastuksen, henkilönkatsastuksen ja päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

~~Miehittämättömän kulkuneuvon kulkun puuttuminen~~ Henkilöntarkastus, päihteettömyyden valvonta, erityistarkastus ja henkilönkatsastus on kirjattava.

9 a §

Päihteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia; sekä
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei vanki ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetty laatuvaatimukset.

10 §

Päätösvalta

Tutkintavangin turvatarkastuksesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin henkilöntarkastuksesta ja muusta päihteettömyyden valvonnasta kuin 7 §:ssä tarkoitettu verinäytteen ottamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Vankilan johtaja, turvallisuudesta vastaava virkamies tai ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 7 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Yksittäistapauksessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköllä on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja.

11 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset ~~miehittämättömän kulkuneuvon kulkun puuttumisen~~, henkilöntarkastuksen, päihteettömyyden valvonnan, erityistarkastuksen ja henkilönkatsastuksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset päihteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

12 luku

Muun henkilön tarkastaminen

6 §

Kiinniottaminen ja säilöissäpito

Henkilölle on ilmoitettava kiinniottamisen ja säilössä pitämisen peruste.

7 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Turvatarkastus ja henkilöntarkastus tulee suorittaa hienotunteisesti. Tarkastuksesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastuksen peruste on ilmoitettava tarkastettavalle. Henkilöntarkastuksessa on oltava läsnä todistaja. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, se on suoritettava erillisessä tilassa ja henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Tapaajan henkilöntarkastus, **esineiden ja aineiden pois ottaminen**, alueelta poistaminen, kiinniottaminen ja säilössäpito on kirjattava.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

8 §

Päätösvalta

Turvataarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tapaaajan henkilöntarkastuksen, **esineiden ja aineiden pois ottamisen**, alueelta poistamisen, kiinniottamisen ja säilössäpidon kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

6 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

6 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

6 b §

Ampuma-aseen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi käyttää ampuma-asetta vain, jos kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

7 §

Menettelysäännökset

Tutkintavangille on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Sitominen, tarkkailun täytäntöönpano, eristämistarkkailun täytäntöönpano, erillään pitämisen täytäntöönpano ja voimankäyttövälineen käyttö on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntöönpanosta ja olosuhteista sekä voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja sitomisen ja voimankäyttövälineen käytön kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

15 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Tutkintavanki saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

6) 10 luvun 4 §:ssä tarkoitettua huomautusta, varoitusta, oikeuksien **menetystä**, ~~tai~~ yksinäisyysrangaistusta **tai kurinpitorangaistuksen määräämättä jättämistä** taikka 11 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 5, 29, 31, 74 ja 81 §, sellaisena kuin niistä on 31 § osaksi laissa 273/2019,
muutetaan 14–20 §, 22, 23, 25–27 ja 30 §, 38 §:n 2 momentti, 39 ja 46 §, 49 §:n 2 momentti 54 §, 55 §:n 1 momentti, 62 **ja** 66 §, 67 §:n 1 momentti sekä **68**, 75, **84**, 86, 87 ja 91 §,
sellaisina kuin niistä ovat 18 § osaksi laeissa 385/2017 ja 273/2019, 19 ja 30 § osaksi laissa 385/2017, 26 § osaksi laissa 273/2019 ja **62** § laissa 273/2019, sekä
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 273/2019, uusi 5 momentti, lakiin uusi 22 a, 24 a ja 26 a §, 47 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 86 a §, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

1 §

Soveltamisala

Yhdyskuntaseuraamukseen tuomittujen kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

14 §

Täytäntöönpanoon ryhtyminen

Tuomioistuimen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava Rikosseuraamuslaitokselle ratkaisuun, jolla se on tuominnut yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, tai nuorisorangaistuksen. Ratkaisua koskevat tiedot tallennetaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Tietojen tallentamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020).

Yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, ja nuorisorangaistuksen täsmennetty rangaistusajan suunnitelma on laadittava, täytäntöönpano on aloitettava ja seuraamus on pantava täytäntöön ilman aiheetonta viivytystä, kun rangaistusta koskeva tuomio on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Rikosseuraamuslaitoksen on määrättävä tuomitulle rangaistuksen suorittamisen alkamisajankohta.

15 §

Rangaistuksen suorittamisen alkamisajankohta

Yhdyskuntapalvelun ja nuorisorangaistuksen suorittaminen alkaa sinä päivänä, jolloin on täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman mukainen ensimmäinen valvontatapaaminen, työpalvelupäivä tai muuhun toimintaan osallistumisen päivä taikka käynnistyy muu yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon mukainen valvonta. Valvontarangaistuksen suorittamisen alkamisajankohdasta säädetään 47 §:ssä.

Ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, valvonta-aika alkaa sinä päivänä, jolloin on täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman mukainen ensimmäinen valvontatapaaminen.

Jos ehdonlaiseen vapauteen päästettävä on asetettu koeajaksi valvontaan, valvonta alkaa sinä päivänä, jolloin henkilö päästetään vankilasta ehdonlaiseen vapauteen.

16 §

Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys

Rikosseuraamuslaitos voi lykätä tai keskeyttää yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, nuorisorangaistuksen tai ehdollisen vankeuden valvonnan täytäntöönpanon määrääjäksi, jos:

1) yhdyskuntaseuraamuksen suorittaminen vaarantaisi tuomitun vakavan sairauden tai vaikean vamman hoidon;

2) yhdyskuntaseuraamuksen suorittamiselle on tuomitun päihdekuntoutukseen osallistumisesta, varusmiespalveluksen, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamisesta, lapsen hoitamisesta sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitetun äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana tai muusta näihin rinnastettavasta hyväksyttävästä syystä johtuva tilapäinen este;

3) tuomitun olosuhteiden muutos edellyttää täytäntöönpanoon kuuluvan toimintavelvollisuuden tai määrättyssä paikassa pysymisvelvoitteen uudelleen järjestämistä;

4) yhdyskuntaseuraamuksen suorittamiselle on ehdottoman vankeusrangaistuksen tai toisen yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisesta taikka tutkintavankeuden toimeenpanosta johtuva este.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa täytäntöönpanoa on lykättävä tai se on keskeytettävä kunnes tuomitun terveydentilasta aiheutuvia esteitä täytäntöönpanon aloittamiselle ei enää ole. Edellä 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa lykkäysten ja keskeytysten pituus saa olla yhteensä enintään yksi vuosi tuomitulle määrätystä rangaistuksen suorittamisen alkamisajankohdasta.

Rangaistusaika ei kulu lykkäyksen tai keskeytyksen aikana.

Rikosseuraamuslaitoksen on peruutettava täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys, jos ilmenee, että lykkäyksen tai keskeytyksen edellytykset eivät enää ole olemassa.

17 §

Täsmennetty rangaistusajan suunnitelma

Rikosseuraamuslaitos laatii yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöön panemiseksi täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman. Täsmennetty rangaistusajan suunnitelma sisältää koko yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon aikaa koskevat 11 §:n mukaisesti selvitysvaiheessa laadittua rangaistusajan suunnitelmaa tarkemmat tiedot sekä seuraamuksen täytäntöönpanon alkamis- ja päättymisajan ja yksityiskohtaisen aikataulun.

18 §

Täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman laatiminen ja muuttaminen

Rikosseuraamuslaitos laatii täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman yhteistyössä tuomitun kanssa.

Olosuhteiden olennaisen muuttumisen tai muun siihen rinnastettavan hyväksyttävän syyn vuoksi Rikosseuraamuslaitos voi muuttaa täsmennettyä rangaistusajan suunnitelmaa. Täsmennettyä rangaistusajan suunnitelmaa muutettaessa noudatetaan 1 ja 3 momenttia.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman yksityiskohdat sekä määräysten rikkomisen seuraamukset käydään tarkoituksenmukaisella tavalla läpi tuomitun kanssa.

19 §

Rangaistusaikojen ja määräaikojen laskeminen

Tässä laissa tarkoitetut rangaistusajat ja 16 §:ssä tarkoitetun lykkäyksen ja keskeytyksen enimmäisaika lasketaan päivinä. Vuosina ja kuukausina ilmoitetut ajat muutetaan päiviksi siten, että vuoteen lasketaan 365 päivää ja kuukauteen 30 päivää.

20 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) täytäntöönpanon aloittamisesta;
- 2) täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman sisällöstä ja laatimismenettelystä;
- 3) toimintavelvollisuuden sisällöksi hyväksyttävästä toiminnasta.

22 §

Päihitteettömyyden valvonta

Tuomittu voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte:

- 1) jos on syytä epäillä, että tuomittu on alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen 38, 61, 65 tai 72 §:ssä tarkoitetulla tavalla; tai
- 2) valvontarangaistuksen päihitteettömyysvelvollisuuden valvomiseksi.

Tuomitulta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettua kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihitteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei tuomittu sitä vaadi.

Päihitteettömyyden valvonnassa todetun päihitteettömyysvelvollisuuden rikkomisen käsittelystä säädetään 24 a, 25 ja 26 §:ssä.

22 a §

Päihitteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihitteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Jos päihitteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, valvonnan suorittajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Tuomittu voidaan velvoittaa menemään soveltuvaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen yksikköön virtsanäytteen antamista

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

varten. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia; sekä
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei tuomittu ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetty laatuvaatimukset.

Tuomitulle on ilmoitettava päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

23 §

Lupa olla tilapäisesti noudattamatta täsmennettyä rangaistusajan suunnitelmaa

Tuomitulle voidaan yksittäistapauksessa antaa lupa olla noudattamatta 17 §:ssä tarkoitettuun täsmennettyyn rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää määräystä, jos se on tarpeen tuomitun perheeseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon taikka työ-, koulutus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

Tuomittu voi yksittäistapauksessa olla noudattamatta 1 momentissa tarkoitettua määräystä ilman etukäteen saatua lupaa, jos se on välttämätöntä tuomitun sairastumisen tai muun täytäntönpäntöön vaikuttavan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Tuomitun on viivytyksettä ilmoitettava asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitos voi ilmoituksen saatuaan myöntää luvan jälkikäteen.

24 a §

Velvollisuuksien rikkominen

Tuomitulle voidaan antaa huomautus tai varoitus, jos hän rikkoo 21, 22, 38, 49, 72 tai 73 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Varoituksen sijasta tuomitulle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

Tuomitulle voidaan määrätä 39, 55, 62, 67 ja 75 §:n mukainen seuraamus, jos hän rikkoo velvollisuuksiaan törkeästi. Velvollisuuksien rikkominen on törkeää, jos tuomittu:

- 1) varoituksesta huolimatta toistuvasti rikkoo velvollisuuksiaan; tai
- 2) jättää seuraamuksen suorittamisen aloittamatta tai kesken.

Velvollisuuksien rikkominen on törkeää myös, jos tuomittu rikkoo velvollisuuksiaan tavalla, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta rangaistuksen asianmukaisesta suorittamisesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

25 §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos tuomitun epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 24 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on selvitettävä velvollisuuksien rikkominen sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Rikosseuraamuslaitos voi kieltää yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, 21 vuotta täyttäneelle määrätyn ehdollisen vankeuden valvonnan tai nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamisen tai keskeyttää täytäntöönpanon velvollisuuksien rikkomisen selvittämisen ajaksi, jos asiaa ei saada selvitettyksi välittömästi.

26 §

Velvollisuuksien rikkomisen käsittely

Jos tuomitun todetaan rikkoneen velvollisuuksiaan 24 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitos päättää huomautuksen tai varoituksen antamisesta. Varoituksen antamisen yhteydessä tuomitulle on ilmoitettava, mitä velvollisuuksien rikkomisen jatkamisesta saattaa seurata.

Jos tuomitun epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on toimitettava 25 §:ssä tarkoitettu selvitys syyttäjälle. ~~Jos syyttäjä katsoo tuomitun rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, hänen on viipymättä saatettava asia tuomioistuimen ratkaistavaksi.~~ Rikosseuraamuslaitoksen on kiellettävä täytäntöönpanon aloittaminen tai keskeytettävä täytäntöönpano, jos kyse on yhdyskuntapalvelusta, valvontarangaistuksesta, 21 vuotta täyttäneelle määrätystä ehdollisen vankeuden valvonnasta tai nuorisorangaistuksesta.

Käsitellessään törkeää velvollisuuksien rikkomista tuomioistuimen on ennen asian ratkaisemista annettava tuomitulle tilaisuus tulla kuulluksi. Myös Rikosseuraamuslaitoksen edustajalle on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa, jollei tämä ole asian käsittelyn kannalta selvästi tarpeetonta. Asia voidaan ratkaista tuomitun poissaolosta huolimatta. Käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Muutoin noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetään. Valitus, jolla haetaan muutosta tuomioistuimen tämän pykälän nojalla tekemään ratkaisuun, on käsiteltävä kiireellisenä.

26 a §

Kirjaaminen

Päihteettömyyden valvonta ja velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen on kirjattava.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

27 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset päihitteettömyyden valvonnan kirjaamisesta, velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta sekä menettelystä velvollisuuksien rikkomistapauksissa annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset päihitteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

30 §

Päätösvalta

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää toimenpiteistä, joita 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta aiheutuu.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää:

- 1) 15 §:ssä tarkoitettu rangaistuksen alkamisajasta;
- 2) 16 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanon aloittamisen lykkäyksestä ja keskeytyksestä sekä lykkäyksen ja keskeytyksen peruuttamisesta;
- 3) 17 ja 46 §:ssä tarkoitettu täsmennetystä rangaistusajan suunnitelmasta;
- 4) 22 §:ssä tarkoitettu verinäytteen ottamisesta;
- 5) 24 §:ssä tarkoitettu noudon pyytämisestä;
- 6) 24 a §:n 1 momentissa tarkoitettu huomautuksesta ja varoituksesta;
- 7) 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu täytäntöönpanon aloittamisen kieltämisestä tai täytäntöönpanon keskeyttämisestä; (Uusi 7 kohta)
- 8) 60 §:n 4 momentissa ja 76 §:ssä tarkoitettu valvonnan lakkauttamisesta. (Uusi 8 kohta)

Jos asia ei siedä viivytystä, siitä voi päättää työjärjestyksessä määrätty vankilan johtaja, apulaisjohtaja tai rikosseuraamusesimies.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies päättää valvontarangaistuksen rangaistusajan laskemisesta ja valvontarangaistuksesta ehdonalaan vapautteen päästämisestä. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 34 §:ssä tarkoitettu etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää:

- 1) 18 §:ssä tarkoitettu täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta;
- 2) muusta 22 §:ssä tarkoitettu päihitteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta;
- 3) 23 §:ssä tarkoitettu oikeudesta olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta esteen vuoksi;
- 4) 24 a §:n 1 momentissa tarkoitettu huomautuksesta;
- 5) 32 §:ssä tarkoitettu matkakustannusten korvaamisesta;
- 6) 50 §:ssä tarkoitettu turvatarkastuksesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

38 §

Tuomitun erityiset velvollisuudet

Tuomittu ei saa olla yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon liittyvässä työ-, kuntoutus-, koulutuspaikassa ja muussa toimintapaikassa eikä täytäntöönpanon edellyttämässä tilaisuuksissa alkoholien tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

39 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen seuraamus

Jos syyttäjä arvioi, että yhdyskuntapalvelu olisi muunnettava valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun menettelyn vuoksi, hänen on viipymättä esitettävä tätä koskeva vaatimus sille käräjäoikeudelle, joka on ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt kyseisen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

Jos tuomioistuimien toteaa tuomitun menetelleen 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, se voi muuntaa yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Edellä tarkoitettujen muuntorangaistusten vähimmäisaika on neljä päivää. Tuomioistuin voi muuntaa valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi myös sellaisen yhdyskuntapalvelun, jonka täytäntöönpano ei ole vielä alkanut.

46 §

Rangaistusajan suunnitelman täsmäntäminen

Valvontarangaistuksen tultua täytäntöön pantavaksi Rikosseuraamuslaitos laatii täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman 17 ja 18 §:n mukaisesti. Valvontarangaistuksen täsmennetty rangaistusajan suunnitelma sisältää lisäksi tiedot ja määräykset:

- 1) tuomitun asunnosta tai muusta hänelle määrätystä paikasta;
- 2) ajasta, jonka tuomittu on velvollinen pysymään asunnossaan tai muussa hänelle määrättyssä paikassa sekä siitä, miten tämä aika ajoittuu;
- 3) tuomitun oikeudesta liikkua asuntonsa tai muun hänelle määrätyn paikan ulkopuolella.

47 §

Valvontarangaistuksen suorittamisen alkamisaika ja pituuden laskeminen

Valvontarangaistusta suorittavalle on annettava päätös, joka sisältää 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot sekä tiedon vapauttamisen ajankohdasta. Rangaistusaikaa koskevassa päätöksessä oleva asia-, kirjoitus- ja laskuvirhe voidaan korjata ilman tuomitun suostumusta, jollei korjaaminen johda tuomitun kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen ottaen huomioon vapautumisajan kohdan läheisyys, virheen vähäisyys tai muu näihin rinnastettava syy.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

49 §

Tuomitun erityiset velvollisuudet

Tuomittu ei saa täytäntöönpanon aikana käyttää alkoholia eikä muuta päihdyttävää ainetta eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

54 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen käsittely

Jos syyttäjä katsoo tuomitun menetelleen 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tai 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla, hänen on viipymättä saatettava asia käsiteltäväksi siinä käräjäoikeudessa, joka on ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt kyseisen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

55 §

Valvontarangaistuksen sijaan tuomittava rangaistus

Jos tuomioistuin toteaa tuomitun menetelleen 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tai 51 §:ssä tarkoitetulla tavalla, sen on muunnettava valvontarangaistuksesta suorittamatta oleva osa ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, jonka vähimmäisaika on neljä päivää.

62 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen seuraamus

Jos ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan tuomittu rikkoo valvontaan kuuluvia velvollisuuksiaan 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla törkeällä tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta syyttäjälle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta valvonnan tarkoituksen saavuttamiseksi.

Jos syyttäjä arvioi, että 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun törkeän velvollisuuksien rikkomisen vuoksi valvonta-aikaa olisi pidennettävä tai 21 vuotta täytettyään rikoksen tehneen suorittamatta oleva valvonta-aika olisi muunnettava ehdottomaksi vankeudeksi, hänen on viipymättä esitettävä tätä koskeva vaatimus sille käräjäoikeudelle, joka on ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt kyseisen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

Jos tuomioistuin toteaa tuomitun rikkoneen valvontaan kuuluvia velvollisuuksia 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla törkeällä tavalla ja jos siihen tuomittuun liittyvät ja rikkomukseen johtaneet syyt kokonaisuutena arvioiden on erityistä syytä, se voi pidentää valvonta-aikaa yhteensä enintään kuudella kuukaudella tai muuntaa suorittamatta olevan 21 vuotta täyttäneen rikoksen tehneen valvonta-ajan ehdottomaksi vankeudeksi, jonka pituus on vähintään neljä ja enintään 14 päivää. Valvonta-ajan muuntamisessa ehdottomaksi vankeudeksi yksi kuukausi suorittamatta

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

olevaa valvonta-aikaa vastaa yhtä päivää vankeutta. Jos valvonta-aikaan kuuluvasta kuukaudesta on suoritettu osa, se katsotaan suoritetuksi kokonaan.

Pidennettyyn valvonta-aikaan sovelletaan, mitä 60 §:n 2 momentissa säädetään. Rikoksen 21 vuotta täytettyään tehneellä valvonta voi lisäksi sisältää 60 §:n 3 momentissa tarkoitettua osallistumista kuntoutukseen tai avohoitoon siinä määrin kuin sitä on sisältynyt rangaistusajan suunnitelmaan, mutta ei ole vielä toteutunut.

66 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen käsittely

Jos syyttäjä katsoo nuorisorangaistukseen tuomitun rikkoneen velvollisuuksiaan 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla törkeällä tavalla, hänen tulee viipymättä saattaa asia käsiteltäväksi siinä käräjäoikeudessa, joka on ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt kyseisen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

67 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen seuraamus

Jos tuomioistuimien toteaa nuorisorangaistukseen tuomitun rikkoneen velvollisuuksiaan 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla törkeällä tavalla, sen tulee tuomita hänet suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan sijasta muuhun rangaistukseen.

— — — — —

68 § (Uusi)

Suoritetun nuorisorangaistuksen osan huomioon ottaminen

Kun nuorisorangaistukseen tuomittu tuomitaan uuteen rangaistukseen rikoslain 7 luvun 8 §:ssä taikka tämän lain ~~16 §:ssä tai~~ 67 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, jo suoritettu nuorisorangaistuksen osa on otettava kohtuuden mukaan huomioon uutta rangaistusta alentavana seikkana. Kahden nuorisorangaistuspäivän katsotaan vastaavan yhtä päivää ehdotonta vankeutta, jollei tästä jo suoritettua rangaistuksen osan sisältö huomioon ottaen ole erityistä syytä poiketa.

75 §

Velvollisuuksien törkeän rikkomisen seuraamus

Jos syyttäjä arvioi, että osa jäännösrangaistusta olisi tuomitun 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua velvollisuuksien törkeän rikkomisen vuoksi pantava täytäntöön, hänen on viipymättä esitettävä tätä koskeva vaatimus sille käräjäoikeudelle, joka on ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt kyseisen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

Jos tuomioistuimien toteaa tuomitun rikkoneen velvollisuuksiaan 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla törkeällä tavalla ja jos siihen tuomitun henkilöön liittyvät ja rikkomukseen johtaneet

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

syyt kokonaisuutena huomioon ottaen on erityistä syytä, se voi määrätä jäännösrangaistusta pantavaksi täytäntöön vähintään neljä ja enintään 14 päivää.

84 § (Uusi)

Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen

Jos yhdyskuntapalveluun, valvontarangaistukseen tai nuorisorangaistukseen tuomittu 16 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa muutoksenhaun johdosta tuomitaan vankeusrangaistukseen, Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa valvontarangaistuksena jo suoritettua osaa, Vastaava vähennys on tehtävä, kun tuomioistuim on kieltänyt valvontarangaistuksen täytäntöönpanon, muttei ole määrännyt vankeusrangaistuksena täytäntöön pantavaksi jäävän rangaistuksen pituutta. Jos tuomittu on päässyt valvontarangaistuksesta ehdonalaiseen vapauteen, noudatetaan vastaavasti, mitä vankeuslain 3 luvun 6 §:ssä säädetään erotuksen täytäntöönpanosta.

86 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Tuomittu saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäystä tai keskeytystä sekä mainitun pykälän 5 momentissa tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäyksen tai keskeytyksen peruuttamista;
- 2) 17 ja 46 §:ssä tarkoitettua täsmennettyä rangaistusajan suunnitelmaa tai 18 §:ssä tarkoitettua täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman muuttamista;
- 3) 23 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa olla noudattamatta tilapäisesti rangaistusajan suunnitelmaa;
- 4) 24 a §:n 1 momentissa tarkoitettua huomautusta tai varoitusta taikka huomautuksen tai varoituksen määräämättä jättämistä;
- 5) 25 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua täytäntöönpanon aloittamisen kieltämistä tai täytäntöönpanon keskeyttämistä; (Uusi 5 mom.)
- 6) 32 §:ssä tarkoitettua matkakustannusten korvaamista;
- 7) 47 §:n 2 momentissa tarkoitettua valvontarangaistuksen rangaistusaikaa;
- 8) 70 §:ssä tarkoitettuun valvontaan asettamista sekä 76 §:ssä tarkoitettua valvonnan lakkauttamista;
- 9) muuta kuin 1—8 kohdassa tarkoitettua tämän lain nojalla tehtyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:ssä tarkoitettua ratkaisua, jollei muutoksenhakua ole tämän lain 86 a §:n nojalla kielletty.

86 a §

Muutoksenhakukielto

Tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- 1) 15 §:ssä tarkoitettua rangaistuksen alkamisajankohtaa;
- 2) 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa olla noudattamatta tilapäisesti rangaistusajan suunnitelmaa.

87 §

Oikaisuvaatimuksen päätösvalta ja käsittely

Rikosseuraamuslaitoksen aluejohtaja ratkaisee oikaisuvaatimuksen 86 §:n 1—6 sekä 8 ja 9 kohdassa tarkoitetuissa asioissa. Mainitun pykälän 7 kohdan päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen ratkaisee Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanojohtaja.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus toimitetaan aluejohtajalle, yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle tai vankilan johtajalle. Jos kyse on 86 §:n 7 kohdassa tarkoitettua valvontarangaistuksen rangaistusaikaa koskevasta päätöksestä, oikaisuvaatimus toimitetaan täytäntöönpanojohtajalle. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanoyksikön muuhun kuin 86 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun valvontarangaistuksen rangaistusaikaa koskevaan päätökseen ei voi vaatia oikaisua, vaan siitä valitetaan hallinto-oikeuteen, kuten 88 §:ssä säädetään.

91 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekeminen ei keskeytä 86 §:n 7 ja 8 kohdassa tarkoitettujen päätösten täytäntöönpanoa, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä aluejohtaja tai täytäntöönpanojohtaja taikka valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin päättä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ehdollisen vankeuden tehosteeksi määrätyn valvonnan alkamisajankohdan määrittämisessä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos valvonta on määrätty rangaistukseksi rikoksesta, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa. Muilta osin yhdyskuntaseuraamuksen määrittämisestä, valmistelusta ja täytäntöönpanosta koskevissa asioissa sovelletaan päätöstä tehtäessä voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain säännöksiä sovelletaan kuitenkin, jos asia tulee ehtojen rikkomisen, edellytysten muuttumisen tai vastaavan syyn vuoksi uudelleen käsiteltäväksi tämän lain tultua voimaan.

5.

Laki

valvotusta koevapaudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) 10 ja 11 §, 14 §:n 2 momentti, 15 § sekä 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 2 momentti ja 15 § laissa 404/2015, *muutetaan* 3 §, 5 §:n 2 momentti, 9 §, 14 §:n 4 ja 5 momentti, 18, 19 ja 21 §, 23 §:n 1 momentti, 26 ja 27 §, 31 §:n 4 momentti sekä 32, 40 ja 41 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti, 14 §:n 4 ja 5 momentti ja 21 § laissa 404/2015, 32 § laeissa 404/2015, 1643/2015 ja 807/2017 sekä 40 § osaksi laeissa 397/2015 ja 404/2015, sekä *lisätään* 1 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 19 a ja 25 a §, 31 §:ään uusi 5 momentti sekä lakiin uusi 31 a –31 c § ja 40 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Valvottuun koevapauteen sijoitettujen kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

3 §

Valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytykset

Sen lisäksi, mitä rikoslain 2 c luvun 8 §:ssä säädetään, vanki voidaan sijoittaa valvottuun koevapauteen, jos:

- 1) koevapaus edistää vankeuslain (767/2005) 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetun rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vangin käyttäytymisestä rangaistusaikana sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudestaan saatujen tietojen perusteella koevapauden ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä;
- 3) vangilla on käytössään koevapauden täytäntöönpanoon soveltuva asunto tai muu tämän lain 2 §:ssä tarkoitettu paikka;
- 4) vanki suostuu siihen, että hänet sijoitetaan valvottuun koevapauteen;
- 5) vanki suostuu siihen, että Rikosseuraamuslaitos on tarpeen mukaan yhteydessä koevapauden täytäntöönpanoon liittyviin viranomaisiin, yksityisiin yhteisöihin ja henkilöihin koevapauden edellytysten selvittämistä taikka ehtojen noudattamista koskevissa asioissa sekä että nämä voivat salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle ehtojen rikkomisesta; sekä

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

6) vanki suostuu siihen, että Rikosseuraamuslaitos selvittää tämän lain 2 §:ssä tarkoitetun asunnon ja 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun toimintaan osallistumispaikan soveltuvuuden koevapauden täytäntöönpanoon.

Koevapauteen sijoittamisen edellytyksenä on lisäksi, että vangin kanssa samassa asunnossa asuvat täysi-ikäiset henkilöt ovat omasta vakaasta tahdostaan suostuneet koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa. Suostumus annetaan kirjallisena. Vangin kanssa samassa asunnossa asuvan alle 18-vuotiaan mielipide valvotun koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa on selvitettävä. Alaikäistä on kuultava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa noudattaen lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ää. Valvotun koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa ei saa ryhtyä, jos alaikäinen perustellusta syystä vastustaa täytäntöönpanoa ja hän on ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kypsä arvioimaan asiaa.

5 §

Toimintavelvollisuus

Työtä ja muuta toimintaa koskeva 14 §:ssä tarkoitetussa rangaistusajan suunnitelmassa määrättävä viikoittainen tuntimäärä on vähintään 5 ja enintään 40 tuntia viikossa. Velvollisuus osallistua työhön tai muuhun toimintaan voidaan määrätä tätä suuremmaksi, mutta enintään 50 tunniksi viikossa, jos siihen on toiminnan sisällöstä tai muusta vastaavasta seikasta johtuva erityinen syy.

9 §

Valvotun koevapauden edellytysten selvittäminen

Vankilassa on selvitettävä edellytykset sijoittaa vanki valvottuun koevapauteen hyvissä ajoin ennen mahdollista koevapauteen sijoittamista, jollei sijoittaminen ole rangaistusajan lyhyiden vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Koevapauteen sijoittamista ei tarvitse käsitellä uudelleen ennen kuin kaksi kuukautta on kulunut edellisestä päätöksestä, jollei vangin työ-, asunto-, perhe- tai muissa vastaavissa olosuhteissa ole tapahtunut olennaista muutosta.

Ennen päätöstä valvottuun koevapauteen sijoittamisesta selvitetään täyttyvätkö 3 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyt edellytykset sekä antaako vanki mainitun momentin 4—6 kohdassa tarkoitetut suostumukset. Päihteettömyyden valvonnasta valvotun koevapauden edellytysten selvittämiseksi säädetään vankeuslain 16 luvun 7 §:ssä. Edellä 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut suostumukset ja ala-ikäisen mielipide selvitetään, jos muut edellytykset täyttyvät.

Vangille on tarkoin selvitettävä valvottuun koevapauteen liittyvien määräysten ja rajoitusten merkitys sekä seuraamukset niiden rikkomisesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

14 §

Rangaistusajan suunnitelma

Rangaistusajan suunnitelmaan on liitettävä 3 §:ssä tarkoitetut suostumukset.
Rangaistusajan suunnitelma sisältää myös valvotun koevapauden suorittamisen aikataulun.

18 §

Päihteettömyys

Koevapauteen sijoitettu ei saa valvotun koevapauden aikana käyttää alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta eikä rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettua dopingainetta eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

19 §

Päihteettömyyden valvonta

Koevapauteen sijoitettu voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte 18 §:ssä tarkoitetun päihteettömyyden valvomiseksi.

Koevapauteen sijoitetulta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitetusta kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei koevapauteen sijoitettu sitä vaadi.

Päihteettömyyden valvonnassa todetun päihteettömyysvelvollisuuden rikkomisen käsittelystä säädetään 25 a, 26 ja 27 §:ssä.

19 a §

Päihteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Jos päihteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, valvonnan suorittajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Koevapauteen sijoitettu voidaan velvoittaa menemään soveltuvaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen yksikköön virtsanäytteen antamista varten. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia; sekä
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei koevapauteen sijoitettu ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädettyt laatuvaatimukset.

Koevapauteen sijoitetulle on ilmoitettava päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

21 §

Lupa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa

Koevapauteen sijoitetulle voidaan yksittäistapauksessa antaa lupa olla noudattamatta 14 §:ssä tarkoitettuun rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää määräystä, jos se on tarpeen koevapauteen sijoitetun perheeseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon taikka työ-, koulutus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

Koevapauteen sijoitettu voi yksittäistapauksessa olla noudattamatta 1 momentissa tarkoitettua määräystä ilman etukäteen saatua lupaa, jos se on välttämätöntä koevapauteen sijoitetun sairastumisen tai muun täytäntöönpanoon vaikuttavan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Koevapauteen sijoitetun on viivytyksettä ilmoitettava asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitos voi ilmoituksen saatuaan myöntää luvan jälkikäteen.

23 §

Lääkehoitoa koskevan suostumuksen peruuttaminen

Jos koevapauteen sijoitettu peruuttaa suostumuksensa 4 §:ssä tarkoitettuun lääkehoitoon, hänen on ilmoitettava siitä Rikosseuraamuslaitokselle. Tällöin koevapaus voidaan peruuttaa noudattaen 25 a §:n 2 ja 3 momenttia ja 26 ja 27 §:ää.

— — — — —

25 a §

Velvollisuuksien rikkominen

Valvottuun koevapauteen sijoitetulle voidaan antaa ~~huomautus-tai~~ varoitus, jos hän rikkoo 17 tai 18 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Varoituksen sijasta koevapauteen sijoitetulle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

Valvottu koevapaus voidaan peruuttaa määräajaksi taikka kokonaan, kuitenkin enintään siltä osin kuin sitä ei vielä ole suoritettu, jos valvottuun koevapauteen sijoitettu rikkoo velvollisuuksiaan törkeästi. Velvollisuuksien rikkominen on törkeää, jos koevapauteen sijoitettu:

- 1) syyllistyy rikokseen; tai
- 2) varoituksesta huolimatta toistuvasti rikkoo velvollisuuksiaan.

Velvollisuuksien rikkominen on törkeää myös, jos koevapauteen sijoitettu rikkoo velvollisuuksiaan tavalla, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta rangaistuksen asianmukaisesta suorittamisesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

26 §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos koevapauteen sijoitetun epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 25 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on selvitettävä velvollisuuksien rikkominen sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Jos koevapauteen sijoitetun epäillään 25 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla törkeästi rikkoneen velvollisuuksiaan eikä asiaa saada selvitettyksi välittömästi, Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi toimittaa koevapauteen sijoitetun vankilaan velvollisuuksien rikkomisen selvittämisen ja seuraamuksen määräämisen vaatimaksi ajaksi. Tämän momentin nojalla vankilaan toimitetun kohteluun vankilassa sovelletaan vankeuslakia.

27 §

Velvollisuuksien rikkomisen käsittely

Jos koevapauteen sijoitetun todetaan rikkoneen velvollisuuksiaan 25 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitos päättää seuraamuksen määräämisestä.

Varoituksen antamisen yhteydessä koevapauteen sijoitetulle on ilmoitettava, mitä velvollisuuksien rikkomisen jatkamisesta saattaa seurata.

Jos koevapaus peruutetaan, koevapauteen sijoitettu on palautettava vankilaan suorittamaan peruutettua osaa koevapaudesta. Jos koevapauteen sijoitettu syyllistyy rikokseen, noudatetaan lisäksi rikoslain 2 luvun 13 §:n 2 momenttia.

31 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

31 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

31 b §

Sitominen

Koevapauteen sijoitetun välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä, sylkemisen estävää suojaa käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä koevapauteen sijoitetun vankilaan toimittamisen turvaamiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä.

31 c §

Menettelysäännökset

Päihteettömyyden valvonta, velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen, voimankäyttövälineen käyttö ja sitominen on kirjattava.

Koevapauteen sijoitetulle on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

32 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää elinkautista vankeutta suorittavan vangin valvottuun koevapauteen sijoittamisesta. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää 21 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, jos lupa koskee poistumista Suomen valtion alueelta.

Vankilan johtaja päättää muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vankien valvottuun koevapauteen sijoittamisesta. Vankilan johtaja päättää myös 22 §:n 3 momentissa tarkoitetun täytäntöönpanoon tulevan uuden rangaistuksen vaikutuksesta koevapauden täytäntöönpanon jatkamiseen sekä 25 §:ssä ja 25 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta valvotun koevapauden peruuttamisesta kokonaan tai määräajaksi ja vankilaan palauttamisesta.

Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri päättää 4 §:ssä tarkoitetun lääkehoidon sekä muun hoidon ja tuen aloittamisesta, valvonnasta ja lopettamisesta. Kiireellisessä tapauksessa lääkehoidon voi tilapäisesti keskeyttää myös 20 §:ssä tarkoitetussa sairaalassa tai erityissairaanhoidon yksikössä toimiva lääkäri. Tieto hoidon väliaikaisesta keskeyttämisestä välitetään viipymättä Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärille, joka tekee lopullisen päätöksen lääkehoidosta.

Vankilan johtaja, yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja, työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja tai rikosseuraamusesimies päättää, 14 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelmasta, 16 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta, 19 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta, 21 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 23 §:ssä tarkoitetun suostumuksen peruuttamisen aiheuttamista seurauksista ja 25 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta ja varoituksesta.

Täytäntöönpanopäällikkö tai työjärjestyksessä määrätty muu virkamies päättää rangaistusajan laskemisesta ja 28 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta. Täytäntöönpanosta vastaava

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 37 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 19 §:ssä tarkoitetusta päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 21 §:n 2 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 24 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta sekä turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden pois ottamisesta, 22 §:n 2 momentissa ja 26 §:ssä tarkoitetusta vankilaan toimittamisesta, 31 b §:ssä tarkoitetusta sitomisesta sekä 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta.

40 §

Muutoksenhaku

Valvottuun koevapauteen sijoitettu saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 2 §:ssä tarkoitettuun koevapauteen sijoittamista;
- 2) 14 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelmaa ja 16 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelman muuttamista;
- 3) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta;
- 4) 22 §:n 3 momentissa tarkoitettua valvotun koevapauden peruuttamista;
- 5) 25 §:ssä tarkoitettua valvotun koevapauden peruuttamista;
- 6) 25 a §:ssä tarkoitettua huomautusta, varoitusta tai valvotun koevapauden peruuttamista **taikka huomautuksen, varoituksen tai koevapauden peruuttamisen määräämättä jättämistä;**
- 7) 28 §:ssä tarkoitettua rangaistusajaksi lukemista;
- 8) 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamista;
- 9) muuta kuin 1—8 kohdassa tarkoitettua tämän lain nojalla tehtyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:ssä tarkoitettua ratkaisua, jollei muutoksenhakua ole tämän lain 40 a §:n nojalla kielletty.

Muutoin oikaisuvaatimuksen ja valituksen käsittelyssä noudatetaan vankeuslain 20 luvun 3—9 §:ää.

40 a §

Muutoksenhakukielto

Valvottuun koevapauteen sijoitettu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta.

41 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) lääkehoitoa koskevien määräysten noudattamisen valvonnasta;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- 2) apuvalvojan määräämiseen liittyvästä menettelystä;
 - ~~3) valvottuun koevapauteen liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällöstä;~~
 - 3) turvatarkastuksesta ja sen kirjaamisesta;
 - 4) koevapauteen sijoitetun päihitteettömyyden valvonnan kirjaamisesta;
 - 5) valvotun koevapauden ehtojen rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta;
 - 6) toiminnasta, joka voidaan hyväksyä 5 §:ssä tarkoitetuksi toiminnaksi;
 - 7) voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja voimankäyttövälineiden käytön ja sitomisen kirjaamisesta;
 - 8) koevapauteen sijoitetulle aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta.
- Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä:
- 1) valvotun koevapauden valmistelusta;
 - 2) menettelystä alaikäisen lapsen mielipiteen selvittämisessä;
 - 3) 9 §:ssä tarkoitetuista tilanteista, joissa valvottuun koevapauteen sijoittaminen on ilmeisen tarpeetonta;
 - 4) valvonnan suorittamisesta ja päihitteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä;
 - 5) toimintavelvollisuudesta poikkeamisen perusteista;
 - 6) 28 §:n 2 momentissa tarkoitetuista pakottavista ja ennalta arvaamattomista tilanteista;
 - 7) 39 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

6.

Laki

yhdistelmärangeistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdistelmärangeistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 5 §, 8 §:n 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 13, 14, 18 ja 19 §, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 29 §, 35 §:n 1 momentti, 36 ja 38 §, sellaisena kuin niistä on 35 §:n 1 momentti osaksi laissa 863/2020, sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 13 a ja 17 a §, 21 §:ään uusi 5 momentti ja lakiin uusi 21 a–21 c §, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

1 §

Lain soveltamisala

Valvottavan kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

5 §

Päihitteettömyys

Valvottava ei saa olla valvontatapaamisissa, valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvässä työ-, kuntoutus-, koulutuspaikassa ja muussa toimintapaikassa eikä täytäntöönpanon edellyttämässä tilaisuuksissa alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

8 §

Rangaistusajan suunnitelma ja aikataulu

Rangaistusajan suunnitelma sisältää myös valvonta-ajan suorittamisen aikataulun.

10 §

Muiden kuin vangin kuuleminen

Myös vangin kanssa samassa asunnossa asuvan alle 18-vuotiaan mielipide on selvitettävä. Alaikäistä on kuultava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa noudattaen lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ää. Valvonta-ajan täytäntöönpanoon asunnossa ei saa ryhtyä, jos alaikäinen perustellusta syystä vastustaa täytäntöönpanoa ja hän on ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kypsä arvioimaan asiaa.

13 §

Päihitteettömyyden valvonta

Valvottava voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte sen varmistamiseksi, ettei hän ole alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Valvottavalta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettua kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihitteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei valvottava sitä vaadi.

13 a §

Päihitteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihitteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Jos päihitteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, valvonnan suorittajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Valvottava voidaan velvoittaa menemään soveltuvaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen yksikköön virtsanäytteen antamista varten. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia;
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei valvottava ole käyttänyt päihitteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetty laatuvaatimukset.

Valvottavalle on ilmoitettava päihitteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

14 §

Lupa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa

Valvottavalle voidaan yksittäistapauksessa antaa lupa olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää määräystä, jos se on tarpeen valvottavan perheeseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon taikka työ-, koulutus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

Valvottava voi yksittäistapauksessa olla noudattamatta 1 momentissa tarkoitettua määräystä ilman etukäteen saatua lupaa, jos se on välttämätöntä valvottavan sairastumisen tai muun täytännönpäön vaikuttavan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Valvottavan on viivytyksettä ilmoitettava asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitos voi ilmoituksen saatuaan myöntää luvan jälkikäteen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

17 a§

Velvollisuuksien rikkominen

Valvottavalle voidaan antaa huomautus tai varoitus, jos hän rikkoo 12 tai 13 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Varoituksen sijasta valvottavalle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

Valvonta-aika voidaan muuntaa ehdottomaksi vankeudeksi, jos valvottava rikkoo velvollisuuksiaan törkeästi. Velvollisuuksien rikkominen on törkeää, jos valvottava varoituksesta huolimatta toistuvasti:

- 1) saapuu valvonta-aikaan liittyvään tilaisuuteen päihtyneenä;
- 2) yrittää estää teknisten valvontavälineiden toiminnan;
- 3) oleskelee muualla kuin rangaistusajan suunnitelmassa sallitulla alueella.

Velvollisuuksien rikkominen on törkeää myös, jos valvottava rikkoo velvollisuuksiaan tavalla, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta valvonta-ajan asianmukaisesta suorittamisesta.

18 §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on selvitettävä velvollisuuksien rikkominen sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvät viranomaiset ja yksityiset yhteisöt saavat salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle siitä, että valvottava on rikkonut rangaistusajan suunnitelman määräyksiä.

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, hänet voidaan ottaa säilöön 24 §:n mukaisesti.

19 §

Velvollisuuksien rikkomisen käsittely

Jos valvottavan todetaan rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitos päättää huomautuksen tai varoituksen antamisesta. Varoituksen antamisen yhteydessä valvottavalle on ilmoitettava, mitä velvollisuuksien rikkomisen jatkamisesta saattaa seurata.

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla törkeästi, Rikosseuraamuslaitoksen on toimitettava 18 §:ssä tarkoitettu selvitys syyttäjälle. Jos syyttäjä katsoo valvottavan rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, hänen on viipymättä saatettava asia tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jos tuomioistuin toteaa valvottavan rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, se muuntaa valvonta-ajasta suorittamatta olevan osan ehdottomaksi vankeudeksi. Menettelystä tuomioistuimessa säädetään 26 §:ssä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

21 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

21 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

21 b §

Sitominen

Valvottavan välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä, sylkemisen estävää suojaa käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä.

21 c §

Menettelysäännökset

Päihteettömyyden valvonta, velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen, voimankäyttövälineen käyttö ja sitominen on kirjattava.

Valvottavalle on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

23 §

Viittaussäännökset

Yhdistelmärankaistukseen kuuluvan valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvien tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/).

26 §

Valvonta-ajan muuntaminen vankeudeksi

Valvonta-ajan ehdottomaksi vankeudeksi muuntamisen perusteista säädetään 16 ja 17 a §:ssä. Muunnettavan valvonta-ajan vähimmäisaika on neljä päivää.

29 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen arviointikeskus päättää 8 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelmasta ja 15 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta.

Täytäntöönpanojohtaja, täytäntöönpanopäällikkö tai työjärjestyksessä määrätty muu virkamies päättää rangaistusajan laskemisesta ja 22 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 34 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Vankilan johtaja, työjärjestyksessä määrätty toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja päättää:

- 1) 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun verinäytteen ottamisesta;
- 2) 14 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa;
- 3) 16 §:ssä tarkoitetusta selvityksestä ja esityksestä syyttäjälle;
- 4) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta ja varoituksesta;
- 5) 19 §:n 2 momentissa tarkoitetusta törkeän velvollisuuksien rikkomista koskevan selvityksen toimittamisesta syyttäjälle;
- 6) 24 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä käräjäoikeudelle.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 13 §:ssä tarkoitetusta päihitteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 14 §:n 2 momentissa tarkoitetusta luvasta olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 17 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta, turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden poisottamisesta, 18 §:n 1 momentissa tarkoitetusta selvityksestä, 21 b §:ssä tarkoitetusta sitomisesta ja 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

Pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tämän lain 20 §:ssä tarkoitettua noudosta Rikosseuraamuslaitoksen pyynnöstä sekä 16 ja 18 §:ssä tarkoitettua valvottavan säilöönnotosta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää vankilan johtajan esityksestä 28 §:ssä tarkoitettua tuomitun sijoittamisesta suorittamaan jäljellä olevaa valvonta-aikaa.

35 §

Muutoksenhaku

Valvottava saa vaatia oikaisua ja valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 8 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelmaa ja 15 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelman muuttamista;
 - 2) 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta;
 - 3) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitettua huomautusta tai varoitusta **taikka huomautuksen tai varoituksen määräämättä jättämistä**;
 - 4) 22 §:ssä tarkoitettua valvonta-ajaksi ja rangaistusajaksi lukemista;
 - 5) 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamista;
 - 6) muuta kuin 1–6 kohdassa tarkoitettua tämän lain nojalla tehtyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:ssä tarkoitettua ratkaisua, jollei muutoksenhakua ole tämän lain 36 §:n nojalla kielletty.
-

36 §

Muutoksenhakukielto

Valvottava ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa;
- 2) 28 §:ssä tarkoitettua valvonta-ajan suorittamisen jatkamista.

38 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

~~1) yhdistelmärankaustuksen valvonta-aikaan liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällöstä;~~

- 1) turvatarkastuksesta ja sen kirjaamisesta;
- 2) päihitteettömyyden valvonnan kirjaamisesta;
- 3) velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta;
- 4) toiminnasta, joka voidaan hyväksyä 6 §:ssä tarkoitetuksi toiminnaksi;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

- 5) poliisille luovutettavien esineiden ja aineiden kirjaamisesta;
~~7) säilöönottopäätöksen muodosta ja sisällöstä;~~
6) sallituista voimankäyttövälineistä ja sitomisvälineistä sekä voimankäyttövälineen käytön ja sitomisen kirjaamisesta;
7) valvottavalle aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta;
8) vapauttamisen ajankohdan määräytymisestä.
Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä:
1) valvonta-ajan valmistelusta;
2) valvonta-ajan suorittamisesta ja päihitteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä;
3) toimintavelvollisuudesta poikkeamisen perusteista;
4) 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista pakottavista ja ennalta arvaamattomista tilanteista sekä mainitussa momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä;
5) vapauttamisessa noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

rikoslain 8 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 8 luvun 12 §, sellaisena kuin se on laissa 297/2003, ja lisätään 8 lukuun uusi 12 b § seuraavasti:

8 luku

Vanhentumisesta

12 §

Tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanon raukeaminen eräissä tapauksissa

Jos vankeusrangaistuksen, yhdistelmä-rangaistuksen, valvontarangaistuksen, yhdyskuntapalvelurangaistuksen, nuorisorangaistuksen, ehdollisen vankeuden tehosteeksi tuomitun valvonnan

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaiseen vapauteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa, täytäntöönpanon jatkamisessa sovelletaan vastaavasti 10, 10 a ja 11, 12 a ja 12 b §:ää. Määräaikaisen vankeusrangaistuksen, yhdistelmärangaistuksen, valvontarangaistuksen ja yhdyskuntapalvelurangaistuksen raukeamiseen johtava aika määräytyy jäljellä olevan rangaistuksen mukaan, ja jos useita rangaistuksia on niitä täytäntöön pantaessa laskettu yhteen, yhteenlasketusta rangaistuksesta jäljellä olevan ajan mukaan. Aika on laskettava keskeytymispäivästä ja, mikäli ehdonalaista vapautta on määrätty menetetyksi tai ehdollinen rangaistus pantavaksi täytäntöön, siitä päivästä, jona menettämistä tai täytäntöönpanoa koskeva lainvoiman saanut tuomio annettiin.

12 b §

Ehdollisen vankeuden tehosteeksi tuomitun valvonnan raukeaminen

Ehdollisen vankeuden tehosteeksi tuomittu valvonta raukeaa, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 16 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

16 §

Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

2) henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/) tarkoitetusta rikosseuraamusrekisteristä mainitun lain 19 §:n mukaisesti rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten sekä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 20 §:n mukaisesti henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten taikka maassa oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, kansalaisuutta, maahantulokieltoon määräämistä tai maahantulokiellon peruuttamista koskevan asian käsittelemiseksi tietoja rikoksesta epäilyistä, tuomitusta, vangista, tutkintavangista ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavasta henkilöstä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 16 §:n 1 momentin 7 kohta seuraavasti:

16 §

Tullin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Tullilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

7) henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/) tarkoitetusta rikosseuraamusrekisteristä mainitun lain 19 §:n mukaisesti rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 6 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 2 kohta, 7 §:n 3 momentti ja 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 1 momentti laissa 189/2019 ja 7 §:n 3 momentti laissa 941/2019 seuraavasti:

6 §

Potilasrekisterissä olevien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä potilastietojen luovuttamisesta ilman potilaan kirjallista suostumusta säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 3 ja 4 momentissa tai muussa laissa, saa vankien ja tutkintavankien terveydenhuollosta vastaava lääkäri, tai hänen ohjeidensa mukaan muu terveydenhuollon ammattihenkilö, luovuttaa potilasrekisteriin talletettuja tietoja seuraavasti:

1) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle sellaiset vangin tai tutkintavangin väkivalta-, itsemurha- tai tartuntatautiriskiä taikka muita vastaavia sairaudesta johtuvia riskejä koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä kyseisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden suojaamiseksi taikka muiden henkilöiden hengen, terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen estämiseksi;

2) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen toiminnoista vastaavalle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sellaiset työntekijän työturvallisuuden varmistamiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai tutkintavangin työkykyä hänen sijoittamiseen työhön, sekä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai tutkintavangin toimintakykyä hänen sijoittamiseen opiskeluun tai muuhun toimintaan;

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp

7 §

Oikeus saada tietoja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä ja muulta viranomaiselta

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamusrekisteriin sisältyviä tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä Vankiterveydenhuollon yksikössä toimivien henkilöiden tehtävien suorittamiseksi.

11 §

Tarkastusoikeus

Tarkastaja on päästettävä vankilaan ja kaikkiin Vankiterveydenhuollon yksikön toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi, ja annettava niistä maksutta tarkastajan pyytämät jäljennökset. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusoikeutta ei ole pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Oikeus ottaa valokuvia ei koske vankeja ja tutkintavankeja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Suldaan Said Ahmed vas
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Matti Vanhanen kesk
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen rekistereissä olevien tietojen säilytysaikojen lyhentämistä. Esityksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on ottaa aiempaa yksityiskohtaisemmin huomioon EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimukset.

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja vangeista ja tutkintavangeista, joiden voidaan perustellusti epäillä syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta. Rikosseuraamuslaitos saa lisäksi käsitellä vankeja ja tutkintavankeja tapaavia sekä heihin muutoin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevia tietoja laitosturvallisuuden ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot poistettaisiin viimeistään kahden vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muusta yhteydenpidosta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto viimeistään kahden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä. Voimassa olevan lain mukaan vastaava poistoaika on viisi vuotta. Muutosta perustellaan sillä, että kahta vuotta vanhempia tietoja ei voitane pitää tietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina.

Turvallisuustietorekisterin tietojen enimmäissäilytysajaksi ehdotetaan viisi vuotta viimeisestä merkinnästä. Voimassa olevan lain mukaan tämä aika on kymmenen vuotta. Myös tässä tietojen säilytysajan lyhentämisessä perusteluna on tietojen tarpeellisuusvaatimus. Jos henkilöstä ei ole viiteen vuoteen tehty merkintöjä turvallisuustietorekisteriin, eivät rekisterissä olevat tiedot voi hallituksen esityksen perustelujen mukaan enää olla tarpeellisia.

Tapaajia ja muita vankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevien tietojen poistaminen rekisteristä kahden vuoden kuluttua tapaamisajankohdasta tai muusta yhteydenpidosta tarkoittaisi käytännössä sitä, että pitkäaikaisvankien tapaajatiedot poistuvat jo kesken rangaistuskauden. Tätä on pidettävä ongelmallisena laitosturvallisuuden ylläpitämisen näkökulmasta. Sama koskee turvallisuustietorekisterissä olevia tietoja, joihin voi sisältyä muun muassa vangin kirjeenvaihtoon ja puheluihin liittyviä tietoja, vangin turvatarkastukseen liittyviä tietoja, Rikosseuraamuslaitoksen saamia vihjetietoja sekä tietoja poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Ottaen huomioon tapaajia ja muita vankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevien tietojen käyttötarkoitus (laitosturvallisuuden ja turvallisuuden ylläpitäminen) sekä turvallisuustietorekisterin sisältämien tietojen käyttötarkoitus (vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estäminen ja laitosturvallisuuden ylläpitäminen) voidaan tällaisia tietoja pitää tarpeellisina vielä pitkään niiden rekisteröimisen jälkeen. Lakivaliokunnan aikaisemmissa asiantuntijakuulemisissa ilmi käynyt viime vuosina vankiloissa tapahtunut järjestäytyneen rikollisuuden aseman merkittävä vahvistuminen alleviivaa myös riittävän pitkien enimmäissäilytysaikojen tarpeellisuutta. Siksi katsomme, ettei mainittujen tietojen enimmäissäilytysaikoja tule lyhentää.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp Vastalause

Selvyyden vuoksi toteamme, ettei hallituksen esityksessä ehdotettua pidemmille säilytysaikojen enimmäisajoille ole valiokunnan saaman selvityksen mukaan unionin oikeudesta johtuvia esteitä, kun säilytyksen enimmäisajalle on relevantit perusteet tarpeellisuusvaatimukseen nähden. Voimassa olevan lain mukaiset tietojen poistamisajat on lisäksi alun perin säädetty perustuslaki-valiokunnan myötävaikutuksella, ja perustuslakivaliokunta on lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa PeVL 27/2021 vp edelleen painottanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 31 § muutettuna (*Vastalauseen muutosehdotus*).

Vastalauseen muutosehdotus

31 §

Tietojen tarkistaminen ja poistaminen rekistereistä

Henkilöä koskeva tieto poistetaan Rikosseuraamuslaitoksen rekisteristä, kun se ei ole enää tarpeellinen rekisterin käyttötarkoituksen kannalta. Tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään seuraavasti:

1) 6 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 10 vuoden kuluttua henkilön viimeisestä rikosseuraamusrekisteriin merkitystä vireillä olleesta täytäntöönpanoasiasta;

2) 7 §:ssä ja 8 §:n 1—3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 5 vuoden kuluttua siitä, kun henkilö on viimeksi vapautunut Rikosseuraamuslaitoksen yksiköstä tai lopettanut yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen;

3) 8 §:n 4 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 2 kuukauden kuluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin;

4) 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot **5 vuoden** kuluttua tapaamisajankohdasta tai muun yhteydenpidon ajankohdasta ja tapaamiskieltoa koskeva tieto **5 vuoden** kuluttua kiellon päättymisestä;

5) 10 §:n 3 momentissa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterissä olevat tiedot 1 vuoden kuluttua asiointiajankohdasta;

6) 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tiedot **10 vuoden** kuluttua viimeisestä merkinnästä;

7) 12 §:ssä tarkoitetun asianomistajarekisterin tiedot puolen vuoden kuluttua siitä, kun kyseinen vanki on vapautunut vankeudesta, johon liittyi kyseinen ilmoittamisvelvollisuus.

Tietoihin 5 §:n 2 momentin nojalla kuuluvat biometrinen kasvokuva ja sormenjälkitieto on poistettava rekisteristä kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun rangaistus on suoritettu tai tutkintavankeus taikka muu Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön ottamisen peruste on päättynyt.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2021 vp
Vastalause

Teknisen valvonnan tallenteet on hävitettävä viimeistään kuukauden kuluttua tallentamisen päättymisestä, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä 8 tai 11 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen.

Rekisterinpitäjän tai sen määräämän Rikosseuraamuslaitoksen yksikön on tarkistettava rekisterin sisältämien tietojen tarpeellisuus seuraavasti:

1) 10 §:ssä tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tapaajia ja muita vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitäviä henkilöitä koskevat tiedot joka toinen vuosi ja asioijia koskevat tiedot kerran vuodessa;

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitetut rikosseuraamusrekisterin tiedot vähintään joka kolmas vuosi;

3) turvallisuustietorekisterin sisältämät tiedot vähintään kerran vuodessa.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettujen sosiaalihuollon tietojen tarkistamiseen ja poistamiseen rekisteristä sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia sekä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan tietojärjestelmästä viimeistään vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

Helsingissä 21.10.2021

Mari Rantanen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Leena Meri ps
Pihla Keto-Huovinen kok
Marko Kilpi kok
Ruut Sjöblom kok